

สรุปผล

การประชุมวิชาการและนิทรรศการจังหวัดสุราษฎร์ธานี
“การพัฒนาอย่างสมดุลและรอบด้านบนฐานความรู้”

๑๒ - ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๑

จัดโดย

จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ณ อาคารที่ปึงกรรัศมีโชติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

จัดทำสรุปผล โดย ชุดโครงการอาหารปลอดภัยและการพัฒนาอาชีพทางเลือกและการจัดการ
ทรัพยากรชายฝั่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
บทสรุปผู้บริหาร	3
ปาฐกถาพิเศษ	7
การเสวนา “Success story : วิสัยทัศน์สู่เศรษฐกิจโลก”	11
การเสวนา “เศรษฐกิจจังหวัดบนฐานเศรษฐกิจชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม”	17
การสัมมนาตามประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	22
- ปาล์มน้ำมัน : โอกาสและเส้นทางสู่ความสำเร็จของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	22
- ยางพารา : อุตสาหกรรมยางพาราจะเป็นอย่างไรใน 3-5 ปีข้างหน้า	24
- สัตว์น้ำ : ทางเลือกและทางรอดของประมงชายฝั่งในยุคน้ำมันแพง	27
- ท่องเที่ยว : จากเกาะสู่ฝั่งพลังเศรษฐกิจการท่องเที่ยวสุราษฎร์ธานีอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน	29
- เด็กและเยาวชน : สังคมกับการเฝ้าระวังสภาวะการณ่เด็กและเยาวชน	33
การประชุมกลุ่มย่อยกรณีศึกษา	37
- ปาล์มน้ำมัน: สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาปาล์มน้ำมันในพื้นที่	37
- ยางพารา: สังเคราะห์ความรู้ความต้องการจากภาคีที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยางพารา	39
- “อ่าวบ้านดอน” ขุมทรัพย์เมืองสุราษฎร์	40
- การท่องเที่ยว : มองการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านบนฐานความรู้สู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน	43
- เด็กและเยาวชน: เส้นทางสร้างสรรค์ของนักวิจัยวัยใส	47
- โคนือ้กับโอกาสทางธุรกิจของเกษตรกร	49
- ทางเลือก ทางรอดของธุรกิจเกาะเมืองสุราษฎร์	58
บทสรุป	61
คณะผู้จัดทำ	67

กิตติกรรมประกาศ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ขอขอบพระคุณภาคีที่ร่วมจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการจังหวัดสุราษฎร์ธานี “การพัฒนาอย่างสมดุลและรอบด้านบนฐานความรู้” ครั้งนี้ซึ่งได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี สำนักงานเทศบาลเมืองท่าข้าม และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (มรส.) ส่วนของจังหวัดนำทีมโดย ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด (คุณวินัย บัวประดิษฐ์) ท่านนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (คุณธานี เทือกสุบรรณ) ท่านนายกเทศมนตรีเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี (คุณสมบูรณ์ สุวรรณบุตร) และท่านนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองท่าข้าม (คุณทองศักดิ์ ทวีทอง) ที่ร่วมกันทำงานตั้งแต่ เริ่มต้น คือร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และร่วมกันทำงาน ประสานงานภายในหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งให้การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ที่นำทีมโดย ผศ.ดร.ณรงค์ พุทธิชีวิน (อธิการบดี) ผศ.ดร.ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล และรองอธิการบดีทุกท่าน ที่ร่วมบริหารจัดการและดำเนินการด้านสถานที่ ประชาสัมพันธ์ พิธีกร การรับลงทะเบียน อาหาร ภูมิคมและการประเมินผล

ขอขอบพระคุณ ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง ผศ.ดร.สุนทร พูนเอียด อาจารย์อรัณย์รัศมี ด้วงชนะ ผศ. สมทรง นุ่มนวล และทีมงานดำเนินการของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีทุกท่าน

ขอขอบพระคุณวิทยากร คณะนักวิจัยจาก สกว. นักวิจัยท้องถิ่น ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาชนที่สนใจทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน ภาคประชาชนและสื่อมวลชนทุกท่านที่เห็นความสำคัญ ให้ความสนใจเข้าร่วมประชุม และร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นเพื่อร่วมกันพัฒนาจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างสมดุลและรอบด้านบนฐานความรู้

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การประชุมฯ ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

กรกฎาคม 2551

บทนำ

ปัจจุบันประเทศต่างๆในโลกกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ-อุตสาหกรรมสู่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ-ฐานความรู้ สร้างความเจริญก้าวหน้าด้วยการวิจัยและพัฒนาที่สร้างขึ้นจากฐานทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ ดังนั้นงานวิจัยในวันนี้จึงเป็นแหล่งที่มาที่สำคัญของโอกาสต่างๆในวันพรุ่งนี้

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว. คือหน่วยงานในกำกับสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ.2535 มีหน้าที่สำคัญ คือให้การสนับสนุนการวิจัยแบบครบวงจร เพื่อยกระดับขีดความสามารถของประเทศด้วยการวิจัย จากผลงานที่ผ่านมา สกว. ได้มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการตื่นตัวด้านการวิจัยและทำให้เกิดความต้องการใช้ผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น โดยแผนยุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่งของ สกว. คือการสร้าง ความเข้มแข็งของท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจพอเพียง

ศาสตราจารย์ ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ผู้อำนวยการสกว. กล่าวว่า “หัวใจสำคัญของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งพื้นที่ที่ต้องเริ่มต้นจากคนที่รู้ปัญหาจริงคือคนที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายราชการ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ วิธีการจัดการกับปัญหาต้องใช้ทั้ง 4 ฝ่ายร่วมกันคิด วางแผนและทำงานร่วมกัน ส่วนการทำงานให้ได้ผลจริงในพื้นที่ต้องมีข้อมูลเป็นตัวหลัก ดังนั้น เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาในพื้นที่ จึงต้องสนับสนุนงานวิจัยให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อใช้พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมกับทุนเดิมที่มีอยู่และเหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าจะไปในทิศทางใดด้วย” ดร.สิลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สกว. กล่าวเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่า “การทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ (Area based collaborative research) เป็นการวิจัยที่ต้องบูรณาการทั้งความรู้และความร่วมมือของคนในพื้นที่ สกว. ได้ทำงานแบบนี้ใน 30 จังหวัด กระจายทั่วประเทศ พบว่าปัญหาหลักคือเรื่องอาชีพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตรเป็นหลัก นำมาสู่ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ สังคม อาชญากรรม เด็ก เยาวชน สุขภาพ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง น้ำท่วม ดินถล่ม ฯลฯ ซึ่งพื้นที่ในแต่ละจังหวัดจะมีปัญหาไม่เหมือนกัน จากหลากหลายมิติของปัญหาทำให้ต้องใช้ความรู้ในหลายด้าน ต้องบูรณาการงานทุกฝ่ายใน สกว. เองซึ่งมีหลายฝ่าย สานงานกันไปเพื่อตอบโจทย์ในพื้นที่ให้ได้”

รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์จิรัส ธิ้วเดชะ ผู้อำนวยการฝ่ายเกษตร สกว. ผู้รับผิดชอบในการกำกับ ดูแลงานวิจัยของ สกว. ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีกล่าวถึงแรงจูงใจที่เลือกจังหวัดสุราษฎร์ธานีว่า “เพราะจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีผลรวมเชิงเศรษฐกิจของจังหวัดใหญ่มาก มากกว่าแสนล้านบาท รายได้ของประชากรเฉลี่ยประมาณแสนบาทต่อคนต่อปี บนฐานเศรษฐกิจที่ใหญ่ขนาดนี้ยังพบว่ามีคนจน มีภาคประชาชน มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ ประเด็นการจัดการพืชผล

ทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการเข้าสู่ตลาด การใช้ฐานความรู้ที่สั่งเคราะห์จากข้อมูลของ จังหวัดและความรู้จากงานวิจัย ซึ่ง สกว.สั่งสมมาหลายปีทั้งเรื่อง ยาง ปาล์ม ผลไม้ อ่าวบ้านดอน การท่องเที่ยว ฯลฯ มาจัดการเสียใหม่ เปรียบเหมือนการทำ “Tailor made” เพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี สร้างนักวิจัย และงานวิจัย ปัจจุบันคิดว่ามีงานวิจัยที่มากพอที่จะเปิดประเด็น เผยแพร่ได้ในรูปแบบการอภิปราย การจัดนิทรรศการและโปสเตอร์ โดยรวมเอาความรู้จากทุกภาคส่วน ต่างๆ ไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อเชื่อมต่อเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจจังหวัด และเศรษฐกิจของประเทศ”

ในทัศนคติของผู้นำจังหวัด คุณวินัย บัวประดิษฐ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ให้ความสำคัญในเรื่อง งานวิจัยไว้มาก ท่านกล่าวว่า “จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง จังหวัดมี วิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม มีการท่องเที่ยวเชิง นิเวศน์อย่างมีคุณภาพ เป็นเมืองที่น่าอยู่และมีวัฒนธรรมที่ดีงาม การพัฒนาจังหวัดต้องอาศัยงานวิจัยเป็น เชื่อมทิศทางการพัฒนาว่าควรเป็นไปในทิศทางใด การกำหนดทิศทางการพัฒนานั้น จังหวัดต้องอาศัย ข้อมูลทางวิชาการเป็นหลัก การที่ สกว.เข้ามาสนับสนุนการวิจัยครอบคลุมทุกประเด็นจึงเป็นเรื่องที่ดีต่อ จังหวัดอย่างยิ่ง ผลงานวิจัย ทั้ง 84 โครงการที่ดำเนินการไปแล้วจึงเป็นผลดีที่จังหวัดจะได้นำข้อมูลจาก การวิจัยมาสู่การปฏิบัติต่อไป”

ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีซึ่งเป็นเจ้าภาพร่วมในการจัดประชุมครั้งนี้ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ พุทธิชีวิน อธิการบดีได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการประชุม ๑ ครั้งนี้เป็นมิติของการทำงานแบบมีเครือข่าย เป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมจริงๆ ซึ่งผมขอเรียกว่า “จิตภาคี” ประกอบด้วย สกว. จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชาชน/ชาวบ้าน และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทั้งสี่ภาคีมีใจ เดียวกันคือมีความมุ่งมั่นที่จะให้ **สิ่งดีงามเกิดขึ้นในท้องถิ่น** สกว. มีเจตนารมณ์ที่ดี จังหวัดก็ทุ่มเท ชาวบ้าน/ประชาชน ก็สนใจเพราะเป็นวิถีชีวิตของเขา ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีมีหน้าที่ ตอบสนองท้องถิ่นอยู่แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบทั้งงานคุณภาพ งานวิชาการและงานในท้องถิ่น งานนี้ให้ประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีอย่างมาก บุคลากร ของมหาวิทยาลัยได้เรียนรู้และเข้าใจกระบวนการวิจัย เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีระบบ งานนี้ ช่วยให้มีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีสามารถต่อยอดจากสิ่งเหล่านี้แทนการเริ่มต้นใหม่ทั้งหมดในการ ร่วมพัฒนาจังหวัดตามความต้องการของคนในพื้นที่”

กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างมุ่งมั่นและทุ่มเท เพื่อการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “การพัฒนาอย่างสมดุลและรอบด้านบนฐานความรู้” ในครั้งนี้ได้ เสร็จสิ้นในขั้นตอนแรกแล้ว เหลืออยู่แต่การนำสิ่งที่เกิดขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริงของทุกภาคส่วน เพื่อ กำหนดอนาคตของคนสุราษฎร์ธานี ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และของประเทศชาติต่อไป

บทสรุปผู้บริหาร

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ร่วมกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี เทศบาลเมืองท่าข้าม และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการจังหวัดสุราษฎร์ธานี “การพัฒนาอย่างสมดุลและรอบด้านบนฐานความรู้” ในวันที่ 12-13 มิถุนายน 2551 ณ อาคารทิปิ้งกรัสมิโชติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี การดำเนินการได้ร่วมกันทำตั้งแต่เริ่มต้น คือการวางแผนงาน การจัดทำโครงการ การกำหนดรูปแบบและประเด็นการประชุม การสรรหาวิทยากร การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและการประชาสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ของการจัดประชุม

1. นำเสนอฐานความรู้และกิจกรรมที่ สกว. ดำเนินการภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. จัดนิทรรศการเผยแพร่และสื่อสารผลงานทางวิชาการ กิจกรรมของชุมชนในพื้นที่ซึ่งมีคุณค่าและประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเองสู่สาธารณชนทั่วไป
3. ให้เกิดการเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ ของจังหวัด ในการสังเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อสนับสนุนข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด
4. แลกเปลี่ยนข้อมูล ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาบนฐานความรู้ที่เท่าเทียมกันเพื่อนำไปสู่การสร้างโจทย์วิจัยสำหรับการแก้ปัญหาของพื้นที่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ภาพรวมของฐานทรัพยากรจังหวัดสุราษฎร์ธานีเชิงสังเคราะห์
2. เกิดการสร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในการใช้ฐานความรู้และทรัพยากรเพื่อการพัฒนาตนเอง/จังหวัด
3. ได้มีการนำเสนอข้อคิดเห็นและแนวทางสำหรับการพัฒนาจังหวัดโดยกระบวนการที่มีส่วนร่วมของประชาชนบนฐานความรู้ที่เท่าเทียมกัน
4. ได้ประเด็นและ โจทย์วิจัยสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด

การเตรียมงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนและรูปแบบที่ได้รับความเห็นชอบจากภาคร่วมแล้ว เป็นภารกิจหลักของชุดโครงการ “อาหารปลอดภัยและการพัฒนาอาชีพและการจัดการทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบในนามสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

การเตรียมการด้านสถานที่ การรับลงทะเบียน อาหาร ภูมิคมและพิธีการ เป็นภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

การดำเนินการระหว่างการจัดประชุม การประมวลผลการประชุม และการประเมินผลการจัดการประชุมเป็นภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภายใต้การกำกับและประสานงานของชุดโครงการ “อาหารปลอดภัยและการพัฒนาอาชีพและการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” สกว.

การจัดประชุมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ มีผู้ให้ความสนใจเกินความคาดหมาย ประกอบด้วยนักวิจัยจากสกว. นักวิจัยท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนหน่วยงานจังหวัดทุกระดับ ผู้แทนภาคอุตสาหกรรม ภาคเอกชนและภาคประชาชน นักศึกษาและนักเรียนกว่า 800 คนต่อวัน โดยมีผู้ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุมในวันที่ 12 มิถุนายน 2551 จำนวน 684 คน วันที่ 13 มิถุนายน 2551 จำนวน 643 คน ผู้เยี่ยมชมนิทรรศการที่ไม่ได้ลงทะเบียนอีกไม่ต่ำกว่าวันละ 200 คน

พิธีเปิดการประชุม

มีการรายงานความเป็นมาของการจัดประชุม ฯ สรุปภาพรวมงานวิจัยของสกว.และงานวิจัยในพื้นที่ที่สกว.ให้การสนับสนุน รวมทั้งความรู้สึกลึกซึ้งของเจ้าภาพร่วมผ่านสื่อวีดิทัศน์ ความยาว 12 นาที (มีคำกล่าวบางตอนอยู่ในบทนำ) ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี (คุณวินัย บัวประดิษฐ์) ให้เกียรติเป็นผู้กล่าวเปิดงานและให้ปาฐกถา “วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์จังหวัด” ผู้อำนวยการ สกว. (ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง) ให้ปาฐกถา “แนวคิด แนวทางในการใช้ฐานความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างสมดุลและรอบด้าน” อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (ผศ.ดร. ณรงค์ พุทธิชีวิน) นำเสนอวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาจังหวัด (เนื้อหาอยู่ในปาฐกถาพิเศษ)

ผู้บริหารระดับสูงจากทุกภาคเจ้าภาพให้เกียรติมาร่วมพิธีเปิด ร่วมเป็นวิทยากร และหลายท่านอยู่ร่วมประชุมตลอดรายการ จนถึงพิธีปิดซึ่ง ผู้อำนวยการ สกว. และ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้ให้เกียรติร่วมกันเป็นผู้กล่าวปิดการประชุมในช่วงสุดท้ายของการประชุม

การจัดการประชุม แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

1. ส่วนการจัดนิทรรศการและแสดงโปสเตอร์วิชาการ

มีการจัดนิทรรศการและแสดงโปสเตอร์วิชาการ ในบริเวณห้องโถงด้านล่างและบริเวณด้านหน้าของอาคารที่ปึงกรัสมิโชติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้รับความร่วมมือจากนักวิจัย สกว. และนักวิจัยรุ่นเยาว์ของจังหวัด จัดแสดงนิทรรศการรวม 13 หัวข้อเรื่อง มีการนำเสนอภาคโปสเตอร์อีกจำนวน 160 แผ่น

สำหรับ ผลงานวิจัยที่ สกว.ให้การสนับสนุนและนำเสนอในงานนี้ มีการรวบรวมและจัดพิมพ์ในเอกสาร “ผลงานวิจัย สกว. ภาคนิทรรศการและโปสเตอร์” (ความหนา 293 หน้า) แจกให้กับผู้ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม

2. ส่วนการจัดประชุมในห้องประชุมใหญ่

2.1. การเสวนา “Success story : วิสัยทัศน์สู่เศรษฐกิจโลก”

เป็นการกล่าวถึงความสำเร็จและปัจจัยสู่ความสำเร็จในด้านต่างๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องและประสบความสำเร็จในสายงานด้านเกษตรกรรม / การประมง / อุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยวิทยากรจำนวน 5 ท่าน

(เนื้อหาโดยสรุปจากการประชุมอยู่ในบทการเสวนา “Success story : วิสัยทัศน์สู่เศรษฐกิจโลก”)

2.2. การเสวนา “เศรษฐกิจจังหวัดบนฐานเศรษฐกิจชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม”

เป็นการเปิดเวทีร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทุนทรัพยากรและทุนวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจจังหวัดโดยวิทยากรที่มีประสบการณ์ในพื้นที่จำนวน 6 ท่าน

(เนื้อหาโดยสรุปจากการประชุมอยู่ในบทการเสวนา “เศรษฐกิจจังหวัดบนฐานเศรษฐกิจชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม”)

3. ส่วนการจัดสัมมนาตามประเด็นในห้องประชุมย่อย

3.1 การสัมมนาประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- 3.1.1 ปาล์มน้ำมัน : โอกาสและเส้นทางสู่ความสำเร็จของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3.1.2 ยางพารา : อุตสาหกรรมยางพาราจะเป็นอย่างไรใน 3-5 ปีข้างหน้า
- 3.1.3 สัตว์น้ำ : ทางเลือกและทางรอดของประมงชายฝั่งในยุคน้ำมันแพง
- 3.1.4 ท่องเที่ยว : จากเกาะสู่ฝั่งพลังเศรษฐกิจการท่องเที่ยวสุราษฎร์ธานีอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน
- 3.1.5 เด็กและเยาวชน : สัมคมกับการเฝ้าระวังสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน

(เนื้อหาโดยสรุปจากการประชุมอยู่ในบทการสัมมนาตามประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

3.2 ประชุมกลุ่มย่อยกรณีศึกษา

- 3.2.1 “อ่าวบ้านดอน” ชุมทรัพย์เมืองสุราษฎร์
- 3.2.2 ยางพารา: สังเคราะห์ความรู้ความต้องการจากภาคที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยางพารา
- 3.2.3 ปาล์มน้ำมัน: สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาปาล์มน้ำมันในพื้นที่
- 3.2.4 การท่องเที่ยว : มองการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านบนฐานความรู้สู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน
- 3.2.5 เด็กและเยาวชน: เส้นทางสร้างสรรค์ของนักวิจัยวัยใส
- 3.2.6 โคนือกับโอกาสทางธุรกิจของเกษตรกร

3.2.7 ทางเลือก ทางรอดของธุรกิจเงาะเมืองสุราษฎร์

(เนื้อหาโดยสรุปจากการประชุมอยู่ในบทการประชุมกลุ่มย่อยกรณีศึกษา)

การจัดประชุมครั้งนี้ ในภาพรวมถือว่าประสบความสำเร็จอย่างดี บรรลุวัตถุประสงค์ สกว.ได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ จากภาคีเจ้าภาพร่วมอย่างยิ่ง มีการประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งได้รับความอนุเคราะห์จากจังหวัดจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ (Cut out) ติดตามสถานที่สำคัญของจังหวัดด้วย ทำให้มีผู้สนใจเข้าร่วมประชุมเกินความคาดหมายถึงร้อยละ 50 (จากเป้าหมาย 500 คน) เป็นสาเหตุให้การต้อนรับบกพร่องไปบ้าง

ด้านเนื้อหา สาระ และวิชาการ มีวิทยากรที่ให้เกิดความร่วมมืออภิปรายและเสวนาครั้งนี้มากถึง 91 คน มีเนื้อหา สาระที่สมควรแก่การบันทึกไว้เพื่อใช้ประโยชน์ ชุดโครงการ “อาหารปลอดภัยและการพัฒนาอาชีพทางเลือกและการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” สกว. ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายจัดการประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีและเจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว. ในการประมวลผลและ เก็บสาระสำคัญจากห้องประชุมให้ จึงสามารถรวบรวมและจัดทำเอกสารสรุปผลการประชุม ฯ เล่มนี้ได้ ชุดโครงการฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารดังกล่าวจะถูกนำไปใช้โดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งเพื่อประกอบการกำหนดนโยบายของจังหวัด เพื่อการประสานและปฏิบัติงานของหน่วยงานบริหารและปกครองระดับท้องถิ่น เพื่อประกอบนโยบายการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษา เพื่อประกอบการพัฒนาขยายงานด้านธุรกิจการค้า และการกำหนดกรอบการดำเนินงานของ สกว. ต่อไป

ปาฐกถาพิเศษ

วิทยากร- ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี (คุณวินัย บัวประดิษฐ์)

- ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (ศ.ดร. ปิยะวัติ บุญ-หลง)
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (ผศ.ดร. ณรงค์ พุทธิชีวิน)

สรุปสาระจากการปาฐกถา

ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี (คุณวินัย บัวประดิษฐ์) ได้นำเสนอ วิสัยทัศน์/ยุทธศาสตร์ ของ จังหวัดสุราษฎร์ธานีว่า สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูง การพัฒนาจังหวัดต้องใช้ความรู้ในหลายๆ ด้าน งานวิจัยเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านการเกษตร ท่องเที่ยว คมนาคม จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดของภาคใต้ และเป็นอันดับ 6 ของประเทศไทย ปัจจุบันมีพื้นที่ 13,726 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 972,960 คน แบ่งเป็น 19 อำเภอ 131 ตำบล 1,066 หมู่บ้าน 1 อบจ. 24 เทศบาล 112 อบต. มีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) 111,907 ล้านบาท เติบโตรายได้ต่อหัว/ปี (พ.ศ. 2549) 114,753 บาท โดยเป็นรายได้จากภาคการเกษตร 42,091 ล้านบาท นอกภาคเกษตร 69,816 ล้านบาท มีการกระจายตัวของรายได้ที่ดีจากองค์ประกอบหลักดังนี้

1. ภาคการเกษตร : พืชเศรษฐกิจของจังหวัดที่สำคัญ ได้แก่

- 1.1 ยางพารา มีพื้นที่ปลูก 1,830,161 ไร่ ให้ผลผลิต 394,270 ตัน คิดเป็นมูลค่า 44,607 ล้านบาท
- 1.2 ปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่ปลูกประมาณ 4 แสนไร่ ให้ผลผลิต 1,770,157 ตัน คิดเป็นมูลค่า 3,682 ล้านบาท
- 1.3 ประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ให้ผลผลิต 50,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,000-8,000 ล้านบาท
- 1.4 ผลไม้ (เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง) ให้ผลผลิตรวม 109,823 ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม 1,098 ล้านบาท

2. ภาคอุตสาหกรรม : ประกอบด้วย ยางพารา ไม้ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และอาหารทะเลแช่เยือกแข็ง มีโรงงานจำนวน 850 โรงงาน เงินลงทุน 20,208.476 ล้านบาท คนงานจำนวน 27,433 คน

3. ภาคการบริการ : มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่รวมจำนวน 2,579,621 คน เป็นคนไทย 1,221,359 คน คนต่างชาติ 1,358,262 คน ก่อให้เกิดรายได้เข้าจังหวัดประมาณ 21,901.19 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโต 6.50% ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมักเที่ยวตามเกาะต่างๆ เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน มากกว่าในตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

วิสัยทัศน์และการพัฒนาจังหวัด

จากวิสัยทัศน์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี “เป็นศูนย์กลางการเกษตรครบวงจร ผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาค เป็นเมืองน่าอยู่ เป็นศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาคุณธรรม” จึงมีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ดังนี้

- เป็นศูนย์กลางการเกษตรที่มีคุณภาพครบวงจร
- มีอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตร
- เป็นผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาค
- มีจุดเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมบริเวณภาคใต้ตอนบน เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน รวมทั้งเชื่อมโยงระหว่างภาคกลาง และภาคใต้ตอนล่าง มีการขนส่งทุกทางทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

- การเป็นเมืองน่าอยู่ (คน/สังคม/สิ่งแวดล้อม) เนื่องจากเป็นสังคมที่สงบ
- มีศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพ
- มีการพัฒนาองค์กรและบุคลากร

แต่อย่างไรก็ตามจังหวัดสุราษฎร์ธานียังมีจุดอ่อนที่ต้องได้รับการแก้ไขในด้านต่างๆ ดังนี้

- การเกษตร เช่น ไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิต และราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน
- แรงงาน มีการขาดแคลนแรงงาน จึงจำเป็นต้องใช้แรงงานต่างด้าว
- สังคม เกิดการหลั่งไหลของคนภายนอกเข้ามามาก ทำให้เกิดปัญหาตามมาโดยเฉพาะด้านเด็ก

และเยาวชน

- ทรัพยากรธรรมชาติ มีจำนวนลดลง มีการบุกรุกป่า โดยพื้นที่ป่าเขาลดลงเหลือเพียง 50%
- ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ และน้ำเสียจากชุมชน

นโยบาย และเป้าหมายของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. การพัฒนาเศรษฐกิจ

- การเกษตร ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล และสัตว์น้ำชายฝั่ง
- อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องจากการเกษตร เน้นการแปรรูปยางพารา ปาล์มน้ำมัน และอาหารทะเล
- การท่องเที่ยว โดยพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นระบบ

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

เน้นเอกลักษณ์ของจังหวัดคือ “สุราษฎร์ธานี เมืองคนดี” มีการจัดทำ Road map สุราษฎร์ธานี (เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาไปสู่ “สุราษฎร์ธานี เมืองคนดี”)

3. การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

- ดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ดิน น้ำ ตามแนวทางพระราชดำริ
- สนับสนุนโครงการศูนย์ต้นแบบผลิตปุ๋ยชีวภาพ

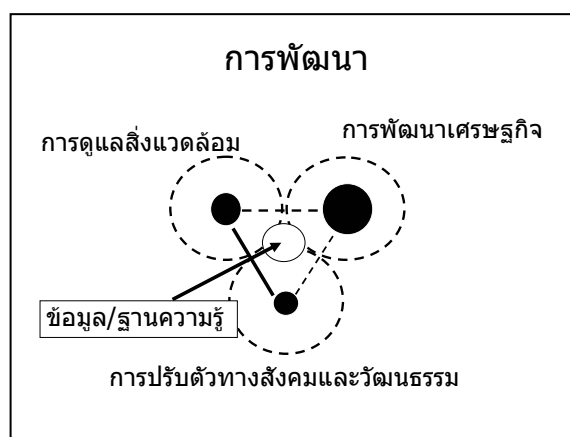
4. การมีส่วนร่วมของภาคี โดยกำหนดให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนา

การดำเนินโครงการวิจัยที่เกี่ยวกับท้องถิ่น จะมีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนาจังหวัด โดยใช้พื้นฐานข้อมูลจากการวิจัย จากข้อมูลด้านประชากร ที่แสดงให้เห็นว่าประชากรในวัยต่าง ๆ เป็นทั้งโอกาสและจุดอ่อนของการพัฒนา ส่วนจุดแข็งของจังหวัดคือรายได้ประชากรต่อหัวที่สูงเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศ

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (ศ.ดร. ปิยะวัติ บุญ-หลง) ได้นำเสนอแนวคิด แนวทางในการใช้ฐานความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างสมดุลและรอบด้านว่า การพัฒนาจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเศรษฐกิจ
2. ด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ
3. ด้านการปรับตัวทางสังคม และวัฒนธรรม

โดยทำอย่างไรที่จะทำให้เกิดความสมดุล ทำอย่างไรให้มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม อยู่ได้ในโลกสมัยใหม่ และช่วยหนุนเสริมโลกสมัยใหม่ ดังนั้นองค์ประกอบของการพัฒนาทั้ง 3 ด้านนี้จึงต้องไปด้วยกัน ในส่วนของ สกว. ได้ให้การสนับสนุนทั้ง 3 ด้าน และยืนอยู่บนฐานนี้ รวมถึงพยายามให้เกิดความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันด้วย

ในส่วนของข้อมูลและฐานความรู้ ต้องเป็นข้อมูลที่เป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ และเป็นตัวชี้เป้าว่าแนวทางพัฒนาควรจะไปในทิศทางใด ซึ่งฐานความรู้ดังกล่าว ได้แก่

- ข้อมูลคนในจังหวัด (ข้อมูลรายได้/รายจ่าย/หนี้สิน เด็กและเยาวชน แรงงาน ฯลฯ)
- ข้อมูลฐานทรัพยากร ที่ดิน น้ำ ป่าไม้ และทรัพยากรชายฝั่ง
- ข้อมูลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเกษตร อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว ฯลฯ

ในส่วนของการใช้ข้อมูลเพื่อสร้างทางออก ได้มีการสนับสนุนการวิจัยในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

- โครงการนำร่อง เป็นตัวอย่างสำหรับขยายผล เช่น ประมง ผักผลไม้ ผลิตภัณฑ์จากยาง ฯลฯ ซึ่งสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ได้เลย
- โครงการพื้นที่ เป็นการบูรณาการอาชีพกับฐานทรัพยากรและชุมชน เป็นโครงการที่เชื่อมโยงระหว่างหลายๆ งานวิจัยเข้าด้วยกัน ซึ่งทำให้เห็นภาพที่สมดุลทั้ง 3 ด้าน เช่น พื้นที่อ่าวบ้านดอน
- โครงการมองอนาคตกว้างไกล เพื่อเตรียมการล่วงหน้า ทำก่อนคนอื่น เพื่อให้คนได้มองภาพกว้าง และเพื่อใช้ในการตัดสินใจ เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา และสัตว์น้ำ เป็นต้น
- โครงการสร้างเด็กและเยาวชน คนรุ่นต่อไป เพื่อความยั่งยืนของสังคม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (ผศ.ดร. ณรงค์ พุทธิชีวิน) ได้นำเสนอ วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดว่า วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี คือ มหาวิทยาลัยต้นแบบแห่งภูมิภาค เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยมีพันธกิจของมหาวิทยาลัยคือ วิจัย ผลิตภัณฑ์ และบริการชุมชน ในส่วนของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัยนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 4+1 ในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้และประสบการณ์ตามมาตรฐานของหลักสูตร
2. มีระบบคิดที่ดี กล้าคิด กล้าสร้างสรรค์
3. มีจิตวิญญาณในการทำงาน มีความมุ่งมั่น หนักเอาเบาสู้
4. มีจริยธรรมในวิชาชีพ
5. มีจิตสำนึกสาธารณะ

โดยในขณะนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีมีโครงการต่างๆ ที่จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมความเข้มแข็งของจังหวัดในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ โครงการรักษ์แม่ตาปี โครงการ Ex. B.A. โครงการ Ex. P.A. โครงการ อปท. และโครงการธุรกิจการบิน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ความรู้จากการวิจัยควรนำมาพัฒนาควบคู่กับการเรียนการสอน โดยแสดงให้เห็นว่า ธรรมชาติของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ควรจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่และท้องถิ่น โดยมหาวิทยาลัยจะเป็นสื่อกลางทางวิชาการระหว่างนักวิจัยและประชาชนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกัน

การเสวนา “Success story: วิสัยทัศน์สู่เศรษฐกิจโลก”

วิทยากร- คุณเพชร ศรีห่มลัก	ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณเอกพจน์ ยอดพินิจ	ประธานชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี
- คุณอาทิตย์ มติธรรม	เจ้าของสวนสละอาทิตย์
- รศ.ดร. ดวงพรรณ ศฤงคารินทร์	ผู้ประสานงานชุดโครงการ "โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน"
- รศ.ดร. จันทร์จรัส เรี่ยวเดชะ	ผู้อำนวยการฝ่ายเกษตร สกว. เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

รศ.ดร. จันทร์จรัส เรี่ยวเดชะ

ผู้ดำเนินรายการได้กล่าวนำถึงวิสัยทัศน์สู่เศรษฐกิจโลก ซึ่งจากสถิติที่ผ่านมาพบว่าประเทศไทยสามารถส่งออกอาหารเป็นอันดับ 15 ของโลก โดยในภาพรวมของการส่งออกอาหารมีประเด็นที่ต้องให้ความสนใจ คือ ข้อตกลงการค้าต่างๆ สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยอาหารและความมั่นคงทางอาหาร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก

เมื่อหันมามองจังหวัดสุราษฎร์ธานีจากฐานทรัพยากร พบว่ามีฐานทรัพยากรที่ใหญ่ มีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการผลิตอย่างชัดเจน มีภาคการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยทรัพยากรและการกระจายการใช้ประโยชน์ โดยจะเชื่อมโยงไปสู่เศรษฐกิจโลกได้อย่างไร เพื่อสร้างความเท่าทัน

คุณเพชร ศรีห่มลัก (ความสำเร็จของอุตสาหกรรมไม้อย่างพารา)

วิทยากรได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจไม้อย่างพาราประสบความสำเร็จ และปัญหาของอุตสาหกรรมไม้อย่างพาราไว้ดังนี้

ปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจไม้อย่างพาราประสบความสำเร็จ

1. อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ในต่างประเทศ มีค่าใช้จ่ายในการผลิตสูงขึ้น เช่น ญี่ปุ่น ได้หวัน ยุโรป สหรัฐอเมริกา ทำให้ต้องโยกย้ายอุตสาหกรรมออกนอกประเทศ ทำให้เราได้โอกาสจากสถานการณ์ดังกล่าว
2. ไม้อย่างพาราเริ่มออกสู่ตลาด ราคาสินค้าที่ผลิตจากไม้อย่างพารามีราคาต่อหน่วยถูกกว่าเมื่อผลิตจากไม้ชนิดอื่นๆ จึงทำให้สามารถทดแทนไม้ชนิดอื่นๆ ที่มีในตลาดได้อย่างรวดเร็ว
3. การขยายตัวของธุรกิจในประเทศจีน ทั้งการบริโภคในประเทศ และการผลิตเพื่อส่งออกไปต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป เป็นต้น ทำให้สินค้าไม้อย่างพาราแปรรูปของจีนและไทยเติบโตอย่างรวดเร็วในเวลาอันสั้น

4. การขยายตัวของการผลิตสินค้าประเภท Wood base panel เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นการสนับสนุนให้สินค้าไม้ยางพาราแปรรูปสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมไม้ยางพาราประสบความสำเร็จหลักๆ แล้วมาจากปัจจัยภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ความเข้มแข็งของการจัดการของกลุ่มอุตสาหกรรมมีค่อนข้างน้อย และไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เมื่อตลาดและปัจจัยภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยและยังไม่มี ความเข้มแข็งในการจัดการประสบปัญหาได้

ปัญหาของอุตสาหกรรมไม้ยางพารา

1. เศรษฐกิจโลกชะลอตัว การก่อสร้างลดลงไปมาก และตลาดที่สำคัญคือ ประเทศจีน ชะลอการผลิต
2. ขาดแคลนแรงงานฝีมือ แรงงานระดับพื้นฐาน และปัญหาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน
3. ปัญหาด้านการตลาด และการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
4. ปัญหาการพัฒนาสร้างจุดแข็งของไม้ยางพารายังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

ก่อนจบการอภิปรายวิทยากรได้ให้ข้อคิดไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมในอนาคตคือ ต้องเป็น “มีอาชีพ” ในอุตสาหกรรมที่ทำโดยรู้จริง รู้ลึก ต้องสนใจและตั้งใจจริง รวมทั้งต้องมีความมุ่งมั่น สม่ำเสมอและมีวินัยสูง อุตสาหกรรมอาจต้องรวมกลุ่มที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน ต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันให้ได้

วิทยากรกล่าวเพิ่มเติมว่า โลจิสติกส์เป็นประเด็นใหญ่ อุตสาหกรรมต้องการท่าเรือใกล้ฝั่งมากกว่า ท่าเรือน้ำลึกซึ่งขณะนี้ยังไม่มี อาจจะใช้ต้นทุนสูง การบริหารจัดการสูงกว่า แต่น่าจะมีการวิจัยความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

คุณเอกพจน์ ยอดพินิจ (อุตสาหกรรมประมงกับเศรษฐกิจสุราษฎร์ธานี)

วิทยากรได้กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จ การคงความสามารถในการแข่งขัน และทางออกของอุตสาหกรรมกุ้งไว้ดังนี้

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- 1.1 ความรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ไทยเป็นต้นแบบ และเทคโนโลยี ซึ่งต้องมีการพัฒนา
- 1.2 การสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐ
- 1.3 การจัดตั้งองค์กรเกษตรกรที่เข้มแข็ง
- 1.4 การได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงจากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกีดกันทาง

การค้าและการทำลายสิ่งแวดล้อม

2. ปัจจัยที่จะทำให้คงความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก

- 2.1 สภาพภูมิประเทศ : พบว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบในเชิงภูมิประเทศ

2.2 องค์ความรู้ : พบว่าประเทศไทยยังขาดองค์ความรู้อีกมาก ที่ผ่านมาอุตสาหกรรมกุ้งต้องขวนขวายลองผิดลองถูกมาตลอด โดยองค์ความรู้ที่มีส่วนใหญ่มากจากการประสานใช้เทคโนโลยีร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3 คุณภาพของสินค้า : ต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี ทุกวันนี้มีระบบ Traceability เข้ามากำกับสินค้าส่งออกทุกล็อต ดังนั้นถ้าเราไม่มีความรู้ หรือตามไม่ทันข้อมูลข่าวสาร หรือใช้เทคนิคการโกงเมื่อการแข่งขันสู้ไม่ได้ อนาคตย่อมไม่ยั่งยืนอย่างแน่นอน

ในธุรกิจกุ้ง ตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา เอกชนเป็นผู้นำ ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุน แต่อย่างไรก็ตามอยากแนะนำว่าเกษตรกรควรขึ้นอยู่กับขาของตัวเองให้ได้ก่อนที่จะพึ่งพิงภาครัฐ และย้ำว่า “ต้องเป็นมืออาชีพ”

3. ทางออกของอุตสาหกรรมกุ้ง

3.1 เพิ่มปริมาณการผลิต (Productivity) และมีคุณภาพดี

3.2 ต้องพัฒนาองค์ความรู้ / งานวิจัยในพื้นที่ที่สามารถนำมาใช้ได้จริง โดยมุ่งเน้นที่การลดต้นทุนการผลิต

3.3 จูงใจให้มีการตั้งเครือข่ายองค์กรที่เข้มแข็ง โดยมีได้มุ่งหวังผลประโยชน์ทางการเงิน

3.4 ต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน

3.5 ต้องประกอบการแบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และชุมชน เนื่องจากข้อกีดกันทางการค้า

3.6 เนื่องจากผลิตภัณฑ์ส่งออกมีจำนวนมาก แต่ยังขาดการวิจัยพฤติกรรมของผู้บริโภคต่างประเทศ

3.7 โลจิสติกส์มีความสำคัญต่อสินค้าเกษตรและสินค้าของสด ควรมีการศึกษา

ก่อนจบการอภิปรายวิทยากรได้กล่าวปิดท้ายว่า ต้องเน้นที่คุณภาพสินค้า สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค ความรู้เป็นเรื่องสำคัญและต้องเหมาะสมกับพื้นที่

นอกจากนี้วิทยากรยังได้เสนอให้ สกว. สนับสนุนการวิจัยเรื่อง “ทำอย่างไรให้ผู้ส่งออกไทยเราจับกลุ่ม และฮั้วกันขาย มิใช่ฮั้วกันซื้อจากเกษตรกรอย่างเช่นปัจจุบัน” ซึ่งถึงแม้จำเป็นต้องลงทุนเป็นร้อยล้านก็อาจจะทำ และยังคงกล่าวต่ออีกว่าการทำประมงอยู่นอกภาคธุรกิจ ไม่สามารถแข่งขันได้ เพราะน้ำมันแพง ทศวรรษนี้เป็นทศวรรษแห่งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง แต่ทำไมราคาสัตว์น้ำจึงลดลงอย่างมาก การเติบโตของอุตสาหกรรมต่างๆ มีอย่างต่อเนื่อง แต่ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ

คุณอาทิตย์ มติธรรม (สละ: ผลไม้ไร้ปัญหา)

วิทยากรได้กล่าวถึงปัจจัยและวิธีการแห่งความสำเร็จของธุรกิจไม้ผล แห่งเดียวที่เกษตรกรสามารถเป็นผู้กำหนดราคาได้ เป็นสวนแรกที่ได้มาตรฐานคุณภาพ GAP และเป็นสวนสละรายใหญ่ที่สุดในภาคใต้ไว้ดังนี้

1. เงินทุนไม่ใช่ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ
2. ต้องมีความรู้เรื่องการผลิต กำกับคุณภาพ และปริมาณผลผลิต มีการบันทึก จัดทำฐานข้อมูล เตรียมรับ Traceability
3. ต้องมีความรู้เชิงระบบผลิต รู้ผลผลิตผลไม้ทั่วประเทศ และรู้ฤดูกาลไหนควรผลิตอะไร ทำสวนให้เป็นท่องเที่ยว
4. ต้องรู้เรื่องการตลาด ต้องทำระบบตลาดเอง มีลูกค้าประจำ การจัดสถานะสินค้า และการกระจายสินค้าถึงตลาดนักท่องเที่ยวและทั่วประเทศ รวมถึงการวางขายในที่ๆ คนอื่นไม่มี
5. ต้องรู้จิตวิทยาของผู้บริโภค (ถ้า Supply มาก Demand จะน้อย ผู้ซื้อมีอำนาจในการต่อรอง ดังนั้นต้องออกผลผลิตในช่วงที่คนอื่นไม่มี)

นอกจากนี้ยังได้กล่าวไว้เป็นประโยคที่น่าสนใจว่า

“ต้องพบในสิ่งที่คนอื่นไม่พบ มีในสิ่งที่คนอื่นไม่มี รักในสิ่งที่ทำ”

“ต้องหาเส้นทางใหม่ที่ไม่มีคนอื่นทำ”

“ต้องรู้จักคู่แข่ง ต้องหนีคู่แข่ง เพื่อเป็นที่หนึ่งในช่วงนั้นๆ และต้องเน้นเรื่องคุณภาพด้วย”

รศ.ดร. ดวงพรรณ สดุงการินทร์ (โลจิสติกส์ ภาคใต้กับบทบาทและโอกาสของจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

วิทยาการได้นำเสนองานวิจัยเกี่ยวกับโลจิสติกส์ภาคใต้ และความเชื่อมโยงกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในประเด็นต่างๆ ไว้ดังนี้

1. ศักยภาพด้านโลจิสติกส์ของภาคใต้และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- มีระบบรถไฟทุกจังหวัด
- มีสนามบินนานาชาติสุราษฎร์ธานี และเกาะสมุย
- มีเขื่อนรัชชประภา (ความจุ 4,000 ล้าน ลบ.ม)
- มีโรงแยกก๊าซขนอม (อัตราการผลิต 250 ล้าน ลบ.ฟุต/วัน)
- มีโรงไฟฟ้าขนอม และโรงไฟฟ้าเขื่อนรัชชประภา

2. ข้อจำกัดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- ไม่มีท่าเรือน้ำลึก (ลึกขนาด 15 เมตรขึ้นไป)

3. บทบาทของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- เป็นฐาน cluster ยางพาราและปาล์มน้ำมัน/Oil palm city สุราษฎร์ธานีมีผลผลิตยางพารา 86% และปาล์มน้ำมัน 93 % ของผลผลิตทั้งประเทศ

- เป็นฐานการผลิตอาหารทะเลแปรรูป เนื่องจากผู้ประกอบการมีขีดความสามารถด้านการผลิตและการตลาด

- เป็นฐานการท่องเที่ยวทางทะเลชั้นนำระดับโลก เนื่องจากมีทรัพยากรท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลก

- เป็นประตูการค้าและการขนส่งเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านด้านใต้และชายฝั่งทะเล เนื่องจากมีศักยภาพในการพัฒนาท่าเรือและเส้นทางคมนาคมเชื่อม 2 ทะเล และมีเมืองชายแดนเชื่อมสู่ประเทศตอนใต้

- เป็นฐานอุตสาหกรรมพลังงานน้ำมันและก๊าซ เนื่องจากอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งผลิตก๊าซธรรมชาติ และพื้นที่ชายฝั่งมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นฐานอุตสาหกรรมพลังงานน้ำมันและก๊าซแห่งใหม่ของประเทศ

4. โครงข่ายคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงภายในและภายนอก

- โลจิสติกส์ภาคใต้ขาดการใช้ศักยภาพด้านที่ตั้งอย่างเต็มประสิทธิภาพ

- มีโครงข่ายถนนระหว่างจังหวัด และมีการเชื่อมสู่สายหลัก

- มีการใช้ระบบรถไฟในการขนส่งสินค้าน้อย

- สนามบินนานาชาติที่ใช้ประโยชน์สูง 5 แห่ง คือ ภูเก็ต กระบี่ สุราษฎร์ สมุย และหาดใหญ่ ส่วนสนามบินภายในประเทศ 5 แห่ง คือ ชุมพร ระนอง นครศรีธรรมราช ตรัง และนราธิวาส มีการใช้ประโยชน์น้อย

- การขนส่งทางเรือ พบว่ามีท่าเรือที่ใช้ประโยชน์เกิน capacity 3 ท่า ได้แก่ สงขลา ตรัง สุราษฎร์ธานี และที่ใช้ประโยชน์น้อย 3 ท่า คือ ภูเก็ต ระนอง และสตูล โดยพบว่าบางพาราของจังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้การขนส่งไปยังแหลมฉบัง แล้วส่งออกไปประเทศจีน ในขณะที่บางพาราของจังหวัดสงขลาส่งออกผ่านทางปีนัง ส่งออกไปประเทศสิงคโปร์ ซึ่งพบว่าท่าเรือที่สงขลาขาดแคลน container เปล่า ต้องนำตู้เปล่าจากต่างประเทศมาใช้งาน

- การขนส่งทางรถไฟ พบว่าสุราษฎร์ธานีมีสถานีรถไฟ มี Container yard มีหัวจักรรถลาก แต่ให้ความสำคัญกับการขนส่งคนมากกว่าสินค้า

- ภาครัฐควรมีการดำเนินการด้าน port เพิ่มผู้ลดค่า port แหลมฉบัง

- ควรมีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการรถบรรทุก

5. ประเด็นการพัฒนา

- พัฒนาศักยภาพของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น รถไฟ ท่าเรือ
- การเชื่อมต่อ mode ของการขนส่ง รวมถึงการบริหารจัดการ hardware & software
- การตัดสินใจของภาครัฐในการบริหารจัดการโครงสร้าง
- การสร้างมูลค่าเพิ่ม ทำตรงไหนได้บ้าง และอย่างไร
- การตั้งรับปัจจัยที่นอกเหนือการควบคุม เช่น กฎระเบียบต่างๆ และการบังคับใช้

- กลไกของ Policy implementation
- สัมพันธ์กับ Global demand

จากการอภิปรายสามารถสรุปเป็นประเด็นในภาพรวมที่สำคัญได้คือ

1. เกษตรยังเป็นจุดแข็งของประเทศ และสุราษฎร์ธานี
2. ต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในทุกระดับตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ
3. การปรับปรุงพัฒนาคน ทักษะ และทำงานอย่าง “มืออาชีพ”
4. ต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐในหลายประเด็น

การเสวนา “เศรษฐกิจจังหวัดบนฐานเศรษฐกิจชุมชน และทุนทางวัฒนธรรม”

วิทยากร - ดร. สีลาภรณ์ บัวสาย	รองผู้อำนวยการ สกว.
- ศ. ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- คุณวิเชียร เขาท่าเพชร	ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม
- คุณพิชิตนันท์ สมบูรณ์พงษ์	ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณทศพล งานไพโรจน์	รองนายกเทศมนตรีเมืองท่าข้าม
- รศ.ดร. ชูศักดิ์ เอกเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญจากการเสวนา

หลักการและแนวคิดเศรษฐกิจจังหวัดและเศรษฐกิจชุมชน

ดร. สีลาภรณ์ บัวสาย ได้นำเสนอหลักการและแนวคิดเศรษฐกิจจังหวัดและเศรษฐกิจชุมชนไว้ดังนี้

- รูปแบบเศรษฐกิจจากฐานรากของจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ การทำเกษตรกรรมเป็นหลัก รองลงมาคือการท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบมีความเหมือนกันคือ มีการใช้ฐานทรัพยากรเดียวกัน (ที่ดิน น้ำ อากาศ ป่า)

- รูปแบบเศรษฐกิจฐานรากที่เกษตรกรได้ผลประโยชน์โดยตรง เกษตรกรต้องมีความเข้มแข็ง สามารถควบคุมตลาดได้ มีข้อมูลเพียงพอ รู้จักสร้างคุณสมบัติพิเศษของผลิตภัณฑ์ของตนเองให้มีมูลค่าสูงสุด ผลที่ตามมาคือ มีการกระจายรายได้มากขึ้น

- ที่มาของรายได้หลักของสุราษฎร์ธานี คือ ยาง ปาล์มน้ำมัน ผลไม้ สัตว์น้ำ การท่องเที่ยว ในบรรดาสินค้าเหล่านี้ มีสินค้าอะไรบ้างที่มีโอกาสต่อตรงถึงผู้บริโภค สินค้าอะไรต้องผ่านการแปรรูป (processing) ก่อน

- ในระบบการผลิตสินค้าแต่ละตัว จะลดรายจ่ายได้ในจุดไหนบ้าง อย่างไร และจะสามารถเพิ่มรายได้ได้อย่างไรบ้าง เช่น การเพิ่มมูลค่าจากการแปรรูป การจัดการผลผลิตและตลาด เพิ่ม stories เพิ่ม packaging เป็นต้น การทำบัญชีครัวเรือนที่ทางรัฐบาลณรงค์ก็สามารถที่จะลดรายจ่ายในบางจุดได้ การสร้างลักษณะพิเศษของสินค้าก็สามารถเพิ่มรายได้ได้มากขึ้นเช่นกัน และสุดท้ายจะพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานได้อย่างไร

- โครงสร้างการกระจายผลประโยชน์ ควรทำอย่างไรจึงจะเป็นการค้าที่มีการแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม การค้าผลผลิตควรผ่านรูปแบบ ช่องทางไหน มากน้อยแค่ไหน มูลค่าเพิ่มตกอยู่กับจุดไหนแค่ไหน และชาวบ้านจะยกระดับจากการผลิตวัตถุดิบ ขึ้นสู่การแปรรูปขั้นต้นและเป็นเจ้าของมูลค่าเพิ่มได้อย่างไร ต้องการการหนุนเสริมอะไรบ้าง

- ทำอย่างไรจะใช้ฐานทุนทรัพยากรและทุนวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน ใช้แล้วไม่หมดไป

ฐานวัฒนธรรม

ศ. ขวณ เพชรแก้ว ได้นำเสนอประเด็นทางด้านฐานวัฒนธรรมไว้ดังนี้

- ทรัพยากรถูกทำลายลงไปอย่างเห็นได้ชัด พื้นที่ทำกินถูกบุกรุกด้วยการทำโรงงาน และธุรกิจโรงแรม ระบบทุนนิยมทำให้เศรษฐกิจชุมชนและฐานวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป
- การที่จะทำการวิจัยต้องคำนึงถึงทุนทางวัฒนธรรมเป็นหลัก ถ้าไม่มีข้อมูลส่วนนี้มาสนับสนุนการวิจัยดังกล่าวจะไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ หรือไม่ได้รับการยอมรับ โดยมีข้อสังเกตและประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการทำวิจัยดังนี้
 - ** รากฐานฐานเศรษฐกิจชุมชนและทุนทางวัฒนธรรมอยู่ที่วิถีคิด
 - ** การพัฒนาแบบทุนนิยมไม่ได้มีพื้นฐานจากทุนวัฒนธรรม
 - ** ทุนทางวัฒนธรรมคือ พลังท้องถิ่นจริงหรือไม่ ?
 - ** การศึกษาวิจัยเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่ตอบสนองต่อท้องถิ่น

- การทำงานของผู้บริหารต้องคิดถึงฐานเศรษฐกิจของชุมชนอย่างจริงจัง ไม่ควรใช้วิธีการครอบงำเมื่อใดที่ขาดการมองมิติทางวัฒนธรรม / ข้อเท็จจริงทางสังคม จะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตทันที

- การลงทุนด้านการสื่อสาร / พลังงาน / สาธารณูปโภคที่ไม่ใช่พื้นฐาน เช่น การบริการการศึกษา การบริการด้านการแพทย์ ระบบกฎหมาย เป็นการสร้างปัจจัยเพื่อสนับสนุนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นปัจจัยต่อการดำรงอยู่ของประชาชน เกิดวัฒนธรรมใหม่ๆ ทำให้คนสนใจเศรษฐกิจชุมชน/ทุนทางวัฒนธรรม จริงหรือไม่ มีการนำไปใช้จริงหรือไม่

- คนที่อยู่ในท้องถิ่น สนใจระบบนิเวศที่มีความแตกต่าง มีระบบคุณค่าที่แตกต่างกัน สังคมแบบทุนนิยมที่ผูกติดกับสังคมไทยมาถึง 50 ปี ขาดการมองระบบ เงื่อนไขทุนทางวัฒนธรรมไม่ได้รับความสนใจ แต่เป็นเหตุการณ์ตามกระแสของทุนนิยม สภาพสังคมในความหมายในระบบความสัมพันธ์ ที่มาจากความผูกพันของคนในสังคมในแต่ละพื้นที่ คราวเรือน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ขาดหายไป สังคมยุคทุนนิยมที่สนใจภาพนิ่ง ๆ เรายังไม่เข้าใจเนื้อแท้ของระบบทุนนิยม ซึ่งถือว่าเป็นสังคมที่เกิดการฟ่ายแฟ้ ที่เราต้องติดตามดูต่อไปในอนาคต

- ระบบทุนนิยมไม่สนใจปัญหาที่เกิดขึ้น ด้านศีลธรรม จริยธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยอื่นๆ เช่น NGO ที่สนใจปัญหาด้านดังกล่าว สนใจปัญหาด้านการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานของปัญหาทางวัฒนธรรม เมื่อระบบทุนนิยมมากขึ้นทำให้สังคม และวัฒนธรรม ระบบความสัมพันธ์ หายไป

ทุนวัฒนธรรมกับการประกอบอาชีพ

คุณวิเชียร เขาท่าเพชร ได้นำเสนอประเด็นของทุนวัฒนธรรมกับการประกอบอาชีพ ไว้ดังนี้

- ความพอเพียง ให้รู้จักพอเพียงในปัจจัยต่างๆ รอบตัว
- ชีวิตต้องมืงาน ต้องมีรายได้ เพื่อความอยู่รอด และที่สำคัญต้องเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

- งานจะมั่นคงได้ เมื่อเราเป็นผู้กำหนดราคา ควบคุมตลาด มีความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง มีข้อมูลสนับสนุนอย่างเพียงพอและถูกต้อง

- คำว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” ก็คือที่มาของ คำขวัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี “เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรมะ” (เป็นวัฒนธรรมที่เรายึดถือ หรือรู้จักกันมาช้านาน)

- หัวใจสำคัญในการประกอบธุรกิจชุมชนคือ ใช้ทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดที่เราอยู่เป็นตัวตั้งรวบรวมสิ่งที่เป็นประโยชน์รอบๆ ตัวเข้าด้วยกัน หาข้อมูลมาสนับสนุนทางการตลาด และการบริโภค (คำตอบ/ ข้อมูลจากการวิจัย)

ภูมิปัญญาและรูปแบบการส่งเสริมเศรษฐกิจจังหวัด

คุณพิทักษณ์ สมบูรณ์พงษ์ ได้นำเสนอประเด็นของภูมิปัญญาและรูปแบบการส่งเสริมเศรษฐกิจจังหวัดไว้ดังนี้

ภูมิปัญญา เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษและคนรุ่นปัจจุบัน ได้มีส่วนร่วมในการสะสมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาหนึ่งก็จะเหมาะกับสังคมหนึ่งเท่านั้น ภูมิปัญญาเป็นการผสมผสานอย่างสอดคล้อง และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ภูมิปัญญาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ถ้ามองในแง่ของศาสตร์จะเป็นเรื่องของการทำงานหากิน เรื่องปากท้อง เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกัน จิตใจ ความดีงาม การทำมาหากินและโยงไปถึงเศรษฐกิจ ส่วนทางด้านศิลป์จะเป็นการมองที่ไม่เพียงแค่มองเท่านั้นแต่เป็นเรื่องการอยู่ร่วมกัน ถ้าเรานำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้เราก็จะอยู่อย่างมีความสุข

วัฒนธรรมในปัจจุบันมีการปรุงแต่งทางความคิด ล้วนแล้วแต่ทำขึ้นเพื่อให้กลายเป็นวัฒนธรรมที่เป็นที่ยอมรับและใช้ได้ในชีวิตประจำวันทั่วไป

ในด้านบทบาทของการส่งเสริม ต้องกลับไปสู่รากเหง้าการดำเนินชีวิต โดยใช้ภูมิปัญญา กลับไปพิจารณารากเหง้า หาแก่นของภูมิปัญญา หาจุดเด่นของภูมิปัญญาให้ได้ แล้วนำมาใช้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจซึ่งปัจจุบันใช้ในระดับชุมชน แต่การปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยใช้ความสามัคคี และจะต้องบริโภคอย่างประหยัด

สำหรับสุราษฎร์ธานี หลายคนนึกถึงฉายาว่าทำไมคนสุราษฎร์ธานีถึงได้ร่ำรวยทรัพยากร และทรัพยากรเหล่านี้ถูกนำไปใช้ไปโดยบุคคลบางกลุ่ม โดยไม่คุ้มค่า และไม่ถูกกระตุ้นเตือน แต่ในทางกลับกันถ้ามองระดับชุมชนซึ่งต่างให้ความสำคัญต่อการกระตุ้นเตือน ตัวอย่างของคนได้ เช่น มีวัฒนธรรมที่รักพวกพ้อง ไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรัก และปรารถนาดี จะพบว่า ถ้าทำงานเป็นกลุ่มจะก้าวหน้ามาก สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนได้ดี โดยเฉพาะกลุ่มออมทรัพย์ ถ้าคนนอกจะเข้าไปลงทุน คนในชุมชนจะไม่ยอมรับ จะยอมรับเฉพาะสมาชิกในชุมชนเท่านั้น ซึ่งผลผลิตจะย้อนกลับสู่ชุมชน ดังนั้นจึงถือได้ว่า การส่งเสริมต้องส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มอยู่บนฐานของภูมิปัญญาไทย ซึ่งในสังคมสุราษฎร์ธานีเกิดขึ้นแล้ว

- การพัฒนาและการส่งเสริมให้กลับไปสู่การดำรงชีวิตแบบอาศัยภูมิปัญญา การดำรงอยู่ด้วยกันด้วยความสามัคคี การพึ่งพากัน มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยคำนึงสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงคนในชุมชน ทำให้สังคมเกิดความสมดุลและยั่งยืน

ภูมิปัญญาและความอ่อนแอทางวัฒนธรรม

คุณทศพล งานไพโรจน์ ได้นำเสนอประเด็นของภูมิปัญญาที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและความอ่อนแอทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 พฤติกรรมบริโภคของคนเปลี่ยนไป โดยหันมาเน้นด้านอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ สังคม และการบริโภค จนลืมทุนเดิมของสังคม ทำให้มีความเหลื่อมล้ำของรายได้มากขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพิ่งมากล่าวถึงเรื่องการพัฒนาคนในฉบับที่ 9 และ 10 ซึ่งที่ผ่านมาไม่เคยได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติ และเน้นแต่การสอนคน ดังนั้นจำเป็นต้องหันกลับมาองและให้การสนับสนุน ด้านทุนการผลิต ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม และทุนทางสังคม แต่ต้องไม่อยู่ในรูปของการให้ที่ไม่สิ้นสุด จนทำเองหรือช่วยตัวเองไม่ได้

ตัวอย่างหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดคือที่เทศบาลเมืองท่าข้าม ซึ่งมีการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมชุมชน โดยมีการให้การอบรมเรื่องการนวดแผนไทย ซึ่งเดิมมีคนในชุมชนที่มีอาชีพเดิมเป็นแม่ค้า แล้วเปลี่ยนอาชีพมาเปิดบ้านมานวดแผนไทย และพบว่ามียาได้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ นอกจากนี้ยังมีการทำการเกษตรที่อาศัยวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งต้องพยายามสร้างการระเบิดจากข้างใน คือ สร้างความเข้มแข็ง รู้จักตนเอง โดยลดรายจ่ายซึ่งเปรียบเหมือนการเพิ่มรายได้ ต้องมีการส่งเสริมเศรษฐกิจที่มีอยู่ บนฐานของทุนทางวัฒนธรรม เช่น สร้างความเป็นอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของเมืองสุราษฎร์ธานี ซึ่งเมื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้แล้ว จะส่งผลย้อนกลับไปเป็นผลงานของภูมิปัญญาชาวบ้านที่จะทำให้คนนึกถึงเมืองสุราษฎร์ธานี

เมื่อกล่าวถึงเกาะสมุย ทุนทางวัฒนธรรมถูกทำลายอย่างน่าเสียดายที่สุด แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมของสังคมเมืองของกรุงเทพมหานครเข้ามาครอบงำ ในทางตรงกันข้ามเกาะลังกาเป็นตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นจุดขายของประเทศ แต่ในขณะเดียวกันที่สุราษฎร์ธานีเรากำลังทำลายฐานวัฒนธรรมของตนเอง ตัวอย่างที่เราเห็นได้ชัดคือที่ อ.ไชยาที่มี “ขนมกรุบ” ซึ่งเป็นขนมพื้นเมืองไชยาแต่ปัจจุบันเด็กๆ ไม่ชอบรับประทาน จึงทำให้เราต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการสนับสนุนทุนทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านภาษา การแต่งกาย การบริโภค แต่ก็ยังคืออยู่ที่ยังไม่ลืมการยกมือไหว้ ซึ่งถือว่ายังคงมีสิ่งที่ดีหลงเหลืออยู่

- ความอ่อนแอทางวัฒนธรรมเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงลักษณะของอาคาร การสร้างบ้านเรือนรูปแบบวัด มีการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากขึ้น ชุมชน ถูกครอบงำโดยวัฒนธรรมของคนในเมือง (กรุงเทพมหานคร) เป็นการทำลายพื้นฐานวัฒนธรรมของ จ.สุราษฎร์ธานี

สรุป

1. การมองฐานเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรม ก้าวมาสู่การวิจัยทางฐานเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พบว่าที่ผ่านมาผลจากการพัฒนาก่อให้เกิดผลเสีย เช่น ความเหลื่อมล้ำ ไร้ศีลธรรม พังภายนอกสูง ไม่มีส่วนร่วม ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งในประเด็นการทำลายสิ่งแวดล้อม ใช้สิทธิพลในการควบคุมสิ่งแวดล้อมจากสถาบันทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพลังท้องถิ่นที่เกิดจากรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 และ พระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 แต่ตรงกันข้ามกับปัจจุบันที่กระแสรัฐและกระแสท้องถิ่นสวนกระแสกัน ภูมิปัญญาด้านจารีต ประเพณี ถูกลืมเลือน และที่เลวร้ายคือ การประเพณีประเพณีด้วยการแข่งขัน ทำให้ขาดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งขณะนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี กำลังเข้าสู่กระบวนการผ่านทุนทางวัฒนธรรม โดยมีการศึกษาวิจัยซึ่งแยกเป็น 2 ประเด็น คือ ฐานเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งจะไม่สามารถค้นพบงานวิจัยประเภทนี้ในที่ใดอย่างแน่นอน ซึ่งอีกประมาณ 2-3 ปี จะพบได้ในสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม ถ้าเราปล่อยให้อำเภอสุราษฎร์ธานีมีปัญหาเช่นนี้อีกต่อไป ก็จะกลายเป็นแชมป์ของปัญหาต่อไปในอนาคต

2. โลกเปลี่ยนไป นิยามเปลี่ยน เดิมครูเป็นผู้สอน ณ วันนี้ครูต้องเรียนรู้ร่วมกันกับเด็ก การเกษตรเดิมคือ การทำไร่ ไถนา ณ วันนี้ คือผู้จัดการผลิต เศรษฐกิจของจังหวัด เราต้องไม่มองเพียงแค่ GPP แต่ต้องมองที่เศรษฐกิจชุมชนด้วย ซึ่งประเด็นที่สำคัญของทางออก คือ การมองโดยการเชื่อมโยง

3. คำขวัญของจังหวัด คือ ทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งผ่านการยอมรับโดยใช้จิตใต้สำนึก ไม่ใช่จิตสำนึก มนุษย์เป็นผู้สร้างเศรษฐกิจ ถ้าจิตมนุษย์ดี จะมีพลัง ทำให้ชุมชนเกิดอาชีพ โดยมองจากสิ่งที่ใกล้ตัว สร้างพลังด้วยตนเอง โดยให้มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย สนับสนุนด้านการวิจัยในธุรกิจชุมชน ซึ่งทุกวันนี้งานวิจัยจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกอาชีพ

4. เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ของคนในชุมชนอยู่อย่างยั่งยืน จึงดำเนินชีวิตบนรากฐานของเศรษฐกิจของชุมชนโดยชุมชน เพื่อความสุขของคนชุมชน ผลักดันให้เกิดสาธารณูปโภค

การสัมมนาตามประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปาล์มน้ำมัน : โอกาสและเส้นทางสู่ความสำเร็จของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิทยากร- คุณบุญส่ง เกิดกลาง	รองอธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน
- คุณสุภารัตน์ เตชะศรีประเสริฐ	ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- รศ.ดร. ชีระ เอกสมทราเมษฐ์	ผู้ประสานงานชุดโครงการปาล์มน้ำมัน สกว.
- คุณสุริยา อายาชนันท์	บริษัท ชุมพรอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด
- คุณวิวรรณ บุญยะประทีปรัตน์	บริษัท ทักษิณอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม (1993) จำกัด
- ผศ.ดร. สุทธิจิตต์ เชิงทอง	หัวหน้าโครงการ “ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่และระบบการตลาดปาล์มน้ำมัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
- รศ.ดร. พรชัย เหลืองอาภาพงษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

1. นโยบายด้านพลังงานและสถานการณ์ปาล์มน้ำมัน

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านพลังงาน เนื่องจากราคาน้ำมันที่แพงขึ้น รัฐบาลจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านพลังงาน โดยมุ่งหาพลังงานทดแทนเพื่อให้ประชาชนมีพลังงานใช้ในราคาที่เหมาะสม ซึ่งพลังงานทดแทนที่+เป็นไปได้ ได้แก่

1.1.1 การใช้ Ethanol ผสมในน้ำมันเบนซิน โดยมีการเพิ่มระดับสัดส่วนจาก 2 % เป็น 5% ในปี 2551 และให้เป็น 85% (E85) ต่อไปไปอีก 10 ปีข้างหน้า

1.1.2 การใช้ Biodiesel ปัจจุบันมีการผลิตใน 2 ระดับ คือ

- ระดับชุมชน มีการนำน้ำมันพืชใช้แล้วมาผลิตเป็นไบโอดีเซล เพื่อใช้ในเครื่องมือการเกษตรโดยได้มีการติดตั้งอุปกรณ์และผลิตเพื่อใช้งานแล้วประมาณ 400 ชุมชน

- ระดับการค้า ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่มีศักยภาพสูงในด้านการนำมาพัฒนาเป็นไบโอดีเซล ในขณะที่ต้นทุนการผลิตน้ำมันพืชของไทยยังคงต่ำอยู่ ประมาณการว่าในอีก 15 ปีข้างหน้า จะมีความต้องการใช้น้ำมันไบโอดีเซล B100 เพิ่มขึ้นจาก 1.35 ล้านลิตร/วัน เป็น 4.5 ล้านลิตร/วัน

1.2 พื้นที่สำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งผลิตปาล์มน้ำมันมากเป็นอันดับ 2 รองจากจังหวัดกระบี่ และมีศักยภาพสูงในการขยายการผลิต สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ซึ่งสามารถปลูกปาล์มได้

ถึง 9 ล้านไร่ แต่ปัจจุบันมีการปลูกเพียง 900,000 ไร่ โดยพื้นที่ที่ควรมีการส่งเสริมให้มีการปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้นได้แก่ พื้นที่ร้าง และพื้นที่เสื่อมโทรมซึ่งมี ประมาณ 600,000 ไร่

2. ปัญหาและอุปสรรคของปาล์มน้ำมัน

2.1 ด้านการบริหารจัดการ

ปัญหาหลักของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในประเทศไทย คือ นโยบายด้านการบริหารจัดการ ขาดการเชื่อมประสานระหว่างเกษตรกร ลานเท โรงสกัดน้ำมัน และโรงกลั่นน้ำมัน โดยควรจัดให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมในทุกภาคส่วน เพราะในขณะนี้ราคาน้ำมันปาล์มสูงขึ้น แต่ราคาผลปาล์มยังไม่เพิ่มขึ้นเท่าที่ควร

2.2 เกษตรกร

- เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในการสนับสนุนพันธุ์ปาล์มที่ให้ผลผลิตดี และมีปริมาณน้ำมันสูง รวมถึงช่วยแก้ปัญหาเรื่องพันธุ์ปาล์มที่ไม่มีคุณภาพ

- เกษตรกรต้องการข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเพาะปลูกและการดูแลที่ถูกต้อง วิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ขึ้นใช้เองเพื่อทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีที่มีราคาแพง ซึ่งควรมีความร่วมมือกันระหว่างเกษตรกรและนักวิชาการอย่างใกล้ชิด

2.3 ราคาผลปาล์ม

ปัจจุบันเกษตรกรขายผลปาล์มได้ราคาต่ำ ซึ่งปัญหาหลักเกิดจากผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ เช่น ผลปาล์มอ่อนเกินไป ลานเทบางแห่งมีการปลอมปนผลปาล์มด้วยยางรถยนต์ น้ำ หรือทราย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อราคารับซื้อ และสร้างความเสียหายให้กับทางโรงงาน

3. แนวทางการแก้ปัญหา

3.1 ควรมีการจดทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยระบุสถานที่และจำนวนที่ปลูกอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังควรมีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อจัดการด้านคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐาน GAP ซึ่งจะช่วยให้สามารถควบคุมคุณภาพและประกันราคาผลผลิตได้ นอกจากนี้ควรกำหนดกลไกเพื่อให้เกษตรกรสามารถติดต่อซื้อขายกับโรงงานได้โดยตรงเพื่อลดปัญหาจากลานเทที่ไม่ได้คุณภาพ

3.2 ควรกำหนดคุณสมบัติของลานเท และมีการควบคุมโดยการจดทะเบียนเพื่อป้องกันปัญหาการหลอโก

3.3 ควรสนับสนุนให้โรงงานมีลานเทเป็นของตนเอง หรือจัดให้มีลานเทที่เป็นเครือข่ายของโรงงาน เพื่อช่วยลดปัญหาของลานเท และช่วยในการประกันคุณภาพของผลผลิต

3.4 ควรมีความร่วมมือกันระหว่างรัฐ เกษตรกร และโรงงาน เพื่อสร้างกฎระเบียบต่างๆ ที่ชัดเจน และการตกลงราคาที่เป็นธรรม

ยางพารา : อุตสาหกรรมยางพาราจะเป็นอย่างไรใน 3-5 ปีข้างหน้า

วิทยากร- คุณปฐม จิโรจโชติชัย	ตัวแทนอุตสาหกรรมปลายน้ำ
- คุณสมมาตร แสงประดับ	ตัวแทนอุตสาหกรรมต้นน้ำ
- ดร.ชโย ตรังอติชัยกุล	ตัวแทนอุตสาหกรรมปลายน้ำ
- คุณประสาน จันทร	ตัวแทนอุตสาหกรรมต้นน้ำ
- รศ.ดร. เจริญ นาคะสรรรค์	ตัวแทนนักวิจัย
- คุณพิชญ หุตะวัฒนะ	ตัวแทนอุตสาหกรรมปลายน้ำ
- รศ.ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรรพ์	รองผู้อำนวยการ สกว. เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

1. สถานภาพปัจจุบัน อนาคต และความคาดหวังเกี่ยวกับอุตสาหกรรมยางพารา

1.1 ข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาในปัจจุบัน

- จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 1.8 ล้านไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย สามารถผลิตยางพาราได้ประมาณ 3.9 แสนตันต่อปี สร้างมูลค่าสูงถึง 44,607 ล้านบาท สูงกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมรอง ซึ่งได้แก่ การท่องเที่ยวมากกว่า 2 เท่า (21,900 ล้านบาท) และสูงกว่ากลุ่มสินค้าเกษตรรอง คือ ปาล์มน้ำมันมากกว่า 12 เท่า (3,682 ล้านบาท)

- GDP ของประชากรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีค่าเท่ากับ 114,753 บาทต่อปี โดยประมาณ 40 % มาจากยางพารา ปัจจุบันราคารับซื้อยางพาราเฉลี่ยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอยู่ที่ 114 บาทต่อกิโลกรัม (ราคายางพาราเฉลี่ยทั่วประเทศอยู่ที่ประมาณ 80-90 บาท)

- การผลิตยางพารา คาดว่าในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยจะมีการใช้ยางพาราประมาณ 23 ล้านตัน และในอีก 5-6 ปีข้างหน้าจะสามารถส่งออกยางพาราได้ประมาณ 5 ล้านตัน จากเดิมที่เคยส่งออกประมาณ 3.1 ล้านตัน

1.2 สถานการณ์ราคายางพารา

- มีอุปสงค์ของยางพาราเพิ่มขึ้นจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและการใช้งานของประเทศจีนและอินเดีย แต่แนวโน้มอาจจะลดลงเนื่องจากภาวะของเศรษฐกิจโลก

- ผลกระทบจากการเก็งกำไรสินค้าเกษตร ทำให้คาดการณ์ราคายางพาราในอนาคตได้ค่อนข้างยาก

- สถานการณ์ราคาน้ำมัน และเศรษฐกิจโลก รวมทั้งสภาวะอากาศ ซึ่งส่งผลต่ออุตสาหกรรมยางพารา

1.3 ความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ยางพารา

- การชะลอตัวทางเศรษฐกิจของประเทศจีนและอินเดียทำให้ปริมาณการใช้ยางพาราลดลง

- ปริมาณยางของประเทศในอีก 2-3 ปีข้างหน้า จะมีมากขึ้นตามการขยายพื้นที่
การปลูก

- ปัจจัยเสี่ยงด้านต่างๆ ของพื้นที่ปลูกยางใหม่
- โรคที่จะเกิดกับต้นยางพารา
- ราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย น้ำมัน ที่สูงขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
- ผลผลิตมีคุณภาพลดลง เพราะเกษตรกรลดการดูแลต้นยางพารา สืบเนื่องจาก
ราคาของปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น

1.4 กำลังการผลิตของประเทศ

- แนวโน้มการผลิตทรงตัว หากไม่มีการปรับปรุงประเทศอินโดนีเซียจะเป็น
ผู้นำการผลิตในอนาคต
- พื้นที่ซึ่งเริ่มปลูกยางใหม่จะเริ่มเปิดกรีดได้ในอีก 2-3 ปีข้างหน้า จึงต้อง
วางแผนรองรับปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

1.5 ความเสี่ยงจากประเทศคู่แข่ง

- ประเทศอินโดนีเซียมีพื้นที่สำหรับปลูกยางพารามากกว่าประเทศไทย
- ประเทศมาเลเซีย มีการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยพันธุ์ยางพาราที่มี
คุณภาพ
- ประเทศเวียดนาม กำลังดำเนินการวิจัยด้านเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวของ
ยางพารา

2. แนวทางการแก้ปัญหา

เกษตรกรต้องรวมตัวกันให้ได้เพื่อช่วยกันคิดและช่วยกันทำ เพื่อต่อรองกับภาครัฐกิจ
ภาคอุตสาหกรรม และเพื่อผลิตยางให้มีคุณภาพสูงขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรควรประหยัด อดออม พยายาม
ผลิตยางให้มีคุณภาพ รวมถึงพยายามพัฒนาศักยภาพของตัวเองเกษตรกรเอง

3. มุมมองงานวิจัยในอนาคต

ที่ประชุมได้ร่วมกันนำเสนอถึงงานวิจัยเพื่ออนาคตในประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 ต้นยางพาราและการเก็บเกี่ยว

- การพัฒนาพันธุ์ยางพารา
- การพัฒนาเทคโนโลยีการปลูก และการขยายพันธุ์
- การพัฒนากระบวนการกรีดที่ทำลายต้นยางน้อยลง
- นวัตกรรมที่สามารถลดการสูญเสียของน้ำยางในขั้นตอนการขนถ่าย

3.2 การพัฒนาการผลิตน้ำยาง

- การวิจัยการใช้สารรักษาสภาพชนิดใหม่แทนแอมโมเนีย
- นวัตกรรมการตรวจหาปริมาณเนื้อยางแห้ง
- การผลิตน้ำยางข้นโดยใช้กระบวนการแบบอื่นๆ
- วิธีการตรวจหาปริมาณสารต่างๆ ที่อยู่ในน้ำยาง
- การพัฒนากระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพสำหรับยางที่เหลืออยู่ในหางน้ำ

ยาง (ยางสกิม) ที่มีประสิทธิภาพสูง

- เทคโนโลยีการสกัดน้ำยางสดก่อนปั่นแยก
- การพัฒนาวิธีการเตรียมยางให้พร้อมใช้งานด้วยเทคโนโลยีทางนิวเคลียร์เพื่อ

ลดการปนเปื้อน

- การใช้ประโยชน์จากส่วนที่ไม่ใช่ยาง
- เพิ่มความสม่ำเสมอของคุณภาพและสมบัติของน้ำยางข้น
- พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตที่ก่อให้เกิดมลพิษน้อยลง
- การปรับปรุงพัฒนาพัฒนาพันธุ์ยางใหม่โดยวิธีทางชีวโมเลกุล

3.3 การวิจัยและพัฒนายางแห้ง

- การพัฒนาความสม่ำเสมอของคุณภาพและสมบัติยางแห้ง
- ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตยางแห้ง
- เทคโนโลยีการอบแห้งยางแห้งให้มีประสิทธิภาพ
- การใช้เทคโนโลยีสะอาดในการผลิต
- การพัฒนาเครื่องผลิตยางธรรมชาติแบบต่อเนื่อง
- การพัฒนาเครื่องจักรในการผลิตยาง

4. อนาคตอุตสาหกรรมไม้ยางพารา

ไม้ยางพาราเป็นผลพลอยได้ที่สำคัญจากการปลูกยางพารา ซึ่งสามารถทำรายได้ให้กับเกษตรกร และช่วยลดการทำลายสิ่งแวดล้อม มีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมไม้ยางพารา ดังนี้

4.1 ปัจจัยที่มีผลต่อตลาดไม้ยางพารา

- สถานการณ์เศรษฐกิจโลก
- ค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น
- เทคนิคและการจัดการกระบวนการผลิตยังไม่ดีพอ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง
- ระยะทางการขนส่งไกล

4.2 ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมไม้ยางพารา

- การขาดแคลนวัตถุดิบ
- การตัดราคากันเองในการสั่งซื้อไม้ยางพารา

- การสูญเสียระหว่างกระบวนการผลิต
- คุณภาพไม้ไม่สม่ำเสมอ
- ปัญหาตลาดภายในประเทศ

5. ความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เข้าร่วมฟังการอภิปราย

- ควรมีการวิเคราะห์คุณภาพของดินที่ปลูกยางพารา เพื่อให้ทราบวิธีการดูแล และใส่ปุ๋ย ที่ถูกต้อง โดยให้หน่วยงานของภาครัฐทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ
- ควบคุมให้มีการใช้สารเคมีเฉพาะที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในอุตสาหกรรมยางพาราอย่าง ปลอดภัยเท่านั้น
- ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้ได้ปริมาณมากขึ้น

สัตว์น้ำ: ทางเลือกและทางรอดของประมงชายฝั่งในยุคน้ำมันแพง

วิทยากร- รศ.ดร. ชนัด มุสิก	คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- คุณชาคริต ชีระชัยศิริกุล	หัวหน้ากลุ่มประมงหอยแมลงภู่ หมู่ 1 ต.พุมเรียง
- คุณพูนเกียรติ ทังสมบัติ	อุปนายกและประธานกลุ่มผู้ผลิตอาหารทะเล
- ผศ.ดร. บรรจง เทียนสังข์ศรี	ผู้ประสานงานโครงการ “ระบบการผลิตปูม้า เพื่อเป็น อาชีพที่ยั่งยืน”
- คุณสมชาย สีนมา	เจ้าของกิจการสินมานะโฮมสเตย์
- ผศ. มยุรี จัยวัฒน์	ผู้ประสานงานชุดโครงการ “อาหารปลอดภัยและการ พัฒนาอาชีพทางเลือกและการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง จ.สุราษฎร์ธานี” เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

1. ผลกระทบจากวิกฤติน้ำมันเชื้อเพลิง

ปัจจุบันน้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาสูงขึ้นมาก น้ำมันดีเซลจากลิตรละ 9 บาท (น้ำมันเขียว) หรือ 11 บาท (น้ำมันม่วง) หรือ 13 บาท (ราคาปกติ) ในปี 2548 ภายในเวลาไม่ถึงสามปี ราคาสูงขึ้นมาเป็น 40 บาท ชาวประมงได้รับความเดือดร้อนถึงขั้นเกิดการประท้วง เรือประมงต้องงดออกจากฝั่ง หยุดการทำ ประมงมากถึง 80% คงเหลือแต่เรือเล็กที่ทำประมงชายฝั่ง และโดยขณะที่น้ำมันแพง สัตว์น้ำที่จับได้ลดลง ทั้งปริมาณและขนาด แต่ราคาสัตว์น้ำก็ไม่ได้สูงขึ้นแต่อย่างใด

2. สถานภาพทรัพยากรชายฝั่งบริเวณอ่าวบ้านดอน

อ่าวบ้านคอนมีพื้นที่ประมาณ 434,000 ไร่ ความยาวตลอดชายฝั่งประมาณ 88 กิโลเมตร มีแม่น้ำสายหลักถึง 9 สายไหลลงสู่บริเวณอ่าว จึงมีความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในพื้นที่อ่าว มีพื้นที่ป่าชายเลน 19,587 ไร่ พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณอ่าวบ้านคอนครอบคลุมหลายอำเภอ ได้แก่ อ.ไชยา อ.ท่าฉาง อ.พุนพิน อ.เมือง อ.กาญจนดิษฐ์ และ อ.คอนสาร หลังจากที่มีการนำเอาการเลี้ยงกุ้งแบบพัฒนาเข้ามาในพื้นที่พบว่าพื้นที่ป่าชายเลนถูกบุกรุกเพื่อทำเป็นบ่อกุ้ง และมีจำนวนลดลง

ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติในอ่าวบ้านคอนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต บางชนิดมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น เช่น ปูเปี้ยว (ปูแสม) เนื่องจากมีโครงการอนุรักษ์ปูเปี้ยว บางชนิดมีปริมาณผลผลิตลดลง เช่น ปูม้า นอกจากนี้ในบริเวณปากแม่น้ำและในพื้นที่อ่าวบ้านคอนยังมีการเลี้ยงปลาในกระชัง หอยนางรม หอยแครง และหอยแมลงภู่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

- การเลี้ยงปลาในกระชังมีปริมาณเพิ่มขึ้น
- พบลูกพันธุ์หอยนางรมในอ่าวบ้านคอนซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเจริญเติบโตได้ดี มีแนวโน้มในการเพิ่มผลผลิตได้
- พบลูกพันธุ์หอยแครงในบริเวณอ่าวบ้านคอนมากขึ้น ทำให้สามารถลดการนำเข้าลูกพันธุ์หอยจากประเทศมาเลเซียได้ส่วนหนึ่ง
- มีการเลี้ยงหอยแมลงภู่เพิ่มมากขึ้น โดยเลี้ยงแบบปักหลัก และเลี้ยงแบบทุ่นลอยแพเชือก ซึ่งสามารถเลี้ยงได้ในบริเวณที่ห่างจากชายฝั่ง และได้ผลผลิตหอยแมลงภู่ที่คุณภาพมากขึ้น
- ผลผลิตปูม้าโดยภาพรวมลดลง แต่มีโครงการธนาคารปูช่วยเพิ่มลูกปูในอ่าวบ้านคอนซึ่งทำให้มีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

3. มุมมองของผู้ประกอบการ

ภาคอุตสาหกรรม ยังมีความสามารถในการรองรับผลผลิตสัตว์น้ำเพื่อการแปรรูปได้อีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลผลิตจากประมงชายฝั่ง เช่น ปูม้าที่ตลาดต้องการมากและขายได้ราคา ภาคอุตสาหกรรมยินดีที่จะให้ความร่วมมือกับชาวประมงในการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตสัตว์น้ำ การจัดการสถานที่ผลิตให้มีความสะอาดและได้มาตรฐาน รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการจัดทำระบบ contract farming ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ภาคประชาชน มีความเป็นไปได้มากที่จะใช้ฐานทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยชาวประมงต้องตื่นตัว ปรับตัว พัฒนานตนเองให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่จำเป็นต้องทำประมงแบบเดิมๆ แต่ต้องตามสถานะตลาด และต้องพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้เข้าสู่มาตรฐานด้วย

4. แนวทางการพัฒนาอาชีพในมุมมองของนักวิชาการ

สกว. มีโครงการนำร่องหลายโครงการ ที่นำเทคโนโลยีจากผลงานวิจัยบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนางานในอาชีพเพื่อเป็นทางเลือกหรือเป็นอาชีพเสริม เช่น

- การขยายผลผลิตและเพิ่มขนาดปฐมาโดยการเลี้ยงในคอกปู การเน้นให้ชาวประมงเห็นความสำคัญของการไม่จับปูที่ไม่ได้ขนาด หรือปูมีไข่ รวมทั้งปล่อยปูแม่ไข่แก่คืนสู่ธรรมชาติ
- การเลี้ยงหอยแมลงภู่แบบใหม่ โดยการเลี้ยงแบบทุ่นลอยแพเชือกทดแทนการเลี้ยงแบบดั้งเดิม (การปักไม้ไผ่) เพื่อให้สามารถเลี้ยงหอยได้ขนาดโตตามความต้องการของตลาด การเลี้ยงในพื้นที่ซึ่งไกลออกไปจากชายฝั่งที่มีน้ำลึกกว่าได้ รวมทั้งลดต้นทุนการผลิต
- โครงการที่ช่วยส่งเสริมให้ชาวประมงเห็นความสำคัญของการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่พร้อมๆ กับการเพิ่มผลผลิตเข้าสู่ความต้องการของตลาด
- โครงการที่ช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

5. การวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง

- เมื่อมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งมากขึ้น ย่อมก่อให้เกิดของเสียจากการเพาะเลี้ยงปล่อยลงสู่ธรรมชาติมากขึ้น ทำให้สิ่งแวดล้อมได้รับผลกระทบตามมา จึงมีความจำเป็นต้องวางแผนและกำหนดแนวทางในการจัดการทรัพยากร การจัดการของเสีย และผลกระทบอื่นๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ปัจจุบันความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่คือ การจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียจากชุมชนก่อนปล่อยลงสู่อ่าวบ้านดอน
- ต้องพัฒนาคนให้มีความคิดกว้างและคิดไกล ใช้แผนประกอบการอย่างมีสติ คิดถึงสังคมและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การปรับเปลี่ยนอาชีพที่ดีขึ้นโดยมีทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นฐานทำให้ยังมีช่องทางและโอกาสอีกมาก
- ภาครัฐควรหามาตรการในการบริหารและรักษาทรัพยากร รวมถึงดำเนินการตามมาตรการอย่างเข้มงวด เอาผิดต่อผู้ที่ละเมิดอย่างจริงจัง และสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด

ท่องเที่ยว : จากเกาะสู่ฝั่งพลังเศรษฐกิจการท่องเที่ยวสุราษฎร์ธานีอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

วิทยากร- คุณเสนีย์ ภูวเศรษฐาร นายกสมาคมท่องเที่ยวสมุย

- คุณสมเชาว์ โกศล นายกสมาคมมัคคุเทศก์จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณปัญญา แสงสุริยัน รองนายกสมาคมผู้ประกอบการโรงแรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณประเสริฐ ชัญญุกรณ์ กำนันตำบลลิเล็ด
- ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้ประสานงานชุดโครงการ “การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคใต้ มีเกาะสมุยและเกาะพะงัน สุราษฎร์ธานียังมีโอกาสสร้างแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวและผ่านไปมาภายในภาคใต้ได้ อยู่ที่ว่าเราจะสร้างแรงจูงใจกับนักท่องเที่ยวได้อย่างไร ซึ่งต้องเริ่มจากการลงทุนของโรงแรมและการพัฒนาบุคลากร โดยพบว่าบัณฑิตจากสถาบันอุดมศึกษายังไม่มีความสามารถเพียงพอ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งท่องเที่ยวจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวในระดับโลก มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพหลายแห่ง และมีความหลากหลาย ปัจจุบันกลุ่มของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนจาก local destination เป็น world class destination (ท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ) ในจำนวนที่สูงขึ้น และสังคมโลกได้ให้ความสนใจเรื่องของสิ่งแวดล้อมและสังคมมากขึ้น (beyond green) โดยที่ผ่านมามีปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นดังนี้

1.1 เกาะสมุยและปริมณฑล

- นักท่องเที่ยวต่างชาติกระจุกตัวในพื้นที่มากจนเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่

- ขาดแคลนระบบสาธารณูปโภค
- ปัญหาสิ่งแวดล้อม และสังคม
- การบริการการท่องเที่ยวยังไม่มีคุณภาพ
- ขาดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมจากภาครัฐ
- มีประชากรแฝงจำนวนมากทั้งที่เป็นแรงงานต่างด้าวและแรงงานอพยพย้ายถิ่น
- แหล่งท่องเที่ยวบนฝั่งได้รับการพัฒนาน้อยมาก

1.2 Tourism infrastructure

- ระบบคมนาคมที่จะเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางทะเลมีจำกัด
- งบประมาณสนับสนุนการท่องเที่ยวมีจำกัด
- ขาดบุคลากรในด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในทุกระดับ
- สถาบันการศึกษาในพื้นที่ยังไม่สามารถผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับธุรกิจท่องเที่ยวได้ เนื่องจากขาดทักษะความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และขาดผู้บริหารไทยระดับสูงในภาคธุรกิจท่องเที่ยว

2. แนวทางการกระจายนักท่องเที่ยวและรายได้

2.1 ภารกิจของภาครัฐ

- เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวจากเกาะสู่ฝั่ง

- ทำแพคเกจการท่องเที่ยวใหม่ให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวบนฝั่ง
- พัฒนาการท่องเที่ยวไปพร้อมๆ กับการเกษตร เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้

จากเกาะสู่ฝั่ง

- เชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้ง 2 ฝั่ง (อ่าวไทย และอันดามัน)
- สร้างฐานการพัฒนาาร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน
- จัด zoning ของการท่องเที่ยวเป็น 3 แบบ ได้แก่ (1) เขตทะเล โดยให้

ภาคเอกชนเป็นแกนนำ (2) เขตภูเขา/ป่า โดยให้อุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นแกนนำ (3) เขตเมือง/ชุมชน โดยให้อปท/ชุมชน เป็นแกนนำ

- สนับสนุนงบประมาณและจัดทำแผนการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการจัดโซนนิ่งและกลุ่มเป้าหมาย

- เน้นการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
- จัดตั้งศูนย์ข้อมูล แหล่งข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยว
- พัฒนาโครงข่ายคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

2.2 ภารกิจของภาควิชาการ

- พัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีความรู้เชิงลึกในการธุรกิจท่องเที่ยวให้มากขึ้น
- พัฒนาศักยภาพในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (ชุมชน/โรงเรียน)

2.3 ภารกิจของทุกภาคส่วน

- ฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันต้องคำนึงถึง ความยั่งยืน สิ่งแวดล้อม สังคม ชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวพร้อมๆ กับการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดขึ้นพร้อมกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสถาบันศึกษา ไม่ค่อยมีวิทยาลัยท่องเที่ยวโดยตรง

2.4 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่

- ชุมชนลีเล็ด นักท่องเที่ยว เข้าไปดูการเป็นอยู่ของชุมชนและการดำเนินชีวิต
- เขาวง สวนผลไม้ ใช้การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมผลผลิตสินค้าทางการเกษตร
- แหลมโพธิ์ ชุมชนแหลมโพธิ์ อำเภอไชยา มีวิถีชีวิตทำประมง ป่าชายเลน ทะเล ที่

สามารถพัฒนาเช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัด การถ่ายทอดภูมิปัญญาประวัติศาสตร์ จากผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ก่อนแล้ว

- กลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อ่าวบ้านดอน

- ฟาร์ม สเตย์

ดีเลิศ...ตัวอย่างความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน บนฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น

ก่อนเดือนมิถุนายน 2547 ชุมชนมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่ม เพื่อที่จะดูแลทรัพยากร “กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สัตว์น้ำ” ซึ่งเป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาทำงานและอยู่ภายใต้กฎระเบียบของการใช้ป่าชุมชน และพระราชบัญญัติประมง

มิถุนายน 2547 เริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการของการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมี REST เข้ามาเป็นผู้อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และมีโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง (CHARM) เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ วัตถุประสงค์ในการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชุมชนดีเลิศนำเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ ดังนี้

1. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ทรัพยากรป่าไม้เพิ่มขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากพื้นที่ป่าชายเลนที่เพิ่มขึ้นเกือบ 3,000 ไร่
- ปริมาณของสัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ชาวประมงพื้นบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นตามมา
- ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น แม่น้ำ ลำคลองมีความสะอาด สามารถนำมาใช้ในการอุปโภคได้ ปริมาณขยะในที่สาธารณะลดลง

- ชาวบ้านในชุมชนมีความสามัคคี และเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน หรือ กิจกรรมต่างๆ ของส่วนรวมมากขึ้น ความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียน องค์กร

- กำหนดผู้ใหญ่บ้าน อบต. และกลุ่มต่างๆ ร่วมกันทำงานเพื่อชุมชน

- ด้านรายได้ของผู้คนในชุมชน ที่ได้รับเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวกลุ่มอาชีพ ชาวประมงพื้นบ้าน

- ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งของคนภายในและภายนอก

ซึ่งจากผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้ ส่งผลให้ตั้งแต่ปี 2550 ชุมชนได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งจากองค์กรภาครัฐ และหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่าที่เป็นมา

ในปัจจุบันตำบลดีเลิศเป็นพื้นที่ที่กรณีศึกษาให้กับคนทั้งภายในและภายนอกประเทศในเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ชุมชนชาวประมงต้นแบบ

ผลงาน

- ได้รับรางวัลชุมชนดีเด่นด้านการท่องเที่ยว จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

เด็กและเยาวชน : สัมคมกับการเฝ้าระวังสถานการณ์เด็กและเยาวชน

วิทยากร- พ.ต.ท. สุวัฒน์ สุขศรี	รองผู้กำกับการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี
- ดร. วราวุธ พัฒนาศิริรักษ์	อาจารย์ใหญ่โรงเรียนช่างกลอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี
- นพ. ณัฐวุฒิ ประเสริฐสิริพงษ์	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณประภาส ทองมาก	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี
- คุณสุนิษฐ์ พิมาน	หัวหน้าทีมโครงการติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชน (Child watch) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

1. สถานการณ์เด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

โดยวิทยากรได้นำเสนอข้อมูลอัตราส่วนของการศึกษาของเยาวชนในระดับต่างๆ และประเด็นที่น่าสนใจไว้ดังนี้

- อนุบาลเพิ่มขึ้นเล็กน้อย
- ประถมแนวโน้มน้อยลง
- ม.ต้น มากกว่าประถม
- ม.ปลาย สายสามัญเพิ่ม / วิชาชีพน้อยลง
- ปริญญาเพิ่มขึ้น/มีผู้เรียนสามัญ 70% / วิชาชีพ 30%

วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการพัฒนาการตามวัย เป็นช่วงที่แสวงหาอัตลักษณ์ความโดดเด่นในตัวเอง ถ้าเด็กมีแม่แบบที่ดีก็โชคดีที่ค้นหาตัวเองได้เร็ว หากใครมีแม่แบบไม่ดีก็อาจจะเอาอย่างส่วนไม่ดีแล้วเกิดปัญหาตามมา แม้แต่ในวงการศึกษาก็มีทั้งต้นแบบที่ดีและไม่ดี ดังนั้นการถ่ายทอด การสั่งสอน การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

โดยบทบาทครูบาอาจารย์ต้องทำหน้าที่ชี้แนะ ชี้นำแนวคิด และวิธีการต่างๆ ให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองได้ แต่ปัจจุบันพบว่าปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาจากการบริโภคสื่อต่างๆ ทั้งด้านทีวี อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งพบว่าวัยรุ่นสามารถเสพสื่อพวกนี้ได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะพฤติกรรมการแสดงออกผ่านสื่อในเรื่องของความรุนแรง เรื่องเพศ วัยรุ่นสามารถเข้าถึงสื่อจำพวกนี้ได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงสถานบันเทิง ร้านอินเทอร์เน็ต คาเฟ่ พื้นที่เหล่านี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเขตเมือง ฉะนั้นทุกฝ่ายต้องช่วยกันควบคุมให้พื้นที่เหล่านี้เติบโตให้ช้าที่สุด ทางครอบครัวและโรงเรียนจะต้องร่วมมือกันสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็ก สร้างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับลูก ทำให้ลูกรู้สึกอบอุ่น สร้างบรรยากาศในครอบครัวที่ดี เพื่อที่จะได้ไม่เป็นการผลักลูกออกไปสู่สังคมที่ไม่ดีข้างนอก ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนต้องสร้าง

บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เด็ก การสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในครอบครัว และโรงเรียนถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญมาก

ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมที่จะให้ความรัก ความเข้าใจเพื่อให้เด็กเติบโตมาเป็นเยาวชนที่ดี สถาบันการศึกษาและครอบครัว เป็นสถาบันที่แยกออกจากกันไม่ได้เด็ดขาด เพราะจะต้องช่วยกันสร้างเกราะป้องกันให้เด็กๆ เพื่อให้รอดพ้นจากสิ่งไม่ดีทั้งหลายในสังคม ทั้งปัญหาทางเพศ และยาเสพติด เป็นต้น โดยขอขำมองว่าปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่ไม่มีทางแก้ไข จุดแรกของการแก้ปัญหา คือ ต้องทำให้เป็นฐานสร้างความร่วมมือ และต้องถามตัวเองว่าพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีหรือไม่ โรงเรียนมีความเป็นโรงเรียนหรือไม่ มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้หรือไม่ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีหรือไม่ รวมไปถึงการให้ความรู้กับพ่อแม่ในการดูแลลูกแต่ละวัยว่าควรทำอะไร ควรเตรียมความพร้อมของพ่อแม่และแม่ ซึ่งทางที่ดีก็ควรเตรียมตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์เพื่อรอการพัฒนาการของลูกในแต่ละช่วงพัฒนาการ หากครอบครัวเข้มแข็ง ภัยร้ายก็จะไม่สามารถทำอะไรเด็กและเยาวชนได้ ควรมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพราะสังคมแบบเก่าเลือนหายไป การไปมาหาสู่ของเพื่อนบ้านไม่มี จึงขาดการปฏิสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งต้องสร้างและผลักดันให้เกิดเครือข่ายนี้ขึ้น โดยปัญหาต่างๆ สามารถแก้ไขได้ด้วยความร่วมมือ

ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจแบ่งได้เป็น ปัญหาทางกายของเด็กเล็ก และปัญหาทางกายของเด็กโต สิ่งที่ขาดไปในเรื่องการเชื่อมโยงของครอบครัวคือ เครือญาติ พ่อและแม่ ขาดการให้ความสำคัญที่จะให้ลูกหลานได้ใกล้ชิดกับเครือญาติ ขาดการสร้างความสุขกัน โดยการให้ความรัก ความเท่าเทียมกันในสังคมกับเด็กจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางใจได้ในระดับหนึ่ง ถ้าในวัยเด็กได้รับความรัก ได้เห็นแบบอย่างที่ดี ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งสิ่งสำคัญคือ “เหตุผล” ที่ดีที่ให้กับเด็ก พุดคุยด้วยเหตุผล เด็กจะกล้าพูดกล้าคุยกับพ่อแม่หรือครู ดังนั้นจึงควรเริ่มเตรียมความพร้อมให้ลูกตั้งแต่แม่เริ่มตั้งครรภ์สร้างความรู้ความเข้าใจให้พ่อแม่ถึงวิธีการเลี้ยงดูทั้งกายและใจ

ผลของการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน หลังจากปี 2540 เป็นต้นมา พบว่าสื่อและระบบ ICT เข้ามามีบทบาท และเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป จึงเกิดระบบการดูแลนักเรียนขึ้นในสถาบันการศึกษา มีการศึกษาเจาะลึกไปทั้งเรื่องครอบครัว การเรียน เพศ ฯลฯ โดยมีการแบ่งเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ระบบการดูแลตรงนี้จะนำนักเรียนไปส่งเสริม แก้ไข ป้องกัน จึงทำให้เกิดโครงการสัปดาห์ไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อศึกษาสภาพครอบครัวและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

ในส่วนของการติดตามผล ปัจจุบันนี้พบว่านักเรียนค่อนข้างกลัวเพราะไม่อยากให้ผู้ปกครองทราบ เด็กมักจะชอบมาโรงเรียน เพื่อจะได้พุดคุยและเล่นกับเพื่อน แต่ไม่สนใจเรียนหนังสือ ครอบครัวที่สมบูรณ์พ่อแม่อยู่ด้วยกันมักจะมีปัญหาน้อย ส่วนครอบครัวที่มีปัญหามักเกิดจาก (1) พ่อแม่หย่าร้าง ซึ่งส่วนใหญ่เด็กจะมีปัญหา ผู้ปกครองมักจะให้เด็กมาอยู่หอพักตามลำพัง ขาดการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครอง (2) สิ่งแวดล้อม เด็กมักเชื่อตามสื่ออินเทอร์เน็ตและทีวี โดยผู้ประกอบการขาดการดูแลเอาใจใส่

สังคม เด็กขาดแบบอย่างที่ดี ดังนั้นพ่อแม่จึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีมากกว่าให้เด็กเอาตามอย่างสิ่งแวดล้อม (3) ช่องว่างระหว่างวัย เด็กกับพ่อแม่อาจจะอายุห่างกันมาก จึงขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

การจัดเวที และถนนคนเดิน/คนเรียน จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เปิดการแสดงออกในด้านต่างๆ โดยพบว่าคุณธรรม 8 ประการที่จะเป็นภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชนได้แก่ (1) ความขยัน ถ้ามีคุณธรรมข้อนี้เด็กจะไม่สนใจสิ่งไม่ดี (2) ประหยัด (3) ซื่อสัตย์ (4) มีวินัย (5) สุภาพ (6) สะอาดทั้งกายและใจ (7) สามัคคี (8) มีน้ำใจ ซึ่งทั้ง 8 ประการเป็นนโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่จะใช้เป็นภูมิคุ้มกันในเรื่องต่างๆ ได้

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนสุราษฎร์ธานี

2.1 อาชญากรรมจากเด็กและเยาวชนมีความรุนแรงมากขึ้น เช่น ก่อเหตุ ปล้นชิง เมื่อมีการรวมกลุ่มก็จะมีหัวหน้ากลุ่มชวนกันเที่ยวเสเพล ทำให้เกิดความจำเป็นต้องใช้เงินมากขึ้น จึงก่อคดีเพื่อให้ได้เงินมา เมื่อมีหลายกลุ่ม หลายแก๊งก็ก่อปัญหาทะเลาะวิวาท ความผิดเกี่ยวกับเพศ พฤติกรรมทางเพศที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การที่นักศึกษานิยมอยู่กันเป็นคู่แบบสามี-ภรรยา

2.2 ยาเสพติด ในวงจรรยาเสพติดพบว่าสุราษฎร์ธานีเป็นจุดลำเลียง จุดผ่าน จุดพักยาเสพติดที่ระบาดในหมู่วัยรุ่น เช่น กัญชา กาว โดยที่ผ่านมามีการจับกุมได้จำนวนมาก

2.3 ปัญหาจราจร มีเด็กขับรถซิ่ง แข่งรถกันบนถนนสาธารณะ เมื่อเกิดปัญหาพ่อ-แม่มักจะเข้าข้างลูกตัวเอง และไม่ยอมรับความผิดของลูก

2.4 ปัญหาสุขภาพจิต เช่น การขาดความอดทนต่อความผิดหวังที่เกิดขึ้น

โดยพบว่าปัจจัยหลักของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนสุราษฎร์ธานี ได้แก่

- ปัจจัยภายใน เกิดจากการขาดความอบอุ่นในครอบครัว จากสถิติที่มีการจดทะเบียนสมรสจำนวน 3,118 คู่ พบว่ามีการหย่าร้างสูงถึงประมาณ 700 คู่ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก เด็กมีจิตใจที่เปราะบาง ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีค่านิยมส่งลูกเรียนในเมือง และให้ลูกอาศัยอยู่ในหอพัก ทำให้ลูกขาดความอบอุ่น ขาดการดูแล และการเอาใจใส่

- ปัจจัยภายนอก เกิดจากการกระตุ้นของสื่อ และการขาดพื้นที่ให้เด็กได้แสดงออก

3. แนวทางการแก้ไขปัญหา

การแก้ปัญหาที่ดีต้องเกิดจากการร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย

3.1 ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยในเขตเทศบาลมีชุมชนจำนวน 35 ชุมชน ซึ่งทั้งหมดต้องร่วมมือกันวิเคราะห์ (X-ray) เด็กในพื้นที่ว่าเป็นอย่างไรบ้าง โดยอาจแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กที่ยังเรียนอยู่ และเด็กที่ทำงานแล้ว

3.2 เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ทั้งพ่อ แม่ ครู ตำรวจ ต้องช่วยกันบูรณาในการแก้ปัญหา โดยเด็กวัยเล็กจะติดพ่อและแม่ เด็กวัยประถมจะกลัวคุณครูและเชื่อครู เด็กมัธยมเป็นช่วงเชื่อเพื่อน ระดับอุดมศึกษาจะเชื่อตำรา ซึ่งเป็นพฤติกรรมเด็กที่เปลี่ยนแปลงตามแต่ละวัย

3.3 เด็กส่วนใหญ่ขาดเวทีแสดงออกทางความคิดเห็น จึงมีการอบรมผู้นำเด็กขึ้นมาเพื่อต้องการให้เด็กเกิดภาวะผู้นำ และจะเป็นการดีกว่าหากใช้วิธีการเพื่อนเตือนเพื่อน ซึ่งน่าจะเห็นผลได้มากกว่า โดยหลังจากจบการสัมมนาครั้งนี้แล้วควรจะมีการดำเนินการอย่างจริงจัง

3.4 สร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และสถาบันการศึกษา ให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาร่วมกัน

3.4.1 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับครู เด็กกับผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ของระบบเครือข่าย

3.4.2 ใช้หลักธรรมทางศาสนาช่วยกล่อมเกลাজิตใจ โดยใช้คุณธรรมทั้ง 8 ประการเป็นภูมิคุ้มกันตนเอง

3.4.3 พัฒนาครูผู้เป็นแกนหลักของสถาบันการศึกษา ให้เกิดจิตวิญญาณของความเป็นครูในการดูแลเด็กและเยาวชน

การประชุมกลุ่มย่อยกรณีศึกษา

ปาล์มน้ำมัน: สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาปาล์มน้ำมันในพื้นที่

วิทยากร- ดร. เบญจมาภรณ์ พิมพา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ดร. พงษ์พิสิฏฐ์ วิเศษกุล	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ผศ.ดร. พชรินทร์ ระวังียน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- คุณอรรัตน์ วงศ์ศรี	ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันสุราษฎร์ธานี กรมวิชาการเกษตร
- คุณบรรเจิด เนตรมณี	สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณอรรถพร ย่างนิขเศรษฐ	ผู้แทนโรงงานสกัดน้ำมัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณสุคนธ์ เฉลิมพิพัฒน์	ผู้แทนลานเทรับซื้อผลผลิตทะลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณสุทัศน์ ทองเมือง	ผู้แทนเกษตรกร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ดร. สาระ บำรุงศรี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- คุณพศวีร์ อิทธิกวีศักดิ์	ผู้แทนลานเทรับซื้อผลผลิตทะลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- รศ.ดร. ชีระ เอกสมทราเมษฐ์	ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยปาล์มน้ำมัน สกว. เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

ที่ประชุมได้สรุปปัญหา ให้ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ สำหรับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันใน จ. สุราษฎร์ธานี ไว้ดังนี้

1. เกษตรกรขาดความรู้ เมื่อตลาดมีความต้องการปาล์มน้ำมันมากขึ้นเกษตรกรจึงหันมาปลูกโดยไม่มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตปาล์มน้ำมันให้มีคุณภาพ โดยการนำปาล์มโคนต้นมาจำหน่าย และซื้อกล้าปาล์มจากแหล่งผลิตที่ไม่น่าเชื่อถือมาปลูกทำให้มีผลผลิตต่ำ
2. ปัจจุบันระบบอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเติบโตอย่างรวดเร็วโดยขาดการควบคุม โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของโรงงานสกัดน้ำมัน ทำให้ขาดวัตถุดิบป้อนโรงงาน และเป็นสาเหตุให้เกิดการแย่งซื้อผลปาล์มสด ทำให้คุณภาพผลปาล์มลดลง เช่น ผลปาล์มไม่สุก มีเปอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำ เป็นต้น
3. พ่อค้าคนกลาง (ลานเทรับซื้อผลผลิตปาล์ม) เกิดขึ้นได้โดยอิสระและยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบ ทำให้เกิดปัญหาการแย่งซื้อผลผลิต และมีผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิต
4. เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมากกว่า 30% ของพื้นที่ปลูกในปัจจุบัน ปลูกปาล์มด้วยสายพันธุ์ที่มีคุณภาพต่ำ ส่งผลให้ผลผลิต รายได้ และปริมาณน้ำมันต่ำลง ทำให้มีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตของโรงงานโดยรวมสูงขึ้น

5. การเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องมีงานวิจัยด้านสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิต และปริมาณน้ำมันต่อหน่วยพื้นที่สูง

6. การปรับโครงสร้างราคาผลปาล์มสด และราคาน้ำมันปาล์มดิบ ให้มีราคายุติธรรม ทำให้เกษตรกรมีรายได้มั่นคง

7. เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

- เรื่องสายพันธุ์ปาล์มน้ำมัน
- การดูแลรักษาให้ปาล์มน้ำมันมีความสมบูรณ์ตลอดเวลา
- การเก็บเกี่ยวผลผลิต
- การจัดการดูแลสวนปาล์ม

8. งานวิจัยและพัฒนาด้านปาล์มน้ำมัน เป็นงานที่มีลักษณะต่างคนต่างทำ เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานราชการที่ทำเรื่องงานวิจัย และพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มรับผิดชอบโดยตรง ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในส่วนนี้มากเกินไปจนเกินความเป็นจริง

9. ปัญหาการปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่

- ราคาผลผลิต
- ความมั่นใจในรายได้ของเกษตรกร
- การถือครองที่ดิน
- แหล่งเรียนรู้
- เงินทุนหมุนเวียน
- ตลาดรองรับผลผลิต เช่น ตลาด โรงงานสกัดน้ำมัน

10. ปัญหาที่ทำให้เกษตรกรนำปาล์มที่ไม่มีคุณภาพ (ปาล์มดิบ) มาขายให้กับลานเท และโรงงานสกัดน้ำมัน ได้แก่

- การขโมยตัดปาล์มในสวนของเกษตรกร
- ต้นปาล์มมีอายุมาก ต้นสูงทำให้การตัดสนใจเกี่ยวเกี่ยวทะลายผิดพลาด (ตัดทะลายดิบ)
- ทะลายปาล์มดิบมีน้ำหนักรวมมากกว่าทะลายปาล์มสุก
- เกษตรกรไม่เข้าใจว่าปาล์มสุกที่มีคุณภาพมีลักษณะอย่างไร

11. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้น และการเคลื่อนย้ายแรงงาน

นอกจากนี้ที่ประชุมได้ยกตัวอย่างโจทย์วิจัยที่น่าสนใจ ได้แก่

- การพัฒนามาตรฐานเพื่อกำหนดคุณภาพผลผลิตทะลายปาล์มน้ำมัน
- การนำร่องเพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือในลักษณะ contract farming สำหรับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน จ. สุราษฎร์ธานี
- การสังเคราะห์ผลงานวิจัยด้านพันธุ์ และการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน รวมถึงเผยแพร่ผลการสังเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ

- การพัฒนากลุ่มเกษตรกรในท้องถิ่นเพื่อแปรรูปเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือทิ้งจากโรงงานสกัดน้ำมัน เช่น การสกัดแคโรทีนอยส์ ทำสีผสมอาหาร วิตามินอี เป็นต้น

ยางพารา: สังเคราะห์ความรู้ความต้องการจากภาคที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยางพารา

วิทยากร- คุณชัยโรจน์ ธรรมรัตน์	รองผู้อำนวยการองค์การสวนยาง
- ดร. ณัฐพงศ์ นิธิอุทัย	ภาควิชาเทคโนโลยียางและพอลิเมอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- ผศ.ดร. วันชาติ ปรีชาติวงศ์	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- ผศ.ดร. อรสา ภัทรไพบูรณ์ชัย	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ผศ.ดร. สมทิพย์ คำนธีรวิชย์	คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาสุราษฎร์ธานี
- อ. วราภรณ์ ขจรไชยกุล	ผู้อำนวยการโครงการวิจัยยางพาราแห่งชาติ สกว. และ
- ผศ. ไพโรจน์ ศิริรัตน์	ผู้ประสานงานชุดโครงการ “การพัฒนาอุตสาหกรรมยางพารา” สกว. เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

วิทยากรได้ให้มุมมองเกี่ยวกับโจทย์วิจัยด้านยางพาราที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต รวมถึงมีข้อคิดเห็นอื่นๆ จากผู้เข้าร่วมสัมมนาดังต่อไปนี้

1. ด้านอุตสาหกรรม

- การจัดหาและปรับปรุงพันธุ์ยางพารา รวมถึงเทคโนโลยีในการเก็บเกี่ยว*
- เทคโนโลยีและกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ยาง
- การจัดตั้งห้องปฏิบัติการทดสอบกลาง
- วิธีการและเทคโนโลยีในการเก็บรักษาคุณภาพน้ำยาง*
- การจัดการและวางแผนการตลาดภายในประเทศ (รัฐบาล)
- การศึกษาและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของยางพารา
- งานวิจัยด้านกระบวนการผลิตเพื่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการของเสียจากอุตสาหกรรมยางเทคโนโลยีสะอาด Eco design, Pollution control การจัดการด้านพลังงานที่ขับออกมาจากกระบวนการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อผลิตกาวจากน้ำยางพารา เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมไม้ยางพารา

หมายเหตุ * เป็นโจทย์ที่นักวิจัยให้ความสนใจ

2. ด้านเกษตรกร

- การศึกษาเพื่อช่วยในการจัดการกับโรคที่เกิดกับต้นยางพารา
- การรวมกลุ่ม และการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

3. ความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการสัมมนา

- เกษตรกรได้มีการทดลองเรื่อง “การปลูกยางแบบวิธีโน้มดัน” ซึ่งน่าช่วยให้สามารถกรีดยางในเวลาฝนตกได้
- ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมด้านชีววิทยาของน้ำยาง เพื่อปรับปรุงและทำให้น้ำยางมีคุณภาพ
- การสร้างเสถียรภาพยางพาราจากเกษตรกรจนถึงโรงงาน ซึ่งอาจดำเนินการในรูปแบบของสหกรณ์ ซึ่งจะทำให้คุณภาพยางพารามีเสถียรภาพ และหากมีการสร้างเครือข่ายได้ ยางพาราก็จะมีคุณภาพ และระบบการบริหารจัดการจะเข้มแข็ง
- การวิจัยเพื่อลดกลิ่นรบกวนจากยางพารา

“อ่าวบ้านดอน” ชุมทรัพย์เมืองสุราษฎร์

- วิทยากร- รศ.ดร. ชนัด มุสิก คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ดร. เลิศชาย ศิริชัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
 - คุณยอดชาย พันธุ์ครุฑ กำนันตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - คุณวัชรชัย ลอยใหม่ นักวิจัยท้องถิ่น
 - คุณชำนาญ คุ้มรักษ์ นักวิจัยท้องถิ่น
 - คุณทวีศักดิ์ สุขรัตน์ เครือข่ายภาคประชาชน เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

1. ต้นทุนทางทรัพยากรของอ่าวบ้านดอน

อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งทรัพยากรที่สมบูรณ์ มีพื้นที่มากกว่า 400,000 ไร่ ครอบคลุมหลายอำเภอ มีความหลากหลายทางชีวภาพมาก เนื่องจากมีแม่น้ำหลายสายไหลลงสู่อ่าว ส่งผลให้มีห่วงโซ่อาหารที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาชีพ แหล่งรายได้ที่สำคัญ รวมถึงเป็นแหล่งอาหารของชุมชน โดยชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์จากอ่าวบ้านดอนมีถึง 6,560 ครอบครัว มีป่าชายเลน ในบริเวณอ่าวบ้านดอน อยู่ในท้องที่อำเภอไชยา ท่าฉาง พุนพิน เมือง กาญจนดิษฐ์ และดอนสักโดยมีเนื้อที่ประมาณ 19,587 ไร่

ในอ่าวบ้านดอนมีการเลี้ยงสัตว์น้ำโดยใช้อาหารธรรมชาติและการประมงธรรมชาติ มีผลผลิตหอยนางรม 1,428 ตัน มีลูกหอยในธรรมชาติ แต่บางครั้งเก็บโตช้า และในบางบริเวณมีลูกหอยน้อย มีปัญหาน้ำเสีย มีปัญหาน้ำจืด นอกจากนี้ยังมีผลผลิตหอยแครงประมาณ 32,104 ตัน มีแหล่งลูกหอยแครง

ธรรมชาติบริเวณแหลมกุ่มหม้อ กระแตแจ๊ะ ลีเล็ด ปากช่องบ้านดอน โดยพื้นที่ดังกล่าวอาจรวมกันมากถึง 20,000 ไร่ แต่พบว่ายางขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยพบว่าปัจจุบันลูกหอยแครงที่ใช้เลี้ยงกันในพื้นที่อ่าวบ้านดอนประมาณ 70% ต้องนำมาจากที่อื่น ซึ่งส่วนใหญ่นำเข้ามาจากประเทศมาเลเซีย

จากข้อมูลการจับสัตว์น้ำโดยการใช้อวนรุนในพื้นที่อ่าวบ้านดอน ซึ่งเป็นเรืออวนรุนขนาดเล็ก (<14 เมตร) พบว่าปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณการจับได้เฉลี่ย 180 กก./ลำ/วัน โดยพบว่ามีเรืออวนรุนขนาดเล็กที่จดทะเบียนถูกต้องจำนวน 76 ลำ จากจำนวนเรืออวนรุนที่จดทะเบียนทั้งหมด 143 ลำ นอกจากนี้ยังมีเรือประมงที่ไม่ได้จดทะเบียนอีกจำนวน 982 ลำ ถ้าประเมินว่าจำนวนเรือประมงขนาดเล็กมีจำนวนครึ่งหนึ่งถึงสองในสามของจำนวนเรือที่ไม่ได้จดทะเบียน จะมีจำนวนเรืออวนรุนขนาดเล็กที่ทำประมงในอ่าวบ้านดอนประมาณ 491 - 655 ลำ และถ้ามีจำนวนวันที่สามารถทำการประมง/ปี = 30 วัน X 7 เดือน = 210 วัน (หยุดฤดูห้ามจับและฤดูมรสุม) สัตว์น้ำที่จับได้จากอ่าวบ้านดอนต่อปีจะมีปริมาณ 21,433 – 27,632 ตัน สัตว์น้ำที่จับจากอวนรุนในอ่าวบ้านดอนคือ “เคย” เรืออวนรุนเคย มีอัตราการจับเฉลี่ย 355 กก./ลำ/วัน และมีจำนวนวันทำการประมงต่อปี = 30 วัน X 7 เดือน = 210 วัน ฤดูห้ามจับ 2 เดือน และฤดูมรสุม 2 เดือน ดังนั้นปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้/ปี/เรือหนึ่งลำ = 74.55 ตัน คิดเป็นปริมาณเคย 14.3 ตัน/ลำ/ปี

ปัจจุบันยังไม่เคยมีการสำรวจเพื่อประเมินปริมาณสัตว์น้ำในภาพรวมของอ่าวบ้านดอน แต่จากเอกสารของกรมประมงในปี พ.ศ. 2530 ระบุว่าอ่าวบ้านดอนอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม โดยข้อมูลที่พอจะใช้เปรียบเทียบได้คือ ข้อมูลจากการจับสัตว์น้ำด้วยอวนรุนในปี 2530 และปี 2548 ซึ่งพบว่าปริมาณการจับสัตว์น้ำเศรษฐกิจลดลง แต่ผลผลิตรวมของการจับเพิ่มขึ้น ซึ่งจากผลการสัมภาษณ์ชาวประมงส่วนใหญ่ระบุว่าปริมาณสัตว์น้ำลดลง ยกเว้นในกลุ่มอวนลอยกึ่งที่ส่วนใหญ่ระบุว่าสัตว์น้ำเพิ่มปริมาณขึ้น

โดยภาพรวมอ่าวบ้านดอนยังมีศักยภาพรองรับการเก็บเกี่ยวและใช้ประโยชน์ของคนในพื้นที่ได้อย่างเพียงพอหากมีการจัดการและวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เหมาะสม รวมถึงป้องกันการรุกรานพื้นที่ของนายทุนที่ทำการประมงนอกพื้นที่สัมปทานตามกฎหมาย รวมถึงป้องกันควบคุมการทำการประมงที่ผิดวิธี เช่น การใช้อวนตาถี่ การใช้อุปกรณ์ผิดประเภท การเบียดปลา เป็นต้น

นอกจากนี้ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานียังมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์จากบ่อกุ้งร้างซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ให้มีประโยชน์มากขึ้น เช่น พัฒนาเป็นบ่อเลี้ยงปูม้า เป็นต้น

ขณะนี้ทีมงานวิจัยที่สนับสนุนโดย สกว. เข้ามาดำเนินการในพื้นที่แล้วหลายโครงการ และสามารถนำผลงานวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีศักยภาพ เช่น การทำคอกปูม้า และงานวิจัยที่เน้นความร่วมมือของคนในชุมชน ซึ่งบางชุมชนมีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมได้เป็นอย่างดี เช่น การทำแพชุมชนซื้อขายและแปรรูปปูม้าเบื้องต้นเองเพื่อช่วยลดปัญหาจากพ่อค้าคนกลาง การรวมกลุ่มกันพัฒนาการเลี้ยงหอยแมลงภู่แบบทุนลอยแพแขวน ซึ่งหากสามารถขยายวงของการใช้ประโยชน์ให้กว้างออกไปจะทำให้ช่วยเสริมศักยภาพของประมงชายฝั่งได้

2. สถานการณ์ปัจจุบัน

- การใช้ทรัพยากร มีการใช้ทรัพยากรในอ่าวบ้านดอนอย่างผิดวิธี หากไม่มีการจัดการหรือหาแนวทางในการจัดการทรัพยากรโดยรวม อาจจะก่อให้เกิดปัญหาได้ในอนาคต

- ปัญหา โดยปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือ การจัดทำระบบบำบัดของเสียจากชุมชนก่อนปล่อยลงสู่อ่าวบ้านดอน เนื่องจากหากต้องการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตสัตว์น้ำให้มีคุณภาพและปลอดภัยต่อการบริโภค จำเป็นต้องเริ่มจากการมีคุณภาพน้ำบริเวณแหล่งเลี้ยงหรือแหล่งประมงที่ดีก่อน

3. สาเหตุความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

- การใช้ทรัพยากรเกินพอดี และเกินกำลังของอ่าวที่จะรองรับได้
- การถือสิทธิ์ครอบครองพื้นที่ทำการประมงอย่างไม่ถูกต้อง
- มีการใช้เครื่องมือประมงแบบทำลายล้าง
- ความขัดแย้งระหว่างชาวบ้าน นายทุน และภาครัฐ เนื่องจากความต้องการใช้ประโยชน์จากทุกๆ ภาคส่วนมีมากกว่าพื้นที่

4. แนวทางการแก้ปัญหา

- ชุมชนควรทำงานวิจัยด้านการบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่งด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นผู้ทราบสถานการณ์และทราบความต้องการของตนเองมากที่สุด
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาทรัพยากร เช่น การทำทะเลชุมชน
- ภาครัฐก็ต้องให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ
- การฟื้นฟูวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน การรักษจารีต และประเพณีให้เข้ากับสถานการณ์
- การสร้างแนวเขตอนุรักษ์ เพื่อชาวประมงพื้นบ้านขนาดเล็กได้ใช้ในการประกอบอาชีพ
- การจัดการร่วมกันของหลายฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ชุมชน NGO เอกชน ในการจัดทำหน่วยจัดการความรู้ (บริบท) ของอ่าว และจัดระเบียบการใช้ทรัพยากรภายในอ่าวใหม่
- การจัดการด้านความขัดแย้ง และการใช้อำนาจที่ผิดวิธี
- การสร้างจิตสำนึกสาธารณะกับคนทุกกลุ่ม ให้เห็นความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า
- กระตุ้นให้ชาวบ้านเรียนรู้ที่จะรู้จักสิทธิของตนเอง

5. แนวทางงานวิจัยในอนาคต

- ในเบื้องต้นควรศึกษาและเรียนรู้จากงานวิจัยเดิม ที่มีการพัฒนาแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เช่น การจัดการทะเลสาบสงขลา เพื่อนำมาใช้เป็นบทเรียนในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

- การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตสิ่งแวดล้อมและพลังงาน เช่น ผลกระทบจากการพัฒนาบนบก ได้แก่ การเปลี่ยนป่าพรุให้เป็นสวนปาล์ม
- การพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงให้เหมาะสมกับศักยภาพของประมงชายฝั่ง หรือกลุ่มชาวประมงชายฝั่ง

การท่องเที่ยว : มองการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านบนฐานความรู้สู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

วิทยากร- นักวิจัยจากชุดโครงการการ “การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” สกว.

สรุปสาระสำคัญ

วิทยากรได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดที่ได้ดำเนินการภายใต้ชุดโครงการฯ ในประเด็นต่างๆ ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. สร้างทางเลือกหรือช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรกรรมแก่เกษตรกร เพื่อช่วยลดปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ โดยมีเป้าหมายคือต้องการให้เกษตรกรในพื้นที่เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพตัวเอง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการรวบรวมองค์ความรู้ในท้องถิ่นของจังหวัด เพื่อใช้เป็นฐานการท่องเที่ยว
2. ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการเชื่อมโยงเครือข่ายหลายๆ ภาคที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

การดำเนินงาน

ชุดโครงการฯ นี้เริ่มดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2550 – 30 เมษายน 2551 โดยมีนักวิจัยจากสถาบันการศึกษา 4 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยตาปี และสำนักงานเขตการศึกษาเขต 1 เขต 2 เขต 3 ส่งโครงการย่อยเข้าร่วมในชุดโครงการฯ จำนวน 19 โครงการ และมีนักวิจัยเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 70 คน โดยแบ่งกลุ่มการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มการสร้างเครือข่ายโดยการพยายามสร้างองค์ความรู้ผ่านเกษตรอำเภอและนักเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยกลุ่มงานนี้เข้าไปดูผลิตภัณฑ์การเกษตร เช่น สวนยาง สวนลองกอง สวนเงาะ สวนสมุนไพร ว่าสามารถยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้หรือไม่ กลุ่มที่ 3 กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอน และกลุ่มที่ 4 กลุ่มรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวการเกษตร

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเครือข่ายองค์ความรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเขตการศึกษา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และอาชีพในท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ชุมชนเกิดการตระหนักและมีจิตสำนึก

ว่าอาชีพของบรรพบุรุษมีความสำคัญและน่าสนใจ ในขณะที่เดียวกันจะมีส่วนช่วยให้ผู้เกษตรกรสามารถมองเห็นความสำคัญของอาชีพในท้องถิ่น รวมถึงการสนับสนุนให้ผู้เกษตรกรสามารถเป็นภาคีผู้แทนน้อยในการแนะนำท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ โดยมีตัวอย่างของรูปแบบกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จ เช่น การนำนักเรียนเข้าไปในแหล่งเรียนรู้ และการจัดทำรูปแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว โดยกิจกรรมดังกล่าวคาดหวังที่จะให้นักเรียนสามารถสื่อสารและให้ความรู้กับคนที่สนใจศึกษาเรื่องนั้นๆ ได้ โดยพบว่าการจัดกิจกรรมในพื้นที่จริง ทำให้เด็กมีความสุขและรักที่จะเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น

นอกจากนี้ทางโรงเรียนเองก็ยังได้มีการทดลองจัดทำหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งเรียนรู้ หรือในหน่วยการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น ในเรื่องการทำไร่นาสวนผสม ซึ่งพบว่าเด็กมีความกระตือรือร้นและต้องการที่จะให้มีการปฏิบัติจริง ส่วนในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น จะมีปราชญ์ชาวบ้านมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอาชีพ โดยสอนเด็กให้เรียนรู้อาชีพและสามารถนำอาชีพในภูมิปัญญานั้นมาสร้างอาชีพในโรงเรียน ซึ่งจากกิจกรรมนี้สามารถนำการท่องเที่ยวมาเชื่อมโยงได้ โดยเอาอาชีพกับการท่องเที่ยวมาเชื่อมโยงให้เด็กเห็นว่า กิจกรรมของปู่ย่าตายายในท้องถิ่นสามารถนำมาจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและประเทศไทยได้ รวมถึงยังได้นำหลักสูตรที่ดำเนินการอยู่ไปประยุกต์ใช้ โดยใช้เป็นหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เนื่องจากวันนี้เด็กต้องการที่จะออกจากห้องเรียน ต้องการเรียนรู้โดยการลงพื้นที่จริงๆ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อหา ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในด้านการประกอบอาชีพและวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาทางด้านอาชีพ ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาอาชีพ และทำให้ผลผลิตของชุมชนมีคุณค่ามากขึ้นทั้งในด้านการผลิตและจำหน่าย โดยมีกรณีตัวอย่างของการพัฒนา เช่น (1) กรณีศึกษาสวนปาล์ม มีการแบ่งการศึกษาออกเป็นสวนผสมทางการตลาดและแผนการตลาด จากประเด็นที่ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจ รวมกับเหตุผลด้านราคาที่ดีและปริมาณความต้องการผลผลิตมาก ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกปาล์มน้ำมันกันมาก ดังนั้นแนวคิดจึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรให้นอกจากขายปาล์มน้ำมันได้ราคาสูงแล้ว ยังควรให้มีรายได้่ออย่างอื่นเพิ่มเติม ซึ่งแนวทางหนึ่งที่เป็นไปได้คือการท่องเที่ยว โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนปาล์มจะมีกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแบบไปเช้าเย็นกลับ เพื่อชมสวนปาล์มและชมทิวทัศน์ของกองบิน 7 รวมถึงการฟังบรรยายสรุปเกี่ยวกับการทำสวนปาล์ม ส่วนกิจกรรมที่ 2 เป็นแบบค้างคืน โดยเพิ่มกิจกรรมในช่วงเวลากลางคืนที่น่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว (2) การท่องเที่ยวแหล่งผู้ผลิตไข่เค็มไชยา นักท่องเที่ยวสามารถที่จะศึกษาการประกอบอาชีพของคนไชยาได้ตั้งแต่การเลี้ยงเป็ด และวิธีการทำไข่เค็ม รวมถึงร่วมกิจกรรมการทำไข่เค็มกับคนในชุมชน (3) การจัดการข้อมูลกรณีการเลี้ยงหอยแครงด้วยคอมพิวเตอร์ โดยจัดการกับสิ่งหลักๆ ที่เกี่ยวกับประวัติการเลี้ยง วิธีการเลี้ยง รวมถึงการดูแลรักษา ฯลฯ ซึ่งมีรูปแบบของโปรแกรมที่ง่าย โดยนักท่องเที่ยวที่ต้องการรู้เรื่องหอยสามารถเข้า

ไปในโปรแกรมแล้วหาได้ทุกอย่างที่ต้องการ (4) การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวสวนสมุนไพร ในปัจจุบันพบว่าการท่องเที่ยวสวนสมุนไพรนั้นมีน้อย เพราะฉะนั้นนักท่องเที่ยวมองหาแหล่งท่องเที่ยวไม่เจอ โดยผลที่ได้รับจากการศึกษาทำให้นักท่องเที่ยวรู้ว่ายังมีเส้นทางท่องเที่ยวที่ไต่บ้าง นอกจากนี้ยังได้ความรู้และรู้จักสวนสมุนไพร ทราบสรรพคุณทางยาของสมุนไพรแต่ละชนิด (5) กรณีศึกษาสวนยาง นักท่องเที่ยวสามารถเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำสวนยาง เช่น การปลูก การบำรุงรักษา การกรีดยาง และการแปรรูปน้ำยาง เป็นต้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่าการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทำให้การผลิตเพิ่มขึ้น และทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มที่ 3 กลุ่มแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทางโครงการฯ ได้เข้าร่วมดำเนินงาน
ในชุมชนต่างๆ เช่น

- ชุมชนลิเล็ด ซึ่งเป็นชุมชนที่รู้จักและคุ้นเคยกันดี เพราะมีการจัดการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่การที่จะทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ได้อย่างยั่งยืนชุมชนจะต้องดำเนินการอะไรบ้าง ซึ่งทางโครงการฯ ได้นำเสนอในเรื่องการสร้างตราของแหล่งท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์เพื่อให้คนทั่วไปได้รู้จัก โดยเฉพาะในเรื่องของการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งพบว่าจุดเด่นของชุมชนลิเล็ดจริงๆ คือ ชุมชนมีความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวส่วนมาก เป็นนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้าไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับระบบนิเวศ และศึกษาดูงานด้านความเข้มแข็งของชุมชน เมื่อนำจุดเด่นของพื้นที่ และองค์ประกอบของนักท่องเที่ยวมารวมกันและวิเคราะห์ด้วย SWOT เพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของพื้นที่ รวมถึงนำมาเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียงแล้วก็จะออกมาเป็นตราของลิเล็ด จากนั้นจึงกำหนดเป็นสโลแกนของแหล่งท่องเที่ยว และใช้การประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จัก เพื่อทำให้การท่องเที่ยวของลิเล็ดยั่งยืน

- ชุมชนแหลมโพธิ์กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเน้นการจัดการความรู้สู่เรื่องเล่าของแหลมโพธิ์ ซึ่งอยู่ที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา แหลมโพธิ์เป็นเมืองเก่าของอำเภอไชยา แหลมโพธิ์เคยเป็นแหล่งค้าขายที่สำคัญ ซึ่งหลักฐานในอดีตที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน เช่น บ่อน้ำ เสาประภาคาร รวมทั้งลูกปัดที่มีค่ามหาศาล ในปัจจุบันด้วยสภาพภูมิประเทศที่ติดกับทะเล วิถีชีวิตของคนแหลมโพธิ์ได้เปลี่ยนมาประกอบอาชีพประมง มีพื้นที่ด้านหลังติดกับแม่น้ำพุมเรียง มีสภาพเป็นป่าชายเลนที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ และยังเป็นแหล่งที่อยู่ของบุคคลสำคัญ คือท่านพุทธทาส ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นศักยภาพที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ทางโครงการได้รวบรวมความรู้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน การประกอบอาชีพ แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ประกอบอาชีพด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน แล้วสรุปเป็นเรื่องเล่าด้วยตัวการ์ตูนลงในเว็บไซต์ และคู่มือซึ่งจะทำให้น่าสนใจกว่าเรื่องราวธรรมดา

กลุ่มที่ 4 กลุ่มการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของอ่าวบ้านดอนมีส่วนร่วม มีการศึกษาพื้นที่ตัวอย่าง 4 แห่งคือ (1) พื้นที่บางใบไม้ (2) พื้นที่ลิเล็ด (3) สีนมามะฟาร์ม และ (4) คลองท่า

ปูน โดยมีพื้นที่ซึ่งมีความเหมือนกัน 3 พื้นที่ คือ พื้นที่บางใบไม้ พื้นที่ลิเล็ด และพื้นที่คลองท่าปูน ซึ่งมีการบริหารจัดการโดยชุมชน ส่วนที่สินมะนะฟาร์มเป็นการบริหารจัดการโดยเอกชน ลักษณะของการบริหารจัดการมีความแตกต่างกัน สำหรับพื้นที่บางใบไม้ การริเริ่มโครงการเริ่มจากคนเพียงคนเดียว จากนั้นเพื่อนบ้านที่เห็นดีด้วยก็เข้าร่วมกันจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นก็เริ่มกำหนดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมาโดยเอาจากสิ่งที่ชาวบ้านทำอยู่เป็นประจำมาเป็นจุดขาย เช่น การเย็บจาก การให้ลิงขึ้นมะพร้าว สินค้า OTOP ในชุมชน จนมีการเติบโตขึ้นเป็นลำดับ

ซึ่งจากการศึกษา/วิเคราะห์อุปสงค์อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาอ่าวบ้านดอน พบว่า ความภาคภูมิใจของชาวสุราษฎร์ธานีคือ เป็นแหล่งที่มีทรัพยากร มีฟาร์มหอยนางรมใน อ.กาญจนดิษฐ์ มีสถานที่พักในทะเล ซึ่งในเวลานี้มีอยู่ 2 แห่ง คือ สินมะนะฟาร์ม และเคียงเลบุรี โดยแนวคิดของสินมะนะฟาร์มเกิดจากการเลี้ยงหอยซึ่งบางช่วงมีเวลาว่าง จึงได้คิดทำที่พักและท่องเที่ยวขึ้น รวมถึงการใส่กิจกรรมต่างๆ ที่น่าสนใจเข้าไป ส่วนที่เคียงเลบุรีเป็นที่พักของเจ้าของร้านอาหาร โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นคนไทย และเป็นคนได้ถึงประมาณ 70% ส่วนคนต่างชาติมีเพียง 30% ปัจจุบันทั้ง 2 แห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และใช้การประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก ในขณะเดียวกันพบว่ามีสิ่งควรต้องคำนึงถึงในการดำเนินการ คือ

1. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะบางครั้งในทะเลมักจะมึนลม
2. บรรยากาศและความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเป็นตัวสร้างอุปสงค์
3. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

โดยข้อมูลที่ได้จากทั้ง 19 โครงการย่อย จะถูกจัดทำเป็นข้อมูลการท่องเที่ยวที่เป็นระบบเพื่อเก็บไว้ในเว็บไซต์ และในฐานะข้อมูลของ อบต. รวมทั้งเชื่อมโยงไปสู่แหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยแหล่งท่องเที่ยวและสินค้า OTOP ที่ทำการประชาสัมพันธ์โดยผ่าน อบต. และโดยเว็บไซต์ จะเป็นแหล่งข้อมูลและแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว

สรุป

1. โอกาสทางเลือกของการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้ฐานการเกษตรที่เป็นจุดแข็งของจังหวัดมีความเป็นไปได้ แต่ต้องเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะที่มีความสนใจในด้านการเกษตร โดยมีปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้

1.1 สร้างระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (ปัจจุบันมีฐานงานวิจัยของ สกว. รองรับอยู่แล้ว)

1.2 พัฒนาคมน เช่น เครือข่ายเยาวชน เกษตรกร และเกษตรกรอำเภอ (ปัจจุบันมีฐานงานวิจัยของ สกว. รองรับอยู่แล้ว)

2. พื้นที่อ่าวบ้านดอนและเขาวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ภาครัฐและเอกชนควรจัดเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. การต่อยอดงานวิจัยของ สกว. ที่ดำเนินการไปแล้ว โดย สกว. มีข้อมูลและคู่มือประกอบอยู่ในหลายประเด็นแล้ว เช่น

- หลักสูตรพัฒนาบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3 เขตพื้นที่การศึกษา
- คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท
- เว็บไซต์สนับสนุนการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่นักท่องเที่ยว โดยได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่

เด็กและเยาวชน: ทางสร้างสรรค์ของนักวิจัยวัยใส

วิทยากร- คุณรัตนา ชูแสง	เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการหน่วยพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณกัศรา ฐิพันธ์	ผู้ประสานงานกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- คุณนงเยาว์ ยุทธชนะ	นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ภาคที่ 14 จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

วิทยากรได้นำเสนอประเด็นต่างๆ ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพบว่ากลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ได้ทำงานร่วมกับเด็ก ครู และชุมชน ในการขับเคลื่อนกิจกรรมซึ่งเป็นประเด็นที่เด็กสนใจ รวมถึงประเด็นที่สามารถสร้างพลังจากชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีกลุ่มที่สนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ และกลุ่มเพื่อนเยาวชน

โดยกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ ใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสืบสานภูมิปัญญาและงานวิจัย รวมถึงทำการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามความสนใจของพื้นที่ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ 3 กลุ่ม คือ

1. **กลุ่มที่อยู่ในระบบโรงเรียน** กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้เข้าไปส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในระบบโรงเรียนได้แก่ 1) โรงเรียนครูโนทัย ซึ่งได้ทำการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ในโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงรูปแบบของหลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เหมาะสมตามช่วงชั้นของผู้เรียน 2) โรงเรียนบ้านบางลำโรง ได้จัดทำโครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและครูโดยชุมชนมีส่วนร่วม เน้นการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบมาตรฐาน โดยได้ร่วมกันจัดประชุมนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความสนใจในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนมากขึ้น

2. **กลุ่มที่เป็นระบบโรงเรียนร่วมกับชุมชน** โดยกลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์ได้มีการประสานงานกับผู้นำชุมชน ครูและนักเรียน ซึ่งกลุ่มในนี้ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มเยาวชนป่าพรุคันธรี เน้นให้เด็กช่วยในการอนุรักษ์ป่าพรุให้มีสภาพดีขึ้น ช่วยกันดูแลอ่าวท่าชนะ รวมทั้งภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน ทำให้เด็กๆ ได้พบกับภูมิปัญญาอื่นๆ อีกมาก

2.2 กลุ่มเยาวชนรักษ์ท่าชนะ โดยได้ร่วมกันจัดกิจกรรมค่ายด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในชุมชน และเมื่อชุมชนได้รับทราบว่ายาทรรพยากรในชุมชนถูกทำลายลง จึงได้รวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ทั้งกิจกรรมด้านการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การร่วมกันรณรงค์ รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับเพื่อนเยาวชนทั้งในและต่างจังหวัด แต่พบว่ายาทรรพยากรก็ยังคงถูกทำลายมากขึ้น กลุ่มแกนนำจึงร่วมกันปรึกษาและได้จัดเวทีเพื่อหาแนวทางดูแลรักษา โดยได้นำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่ม ผ่านโครงการการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูยาทรรพยากรธรรมชาติภูมิโนนน้ำคันธรี ต.คันธรี อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาประโยชน์และคุณค่าของยาทรรพยากร ซึ่งนำไปสู่การเผยแพร่องค์ความรู้ในการดูแลรักษา ยาทรรพยากรโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน

2.3 กลุ่มเยาวชนเมืองเวียงสระ โดยได้มีการรวมตัวกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงสระ อ.เวียงสระ ซึ่งพบว่ากลุ่มเยาวชนมีความสนใจในการสืบค้นประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการจัดเวทีสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนเกี่ยวกับเมืองเวียงสระ ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าว เด็กๆ ได้พบว่า ชุมชนเกิดปัญหาขึ้นทั้งในด้านสังคมโดยเปลี่ยนจากการดำรงอยู่ด้วยความเอื้ออาทร มาเป็นสังคมแห่งการแบ่งแยกที่มีความขัดแย้งกันมากขึ้น และปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยพบว่าลำคลองสายสำคัญของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมโทรมลงด้วยปัญหาจากการทิ้งขยะ ในขณะที่เดียวกันสิ่งแวดล้อมด้านประวัติศาสตร์ก็เสื่อมโทรมลง และของมีค่าทางประวัติศาสตร์ถูกขโมยไปเป็นจำนวนมาก ดังนั้นทางกลุ่มเยาวชนจึงได้นำเสนอโครงการสืบค้นประวัติศาสตร์เมืองเวียงสระ เพื่อหาแนวทางในการฟื้นฟูวิถีชีวิตของชุมชน โดยได้มีการประสานงาน การประชุมวางแผนการปฏิบัติ การศึกษารวบรวมข้อมูล การจัดเวทีสัมภาษณ์ผู้รู้เพื่อร่วมเพิ่มเติมข้อมูล ซึ่งโครงการนี้กำลังอยู่ในระยะเวลาดำเนินการ

3. กลุ่มนอกระบบโรงเรียน โดยมีโครงการศึกษาแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาโดยกลุ่มเยาวชน “ชุมชนสร้างสรรค์” ซึ่งมีการสร้างสรรค์การเรียนรู้โดยบทบาทของกลุ่มเยาวชน รวมถึงมีการสืบสานงานจากรุ่นสู่รุ่นโดยการสนับสนุนของครอบครัว โดยมีลักษณะของการทำงานวิจัยที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รวมถึงสามารถเชื่อมโยงกับสังคมและชุมชนได้ มีการทำงานและการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย กระบวนการสืบสานภูมิปัญญา ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เช่น สืบสานหนังตะลุง และมโนราห์ โดยเน้นกระบวนการยกระดับให้มากขึ้น

โดยกลุ่มเหล่านี้มีภาคีเครือข่ายจากกลุ่มในลุ่มน้ำโขง ทำให้กลุ่มเยาวชนเหล่านี้มีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น และมีกระบวนการการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

สิ่งที่ได้รับจากการทำงานวิจัยอย่างสร้างสรรค์

1. ได้กระบวนการเรียนรู้

2. ได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ การทำวิจัยทำให้พัฒนาทักษะ การพูด การวิเคราะห์

การซักถาม

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้ร่วมกันนำเสนอทางออกของการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไว้ดังนี้

การพัฒนาและแก้ปัญหาสามารถทำได้โดยผ่านงานวิจัยท้องถิ่น และนักวิจัยรุ่นเยาว์ เช่น การจัดทำหลักสูตรการสอนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมระหว่างครูและนักเรียน โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น โดยผลจากกระบวนการวิจัยจะมีส่วนช่วยดังนี้

ทางตรง

1. ลดช่องว่างระหว่างวัย สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผ่านการทำโครงการวิจัยร่วมกัน

2. เด็กเกิดกระบวนการคิด เรียนรู้ และใช้เวลาว่างทำกิจกรรมการวิจัยเชิงสร้างสรรค์

3. ทำให้เด็กรู้จักความอดทน รู้จักควบคุมอารมณ์ และรู้เท่าทันตนเอง

ทางอ้อม

สร้างสำนึกรักท้องถิ่น รวมถึงความตระหนักในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติให้แก่เด็กและเยาวชน

โคเนื้อกับโอกาสทางธุรกิจของเกษตรกร

วิทยากร	- รศ.ดร. จุฑารัตน์ เสริมฐกุล	ผู้ประสานงานโครงการวิจัยเรื่อง การขยายโอกาสธุรกิจเนื้อโคไทย
	- รศ.ดร. ญาณิน โอภาสพัฒนกิจ	ผู้ประสานงานโครงการวิจัยเรื่อง ระบบการผลิตและอาชีพการเลี้ยงโคพื้นเมือง
	- ผศ.ดร. ชำรงค์ เมฆโหรา	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
	- คุณชัยชนะ วงศ์วานิช	ประธานชมรมโคเนื้อจังหวัดสุราษฎร์ธานี
	- คุณบันเทิง ทิพย์มณฑิร	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุราษฎร์ธานี
	- ผศ.ดร. โอภาส พิมพา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปสาระสำคัญ

โซ่อุปทานโคเนื้อ

วิทยากรได้กล่าวถึงอุปทานทางเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการผลิต การมีอยู่ของสิ่งที่เราจะขาย ซึ่งในเรื่องของการเลี้ยงโคจะเกี่ยวกับผู้เลี้ยงซึ่งเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคโดยตรง โดยในทางการศึกษาได้เปรียบเทียบ

เลี้ยงเหมือนต้นน้ำ และผู้ซื้อเหมือนปลายน้ำ จึงควรต้องศึกษาความต้องการสุดท้ายของผู้บริโภคมายังผู้ผลิต โดยไม่ให้ผ่านคนกลาง

ในการเลี้ยงโคชาวบ้านมักขาดการวางแผน ซึ่งถือเป็นปัญหาหลักในประเทศไทย โดยการเลี้ยงจะเป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ระบบการซื้อขายและราคาไม่แน่นอน การซื้อขายส่วนใหญ่มักซื้อขายและตีราคากันเป็นตัวโดยไม่มีการแข่งขันมากนัก โดยมีพ่อค้ามารับซื้อจากผู้เลี้ยงโดยตรง หลังผ่านโรงฆ่าสัตว์จนถึงผู้ซื้อคนสุดท้าย พบว่าเมื่อทำการวิเคราะห์ออกมาเป็นราคาซาก จะอยู่ที่กิโลกรัมละประมาณ 8 บาท

องค์ประกอบและบริบทด้านอุปทานและอุปทานของโคเนื้อ (1) องค์ประกอบและบริบทด้านอุปทาน (Supply side) ของโคเนื้อ ได้แก่ แหล่งที่มา (ฟาร์ม ตลาดนัด ลักลอบ) ปัจจัยการผลิต (สายพันธุ์ อาหาร การจัดการ) โรงฆ่า-ตัดแต่ง (มาตรฐาน การบ่มเนื้อ เทคนิคการตัดแต่ง) (2) องค์ประกอบและบริบทด้านอุปสงค์ (Demand side) ของโคเนื้อ ได้แก่ ตลาด (เนื้อคุณภาพสูง เนื้อคุณภาพปานกลาง เนื้อคุณภาพทั่วไป) ผลผลิต (บริโภคสด การแปรรูป เช่น ลูกชิ้น) ผลพลอยได้จากโรงฆ่า (หนัง เครื่องใน กระดูก) โดยองค์ประกอบและบริบทดังกล่าวจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากบริบทโลก (FTA)

ในปัจจุบันมีระบบโซ่อุปทานที่มีการเชื่อมต่อกันอย่างชัดเจนอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบแรก เป็นกรณีของโคพื้นเมือง และลูกผสม บราห์มันสายเลือดดำ ระบบที่สองเป็นโคบราห์มัน และชาโรเลส์ **โซ่อุปทานระบบแรก** ไม่มีความซับซ้อน มีผู้เกี่ยวข้องไม่มาก ต้องการการบริหารจัดการน้อย ประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกรต้นน้ำ ซึ่งเลี้ยงแม่โคและจัดการเพื่อให้ได้ลูกโค และเลี้ยงไปจนกระทั่งได้ขนาดที่ขายได้ ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 1-1.5 ปี จากนั้นโคจะถูกนำสู่กลางน้ำ คือตลาดนัด โรงฆ่าสัตว์ และสู่ปลายน้ำคือ ตลาดสด ระบบนี้มีค่าบริหารจัดการไม่มากนัก มูลค่าเพิ่มของกลุ่มต้นน้ำสำหรับขนาดโค 250 กก. อยู่ที่ตัวละ 3,000-4,000 บาท ส่วนผู้ทำธุรกิจโรงฆ่าและจำหน่ายเนื้อสด จะได้มูลค่าเพิ่มประมาณตัวละ 3,000-3,500 บาท ปัญหาสำคัญของโซ่อุปทานนี้ คือ โรงฆ่าสัตว์ที่ไม่ได้มาตรฐาน **โซ่อุปทานระบบที่สอง** ประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกรต้นน้ำ ซึ่งได้แก่ ตลาดนัดโค-กระบือ กลุ่มผู้เลี้ยงโคขุน โรงฆ่าสัตว์ โรงงานตัดแต่ง และตลาดปลายทาง (โมเดิร์นเทรด ภัตตาคาร ร้านอาหาร) เกษตรกรต้นน้ำเลี้ยงแม่โคและจัดการเพื่อให้ได้ลูกโค และเลี้ยงต่อไปจนกระทั่งได้ขนาดที่ขายได้ ซึ่งใช้เวลาประมาณ 2-2.5 ปี โดยจะได้น้ำหนักประมาณ 350-400 กก. โคจะถูกนำเข้าตลาดนัด จากนั้นกลุ่มผู้ขุนโคจะเข้าไปคัดเลือกโคที่มีลักษณะดีเข้าขุนต่ออีกประมาณ 4-8 เดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ของโค จากนั้นโคขุนจะถูกนำเข้าฆ่า ณ โรงฆ่ามาตรฐาน ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ไม่กี่แห่ง ซากโคที่ได้จะผ่านสู่โรงงานตัดแต่งเนื้อก่อนส่งต่อไปยังปลายน้ำ ระบบนี้ในช่วงต้นน้ำและตลาดนัด มีค่าบริหารจัดการไม่มากนัก มูลค่าเพิ่มของกลุ่มต้นน้ำสำหรับโคขนาด 400 กก. อาจได้สูงถึงตัวละ 10,000 บาท แต่ใช้เวลานานกว่าการเลี้ยงโคพื้นเมือง

กลุ่มผู้ขุนโคจะต้องบริหารจัดการต้นทุนค่าอาหารให้มีประสิทธิภาพ เพราะมีความเสี่ยงที่จะประสบปัญหาขาดทุนได้ เช่นเดียวกับผู้ทำธุรกิจโรงฆ่า ตัดแต่ง และจำหน่ายเนื้อสด ที่ต้องใช้วิธีการจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อนำเนื้อทุกชิ้นส่วนออกจำหน่ายให้ได้หมด และต้องมีกระบวนการเก็บรักษาและปรับ

คุณภาพของเนื้อให้ตรงกับความต้องการของตลาด เนื่องจากวงจรของการเลี้ยงโคยาว โดยยาวนานอาจถึง 3 ปี กว่าจะได้โคเนื้อที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งหากต้องผ่านส่วนประกอบในโซ่อุปทานมาก จะเกิดปัญหาของการควบคุมคุณภาพ รวมถึงการจัดสรรส่วนแบ่งและผลประโยชน์ให้กับทุกฝ่าย โดยเฉพาะในขณะที่ตลาดปลายทางของเนื้อสดไม่สูงนัก และมีผลกระทบของโซ่อุปทานโครุนแรง เช่น ในปี 2549 เมื่อราคาโคมีชีวิตเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ราคาตลาดเนื้อสดตกถึงโลกรัมละ 120 บาท ทำให้ผู้ประกอบการซื้อขายเนื้อสดแทบไม่ได้กำไรเลยจากการขายเนื้อ โดยพบว่าผลตอบแทนไปอยู่ที่เครื่องในและหนัง แต่ในปัจจุบันราคาโคมีชีวิตปรับตัวลดลง ผู้ประกอบการปลายน้ำเริ่มฟื้นตัว แต่เกษตรกรต้นน้ำจะได้รับผลตอบแทนที่ลดลง โดยกลุ่มที่ถูกกระทบอย่างรุนแรง จะเป็นกลุ่มที่เข้าสู่ตลาดใหม่ และกลุ่มที่ต้องเสียค่าผสมเทียมในราคาสูง (สายพันธุ์ฮินดู-บราซิล) นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของการสร้างกลุ่มคลัสเตอร์ (Cluster) ขึ้น เพื่อการจัดการโซ่อุปทานให้เข้ามาอยู่ในระบบการจัดการเดียวกัน รวมถึงการสร้างความเท่าเทียมและการให้ความรู้แก่กลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในโซ่อุปทานโคเนื้อ โดยในปัจจุบันยังพบปัญหาที่สำคัญ เช่น ระบบการซื้อขายโคมีชีวิตยังใช้วิธีการขายเหมาแทนการชั่งน้ำหนัก การที่ผู้เลี้ยง (กลุ่มต้นน้ำ) ไม่ทราบคุณภาพเนื้อโคของตนเอง และยังไม่มีการกำหนดเป้าหมายของการผลิตที่ชัดเจน

โซ่อุปทานโคเนื้อที่เหมาะสม

วิทยากรได้เสนอแนะให้ต้องมีการวางแผนที่เหมาะสม เพื่อให้โซ่อุปทานเหลือเพียงต้นน้ำกับปลายน้ำ โดยเกษตรกร โรงฆ่าสัตว์ ลูกค้า จะสามารถเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคกับผู้บริโภคได้ การทำธุรกิจเนื้อโคมีระยะเวลาประมาณ 5 ปี และถ้าต้องการโคเนื้อนุ่มต้องผ่านการบ่ม และตัดแต่งก่อนส่งถึงผู้บริโภค เพื่อให้ได้ราคาที่สูงขึ้น

จากการสำรวจข้อมูลการตลาดของโคเนื้อในพื้นที่ภาคใต้ พบว่าโคเนื้อที่ส่งขายในจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากภาคใต้ แต่ส่วนใหญ่มาจากภาคอีสาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีมาจากภาคใต้เพียงบางส่วนเท่านั้น นอกจากนี้วิถีชีวิตและรูปแบบวัฒนธรรมก็มีผลต่อการตลาดโคเนื้อ ตัวอย่างเช่นในจังหวัดพัทลุง มีการซื้อวัวกันในราคาของวัวชน ราคาประมาณตัวละ 15,000 บาท แต่พอขายเป็นเนื้อโคขายได้ราคาเพียง 12,000 บาท

การเลี้ยงโคในภาคใต้จะเป็นลักษณะเลี้ยงกันเองแบบพื้นบ้าน ช้าแหละและขายกันเองซึ่งคนในภาคใต้ชอบกินโคพื้นเมืองเพราะมีเนื้อเหนียว ส่วนโคภาคอีสานกว่าจะส่งมาถึงภาคใต้หรือส่งไปขายประเทศมาเลเซีย ต้องผ่านการกักกันเพื่อตรวจโรค 21 วัน ก่อนส่งมาภาคใต้ และส่งต่อไปยังประเทศมาเลเซีย ดังนั้นถ้าคนภาคใต้เลี้ยงโคจะมีโอกาสดีกว่าคนภาคอื่นๆ

โอกาสทางการตลาดเนื้อโคไทย

ปริมาณการบริโภคเนื้อโคของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ โดยคนไทยบริโภคเนื้อโคประมาณ 5 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ในขณะที่บริโภคเนื้อสุกรและเนื้อไก่ ในอัตราเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ 12-14 กิโลกรัมต่อคนต่อปี การที่คนไทยบริโภคเนื้อโคในปริมาณน้อย มีสาเหตุจาก

หลายประการ แต่สาเหตุสำคัญที่นักวิชาการวิเคราะห์กันคือ เนื้อโคมีความเหนียว มีกลิ่นเฉพาะตัวและราคาแพงเมื่อเทียบกับเนื้อสัตว์ประเภทอื่น ดังนั้นหากสามารถประชาสัมพันธ์และเสริมความรู้เรื่องเนื้อโคให้แก่ผู้บริโภค จะทำให้ผู้บริโภครู้ถึงคุณค่าทางโภชนาการของเนื้อโค รู้จักชนิดหรือประเภทของเนื้อโค และสามารถเลือกซื้อเนื้อโคที่สะอาดปลอดภัยเพื่อการประกอบอาหารอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้คนไทยบริโภคเนื้อโคกันมากขึ้น เป็นผลให้อุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อและอุตสาหกรรมเนื้อโคและผลิตภัณฑ์ในประเทศขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

ที่ผ่านมาฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้เคยจัดการเสวนาเรื่อง “โอกาสทางการตลาดเนื้อโคไทย” เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโคเนื้อและเนื้อโค ตลอดจนอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องตั้งแต่เกษตรกรรายย่อย สหกรณ์ผู้เลี้ยงโค เจ้าของฟาร์มระดับกลางและใหญ่ ผู้ประกอบการโรงฆ่าและชำแหละเนื้อโค ผู้ประกอบการด้านจัดหาเนื้อโคเพื่อจำหน่ายในโมเดิร์นเทร็ด บริษัทผลิตและแปรรูปเนื้อโค รวมทั้งนักวิชาการจากภาครัฐและเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคจากทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมโคเนื้อ เนื้อโคและผลิตภัณฑ์ ก่อให้เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ฝ่ายการผลิต การแปรรูป การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย การตลาด รวมถึงเพื่อแสวงหาแนวทางร่วมกันในการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมโคเนื้อและการตลาดเนื้อโคในประเทศ โดยก่อนเริ่มเสวนา ศ. จริญญา จันทลักขณา ได้ให้ข้อคิดข้อเตือนใจจากผู้นักเบิกงานวิจัยโคเนื้อ ว่า “นักวิชาการงานวิจัยโคเนื้อ ต้องมองอะไรเป็นระบบ ต้องทำความเข้าใจเกษตรกรที่เป็นผู้เลี้ยงโคอย่างดี ดังนั้นจำเป็นต้องคิดพลังให้แก่ชาวบ้าน (Empowerment) และการแก้ปัญหาสามารถทำได้โดยงานวิจัยและงานพัฒนา ในเรื่องของระบบการผลิตและการตลาดซึ่งเป็นงานในด้านพัฒนา ควรจะ “มองป่าให้เห็นทั้งป่า” หมายถึง การมองเห็นภาพรวมของการผลิตโคเนื้อและตลาดโคเนื้อทั้งหมดของประเทศไทย ตั้งแต่เนื้อโคจากตลาดสด ไปจนถึงตลาดเนื้อโคขุนคุณภาพสูง อย่างเน้นการส่งออก โดยเฉพาะเนื้อสด เนื่องจากติดปัญหาเรื่องโรคปากและเท้าเปื่อย ควรเน้นในเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่นตัวอย่าง ธุรกิจสุกรได้มีการส่งออกหมูหยองแทนเนื้อหมูสด แต่ก็ยอมมองข้ามเนื้อโคไทย เนื่องจาก 90 % ของเนื้อโคไทย ผลิตมาจากชาวบ้าน นอกจากนี้โคพื้นเมืองที่ชาวบ้านเลี้ยงมีหลายสายพันธุ์ได้แก่ โคขาวลำพูน โคชน และโคลาน และอนาคตของโคเนื้อและเนื้อโคไทยยังไปได้อีกไกล ในอีก 15 ข้างหน้า การบริโภคในภูมิภาคเอเชียจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า รวมทั้งประเทศไทยด้วย เนื่องจากประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้มีคนบริโภคเนื้อเพิ่มขึ้น”

ควรมองหาแนวทางเพื่อขยายเข้าสู่ช่องทางตลาด Modern Trade และการพัฒนาด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ นอกจากนี้การพัฒนาการสร้างแบรนด์และเอกลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับ เช่น ผลิตภัณฑ์จากโคพื้นเมืองของไทยที่มีการเลี้ยงแบบไม่ถูกกักขัง กินหญ้าอย่างเดียวเป็น Natural Beef, Organic Beef, Grass Beef เป็นต้น และการผลิตเนื้อโคให้มีเอกลักษณ์ประจำตัว เพื่อเป็นจุดขายให้กับเนื้อของไทย เช่น แกรมส์มัน เป็นอาหารที่ชาวต่างชาตินิยมมาก โดยต้องเน้นว่าเมื่อนำเนื้อไปทำเป็นแกรมส์มัน

ต้องทำจากเนื้อโคพื้นเมือง เป็นต้น ถ้าตลาดในประเทศยอมรับอาหารที่ผลิตจากเนื้อโคดังกล่าวแล้วอาจส่งไปขายตลาดต่างประเทศก็เป็นได้ ซึ่งเป็นการขยายช่องทางการตลาดให้แก่เกษตรกรเพิ่มขึ้นด้วย

สถานภาพการผลิตเนื้อโคไทย

การวิเคราะห์จากมิติด้าน “สินค้า” “คน” และ “ระบบ” ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจภาคการผลิตนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ตลาด ความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคในตัวสินค้าขึ้นกับราคาและคุณภาพ โดยคุณภาพของเนื้อนั้น จะมองตั้งแต่กระบวนการผลิตจากฟาร์มถึงผู้บริโภคได้มาตรฐาน คุณลักษณะที่ดีของคุณภาพเนื้อ และความเหมาะสมในการนำเนื้อนั้นไปใช้ประโยชน์ ทางด้านการผลิตสินค้า (เนื้อโค) คุณลักษณะของเนื้อที่ใช้เป็นตัวกำหนดคุณภาพเนื้อ มีองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ คุณค่าทางโภชนาการและสุขภาพ คุณค่าทางการบริโภค เช่น ความนุ่ม ความสด และรสชาติ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความนุ่มและรสชาติของเนื้อมาก คุณค่าทางด้านความปลอดภัยของอาหาร ได้แก่ ปลอดภัยจากสารตกค้าง สารปนเปื้อนในเนื้อ คุณค่าทางการนำไปแปรรูป ได้แก่ ความสามารถในการอุ้มน้ำของโปรตีนในเนื้อ เปอร์เซ็นต์การสูญเสียน้ำระหว่างการเก็บรักษาและการสูญเสียระหว่างการปรุงอาหาร คุณค่าที่เกี่ยวข้องทางคุณธรรมและจิตใจ ได้แก่ การยอมรับคุณภาพเนื้อโคที่ได้มาจากการเลี้ยงในระบบปล่อยทุ่งหญ้าธรรมชาติ (grass beef) นอกจากองค์ประกอบเหล่านี้แล้ว เนื้อที่มีคุณภาพยังขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตทั้งห่วงโซ่อุปทาน การผลิตที่ได้มาตรฐาน (การเลี้ยง โรงฆ่า การแปรรูป การเก็บรักษาฯ) นอกจากนี้คุณภาพยังขึ้นอยู่กับ วัตถุประสงค์และความเหมาะสมกับประเภทของการนำไปใช้ เช่น นำไปปรุงอาหารประเภทต่างๆ นำไปแปรรูป เป็นต้น ซึ่งเนื้อโคแต่ละประเภทมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันด้วย

ในระบบการเลี้ยงโคขุนสามารถแบ่งออกเป็น เกษตรกรรายย่อย (เลี้ยงแบบธรรมชาติ โดยปล่อยให้แทะเล็มในพื้นที่สาธารณะ) และรูปแบบธุรกิจ (เลี้ยงเป็นกลุ่ม เครือข่าย หรือรูปแบบทางธุรกิจชัดเจน) ส่วนตลาดเนื้อโคระดับต่างๆ ประกอบด้วย ตลาดระดับสูง (ลูกผสมยุโรป ลูกผสมบราห์มันเลือดสูง) ตลาดระดับกลาง (ลูกผสมบราห์มัน ขุน3-4 เดือน) ตลาดระดับล่าง (โคนมกั๊ดทั้ง โคนกั๊ด โคชายแดน โคนพื้นเมือง)

อุปสรรคและโอกาสของตลาดโคเนื้อไทยในมุมมองของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มผู้ประกอบการขายปลีก Modern trade เน้นตลาดเนื้อระดับกลางเป็นส่วนใหญ่ โดยตลาดเนื้อดิบโต 50-60% ในรอบปีที่ผ่านมา เนื่องจากผู้บริโภค (ภัตตาคาร โรงแรม ร้านค้าต่างๆ) มีความต้องการเรื่องคุณภาพและความสม่ำเสมอของคุณภาพเนื้อ ดังนั้นทาง Modern trade จึงให้ความสำคัญกับเรื่องคุณภาพ ตั้งแต่กระบวนการจัดหา-คัดสรรผู้ผลิต การกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ในขณะที่ยังต้องรักษาระดับราคาซื้อไว้ไม่ให้สูงเกินไป เนื้อโคขุนของไทยนั้นมียุคคุณภาพเมื่อเทียบกับต่างประเทศ แต่ต้องขยายการประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง โดยควรมีการประกันคุณภาพจาก

ผู้ผลิต และรับฟังความเห็นจากผู้บริโภค รายได้สูงในห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ เช่น The Mall, Emporium เป็นต้น ส่วนปัญหาที่พบคือ พนักงานขาดความรู้และทักษะในการตัดแต่ง ซึ่งยังจำเป็นต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ อีกทั้งส่วนใหญ่ผู้บริโภคและพนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องชิ้นส่วนของเนื้อ และการใช้ประโยชน์

กลุ่มผู้ประกอบการขายส่งให้กับ Modern trade มีแนวโน้มทำตลาดและส่งไปจำหน่ายยังร้านอาหารมากขึ้น มีการตัดแต่งส่งทั้งตลาดสดและตลาดสด นับเป็นโอกาสและอีกช่องทางหนึ่งของผู้ประกอบการขายส่ง ส่วนชิ้นส่วนรอง เช่น เนื้อบด เศษเนื้อ มีแหล่งตลาดรองรับ ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียง โดยมีเครือข่ายผู้ผลิต และมีโรงตัดแต่งที่มาตราฐาน การที่พบว่าเนื้อแช่แข็ง ไม่ได้บ่งว่าเนื้อมีความปลอดภัยเสมอไป แต่ยังเป็นปัญหาเชิงจิตวิทยาที่มีผลต่อการยอมรับของผู้บริโภค และเป็นปัญหาของผู้ประกอบการขายส่ง รวมทั้งปัญหาด้าน Logistics ซึ่งมีค่าใช้จ่ายและต้นทุนสูง กลุ่มผู้ประกอบการขายส่งอยากให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ช่วยอำนวยความสะดวกโดยการแก้กฎระเบียบที่ล้าสมัย เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการมากขึ้น และทำงานในลักษณะประสานงานกัน โดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงคมนาคม อีกทั้งผลกระทบจาก FTA ทำให้โครงสร้างการผลิตโคเนื้อและโครงสร้างราคาเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น ปัญหาการนำเข้าเครื่องในจากออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เป็นต้น

กลุ่มผู้ประกอบการแปรรูป ด้วยคุณลักษณะพิเศษเฉพาะของเนื้อโคพื้นเมืองคือมีเส้นใยกล้ามเนื้อละเอียด ไขมันน้อย ทำให้สามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ เช่น salami, ham, air dried beef, ไส้กรอกเนื้อ เป็นต้น จนสามารถส่งออกแฮมไปยังฮ่องกงได้ และกลุ่มผู้บริโภคเนื้อก็มีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับเกรดล่างจนถึงเกรดคุณภาพสูง ตัวอย่างเช่น สเต็กเนื้อ มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยต้องมีการจัดการในเรื่องการตัดแต่งและการบ่มเนื้อให้เหมาะสม

กลุ่มผู้ประกอบการโรงฆ่าสัตว์ โรงฆ่าที่ได้มาตรฐานจริงๆ ในประเทศไทยมีจำนวนน้อย (เพียง 7 แห่ง) ซึ่งการสร้างโรงฆ่าที่ได้มาตรฐาน ทำให้ต้นทุนสูงเพิ่มขึ้นมา โดยรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนการสร้างโรงฆ่าสัตว์มาตรฐานขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ ราชบุรี อุทัยธานี แต่ขาดการเอาใจใส่และควบคุมดูแลอย่างจริงจัง ทำให้มีโรงฆ่าสัตว์จำนวนมากที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดความสะอาดและถูกสุขอนามัย อีกทั้งยังไม่มีความสะดวกคล่องระหว่างปริมาณโคที่เข้าโรงฆ่าและออกจากโรงฆ่า รวมทั้งยังขาดการเชื่อมโยงสู่ตลาด ซึ่งเป็นสิ่งโรงฆ่าไม่มีความถนัด ปัญหาที่พบคือไม่สามารถจำหน่ายเนื้อได้หมดทุกชิ้นส่วน เนื่องจากผู้ซื้อต้องการเฉพาะเนื้อสันในและเนื้อสันนอก การขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะที่จำเป็น เช่น การบ่ม การตัดแต่ง การแยกประเภทชิ้นเนื้อ ฯลฯ รวมทั้งความรู้ด้านการบริหารจัดการ ทำให้ไม่สามารถผลิตเนื้อที่ตรงความต้องการของตลาดได้

กลุ่มผู้เลี้ยงโค เกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนได้ใช้แหล่งอาหารราคาถูกแต่มีคุณภาพ ได้แก่ เหย้าสับปะรด กากปาล์ม กากมัน รำข้าว และกากน้ำตาล เพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร แต่จากผลกระทบทางด้านต้นทุนค่าขนส่งและอาหารสัตว์ที่สูงขึ้นทำให้เกษตรกรรายย่อยขาดทุนและเลิกกิจการไป ซึ่งกลุ่มผู้เลี้ยงโคต้องการ

ความช่วยเหลือและความเข้าใจจากภาคอื่นๆ ในเรื่องแหล่งเงินทุน นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจาก “เนื้อเถื่อน” ซึ่งกลุ่มผู้เลี้ยงต้องการให้ภาครัฐปราบปรามอย่างจริงจัง

กลุ่มสหกรณ์ เน้นการสร้างตราสินค้า (Brand) และภาพลักษณ์ว่าเป็นเนื้อโคคุณภาพในตลาดระดับบน ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ การสร้างเครือข่ายการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ การแบ่งสัดส่วนการขายให้แก่ร้านอาหาร 60% และ Modern trade 40% ส่วนชิ้นส่วนรองขายให้แก่ MK, BBQ Plaza ซึ่งเป็นโอกาสขยายช่องทางการตลาด และการนำระบบตรวจสอบย้อนกลับมาใช้ จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องการยอมรับและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคได้

ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในปีหน้าคือ (1) ขาดแคลนโคก่อนขุน จึงต้องพยายามส่งเสริมการเลี้ยงแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกสำหรับขุน (2) ต้นทุนการผลิตโคขุนจะสูงขึ้น เนื่องจากราคาอาหารสัตว์แพง และวัตถุดิบที่ใช้เป็นอาหารสัตว์ในประเทศลดลง โดยส่วนหนึ่งถูกนำไปใช้ด้านอื่น เช่น นำไปผลิตเป็นพืชพลังงาน และค่าขนส่งที่สูงขึ้นเพราะราคาน้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้น (3) การจำกัดปริมาณการผลิตโคขุน เนื่องจากปัญหาเรื่องชิ้นส่วนรองที่มีปริมาณมากและไม่เป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งต้องหาทางแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมต่อไป

จุดบอดของธุรกิจการเลี้ยงโคอยู่ที่โรงฆ่าไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดใหญ่ มีโรงแรม ร้านอาหารจำนวนมาก เพราะเป็นเมืองท่องเที่ยว ทำอย่างไรให้สามารถนำเนื้อโคไปแทรกแซงให้ได้ ทำอย่างไรให้มีการบริโภคโคพื้นบ้านกันมากขึ้น

ในภาคใต้มีการปลูกยางและปลูกปาล์ม ก็สามารถเลี้ยงโคในสวนยางและสวนปาล์มได้ ใบปาล์มสามารถนำมาทำเป็นอาหารโคได้เป็นอย่างดี

รายได้ของคนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่มาจากการเกษตร จึงควรมีกู่มที่แข็งแกร่งและไปเจาะตลาดแรงงานเอง และสินค้าต้องมีคุณภาพด้วย

การเพิ่มมูลค่าของเนื้อวัว ในวัวพื้นเมืองหรือพันธุ์บราห์มันพบว่าเนื้อที่ผ่านการชำแหละและเศษเนื้อต่างๆ สามารถนำมาใช้ได้หมด เนื้อที่คิดมันสามารถทำไส้กรอกและลูกชิ้นได้ แต่เนื้อวัวต่างประเทศไม่สามารถทำได้ทั้งหมด

ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีคนเลี้ยงสัตว์ ประมาณ 60,000 ราย โดยพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเหมาะสำหรับการทำเกษตร และมีมวลรวมค่อนข้างน้อย คือ 4% ปัจจุบันในจังหวัดมีโคประมาณ 3,000 ตัว และมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคลดลงโดยเปลี่ยนไปทำสวนยางและสวนปาล์มแทน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึง 2549 มีการเลี้ยงโคเพิ่มขึ้นจากปี 47 จำนวน 15 % และมีจำนวนผู้เลี้ยงโคเพิ่มขึ้น 4% การเพิ่มขึ้นของยอดจริงอาจสูงกว่านี้ เนื่องจากเกษตรกรแจ้งยอดการเลี้ยงต่ำกว่าเป็นจริง เพราะหลีกเลี่ยงการเสียภาษี โดยการเลี้ยงโคในจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า 60 % เป็นโคพื้นเมือง

ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีศูนย์ผสมเทียมโคอยู่ 18 หน่วย แต่พบว่ายอดผสมเทียมมีจำนวนลดลงทุกปี ส่วนด้านสุขภาพของโค มีการฉีควัคซีนโรคปากเท้าเปื่อยปีละ 2 ครั้ง ซึ่งโรคปากเท้าเปื่อยเมื่อก่อน

ไม่เคยพบในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ด้วยวัวที่เลี้ยงในจังหวัดมีน้อยและไม่เพียงพอกับความต้องการ จึงมีการสั่งซื้อวัวมาจากที่อื่น ทำให้เกิดการแพร่กระจายของโรคในพื้นที่

ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่มีโรงฆ่าที่ได้มาตรฐาน มีแต่เฉพาะที่ได้รับใบอนุญาต 3 ซึ่งชมรมการเลี้ยงโคตั้งขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2550 มีสมาชิกประมาณ 100 คน มีการประชุมเดือนละครั้งในทุกวันพุธ สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน ซึ่งทางชมรมมีการสร้างเครือข่ายโดยมีตัวแทนระดับอำเภอ มีการพูดคุยเรื่องปัญหา และมีการสรุปได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ปัญหาราคาเนื้อวัว ซึ่งชมรมพยายามแก้ปัญหาโดยการส่งเสริมด้านราคาและการตลาด การเพิ่มมูลค่าของวัว และการประกวดวัว เป็นต้น ซึ่งพบว่าการประกวดวัวช่วยให้มูลค่าของวัวเพิ่มมากขึ้น กระตุ้นให้เกษตรกรอยากเลี้ยงวัวมากขึ้น กิจกรรมการประกวดโคที่อำเภอบ้านนาสาร บริเวณริมคลองฉวาง มีการประกวดโคมากถึง 7 ประเภทด้วยกัน เช่น พื้นเมือง ไคยภัย ทุกสายพันธุ์ ไคยสม เป็นต้น

สรุป

1. สถานการณ์ปัจจุบันของโคเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- ประชากรภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ จำนวนประมาณ 60,000 ครอบครัว กระจายภายในพื้นที่ 19 อำเภอ ปัจจุบันมีการเลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประมาณ 83,000 ตัว โดยส่วนมาก (94%) มักเลี้ยงในจำนวนระหว่าง 1-10 ตัว

- สิ่งที่พบในธุรกิจโคเนื้อ (ข้อมูลจากจังหวัดสงขลา) คือ มีการนำโคพื้นเมืองมาจากภาคเหนือ เนื่องจากมีราคาถูกกว่า ถึงแม้จะประสบปัญหาในการเคลื่อนย้าย

- พื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ลดลง เนื่องจากเกษตรกรหันไปปลูกปาล์มน้ำมัน และยางพาราเพิ่มขึ้น

- เนื้อโคขุนคุณภาพสูงปัจจุบันมีส่วนแบ่งทางการตลาดเพียง 1 % ในขณะที่ตลาดยังมีความต้องการสูง โดยการเลี้ยงโคขุนมีส่วนแบ่งการตลาดน้อยเนื่องจากมีต้นทุนในการเลี้ยงสูง ดังนั้นจึงควรมีสหกรณ์หรือกลุ่มเพื่อเพิ่มทุนและช่วยหาตลาดที่แน่นอนให้กลุ่มผู้เลี้ยงด้วย

2. ต้นทุนการผลิต

- การผลิต (การขุน) โคเนื้อให้ได้ผลกำไรมากขึ้นนั้นมีความแตกต่างกันตามสายพันธุ์ของโคและระยะเวลาในการเลี้ยง บางสายพันธุ์เมื่อเลี้ยงในระยะเวลาสั้นจะได้ผลกำไรในอัตราที่สูงกว่า ดังนั้นเกษตรกรจึงควรพิจารณา และหาระยะเวลาที่เหมาะสมในการเลี้ยงโคแต่ละสายพันธุ์เพื่อให้ได้อัตราผลกำไรสูงสุด

3. การเพิ่มรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อ

- ผลกำไรจากการเลี้ยงโคเนื้อมีไม่มากนักหากขายในรูปของโคมีชีวิต แนวทางหนึ่งที่จะสามารถเพิ่มรายได้ คือ แปรรูปเนื้อโคเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

- หากสามารถขายโคได้โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง คือ ขายตรงให้กับโรงฆ่าสัตว์ จะทำให้ได้ผลกำไรเพิ่มมากขึ้น

4. ปัญหาและอุปสรรค

- ไม่มีโรงฆ่ามาตรฐานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- พื้นที่การเลี้ยงลดลง
- การกดราคารับซื้อจากพ่อค้าคนกลาง

5. แนวทางการแก้ปัญหา

- ต้องมีการวางแผนจัดหาและวางแผนการผลิต เริ่มตั้งแต่เกษตรกร ผู้รวบรวม การขุน การแปรรูป (ชำแหละ) และกระบวนการตัดแต่งและแปรรูป
- เกษตรกรผู้ผลิตต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างศักยภาพ และอำนาจต่อรอง รวมทั้งลดขั้นตอนการค้าที่ผ่านพ่อค้าคนกลาง
- ส่งเสริมให้มีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากเนื้อโค เช่น การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น สร้างและขยายตลาดเฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์
- การจัดตั้งโรงฆ่ามาตรฐาน
- เกษตรกรต้องพิจารณาเลี้ยงโคสายพันธุ์ที่ตัวเองมีความชำนาญในการเลี้ยง รวมถึงเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และทุนที่มีอยู่

แนวทางการวิจัยและพัฒนา

- วิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิตและลดต้นทุนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน วิจัยและพัฒนาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม และเพิ่มช่องทางการตลาด
- วิจัยและพัฒนาเพื่อการสร้างเอกลักษณ์และตราสินค้าในผลิตภัณฑ์เนื้อโคไทยให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของผู้บริโภค
- วิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจเรื่องเนื้อโคและการใช้ประโยชน์จากชิ้นส่วนเนื้อแก่พนักงานและผู้บริโภค
- วิจัยและพัฒนาเพื่อกระตุ้นการดำเนินงานตามนโยบายอาหารปลอดภัย (Food safety) อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ตลอดห่วงโซ่อุปทาน
- วิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีหลังการฆ่าและทักษะการตัดแต่งให้แก่บุคลากรในอุตสาหกรรมเนื้อโค

ทางเลือก ทางรอดของธุรกิจเงาะเมืองสุราษฎร์

วิทยากร	- คุณปัจฉิมา ชนสันติ	กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
	- คุณฤดี สุทธินน	สหกรณ์ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี
	- คุณอดิศักดิ์ ชีรธร	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด
	- ดร. ลัดดาวัลย์ วรรณนุช	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าว
	- ผศ.ดร. สุทธิจิตต์ เชิงทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาสุราษฎร์ธานี
		เป็นผู้ดำเนินรายการ

สาระจากที่ประชุม

การขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าเงาะ

- สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือ จีไอ (Geographic Indications: GI) เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ เน้นผู้ผลิตกับพื้นที่ผลิต และทรัพยากรในพื้นที่

- กฎหมายที่คุ้มครอง พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นกฎหมายเพื่อการคุ้มครองผู้ผลิตในชุมชนและป้องกันการถูกลอกเลียนโดยสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๖ ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๘ ก. ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

- สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียน ประกอบด้วยชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกแทนแหล่งภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นหลักฐานบ่งบอกได้ว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น มีคุณภาพ มีชื่อเสียง หรือมีคุณลักษณะเฉพาะ โดยต้องไม่เป็นชื่อสามัญ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี หรือนโยบายแห่งรัฐ

- การจัดเตรียมคำขอสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ชื่อเสียงและคุณภาพของสินค้า ลักษณะหลักของสินค้า วัตถุดิบ วิธีการผลิต ความแตกต่างจากสินค้าอื่น ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์ ขอบเขต คุณลักษณะพื้นที่

- ประโยชน์ของการคุ้มครอง ทำให้มีการดูแลรักษามาตรฐานของสินค้าทุกชิ้นที่ออกมาเหมือนกัน ส่งเสริมอุตสาหกรรมรากหญ้า หรือ SMEs สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มมูลค่าของสินค้าและเป็นเครื่องมือการตลาด รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยว

- ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียน และผู้มีสิทธิใช้ ได้แก่ ส่วนราชการ ผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้บริโภคสินค้า ส่วนผู้ขอใช้สิทธิได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า ชุมชน และผู้ประกอบการค้า

การได้มาซึ่งสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

1. รวบรวมกลุ่มผู้ประกอบการ และแสดงข้อคิดเห็น
2. รวบรวมข้อมูล สินค้า

3. จัดทำข้อกำหนด ที่ทุกคนในชุมชนปฏิบัติได้
4. จัดทะเบียนตามกฎหมาย
5. กลไกการควบคุมการใช้ GI

การพิจารณาเลือกตัวสินค้าที่สามารถเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

1. การพิจารณาชื่อเสียงและคุณภาพของสินค้า
 - 1.1 มีความเชื่อมโยงกับขนบธรรมเนียม จุดกำเนิด และประวัติ
 - 1.2 มีชื่อเสียง
2. มีความแตกต่างจากสินค้าชนิดเดียวกัน ที่มีแหล่งกำเนิดมาจากพื้นที่อื่น ดังตัวอย่างเช่น
 - 2.1 เป็นข้าวเจ้าพื้นเมือง ที่มี % อะมิโลสสูง ข้าวขาวพื้นแข็ง ข้าวहुงสุกแข็ง-ร่วน ข้าวไม่จับตัวเป็นก้อน หุงขึ้นหม้อ ไม่แฉะ เหมาะสำหรับหุงบริโภคเป็นข้าวราดแกง
 - 2.2 ชาวนาในพื้นที่ปลูกข้าวจังหวัดชุมพร ต้องการปลูกข้าวเพื่อบริโภคและผลิตเป็นสินค้าข้าวอินทรีย์พื้นเมือง
 - 2.3 ข้าวกล้องของข้าวเหลืองปะทิว มีสารอาหารไนอะซิน (วิตามิน บี 3) ปริมาณ 9.32 % ซึ่งสูงกว่าข้าวกล้องจากข้าวพันธุ์อื่นๆ สารอาหารไนอะซินในข้าวกล้องเป็นสารอาหารที่ช่วยการหมุนเวียนของเลือด และลดระดับคอเลสเตอรอลในเลือด ลดความดันเลือด ช่วยดูดซึมโปรตีน ไขมันและน้ำตาล
 - 2.4 ข้าวเหลืองปะทิวชุมพร เป็นข้าวที่เกิดจากมรดกธรรมชาติของจังหวัดชุมพร มีการผลิตสืบทอดกันมาชั่วลูกหลาน เป็นการผลิตที่ใช้ทรัพยากรจากดินและน้ำตามธรรมชาติของจังหวัดชุมพร แม้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดชุมพรจะเป็นพื้นที่สำหรับไม้ผล แต่ข้าวเหลืองปะทิวก็ยังจะต้องปลูกในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ลุ่ม เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิตคนในพื้นที่ตลอดมา

ตัวอย่างของแผนงานการพัฒนาข้าวเหลืองปะทิวชุมพร เพื่อให้เป็นสินค้า จีไอ

1. พัฒนาพันธุ์ข้าว
2. พัฒนาการผลิตข้าว
3. ตรวจสอบระบบการผลิต และคุณภาพผลผลิต
4. ส่งเสริมการค้าข้าว

สรุป

1. เหตุผลในการสร้างตราสินค้าเกษตร

เนื่องจากเงาะโรงเรียนบ้านนาสารมีรสชาติอร่อย หวานและกรอบ ทำให้เงาะโรงเรียนบ้านนาสารมีชื่อเสียง และมีความแตกต่างจากเงาะในพื้นที่อื่นๆ จึงควรพัฒนาตราสินค้าที่สามารถบ่งชี้สินค้าทางภูมิศาสตร์ หรือสินค้า GI ซึ่งเป็นตราสินค้าเฉพาะของชุมชนนั้นๆ โดยจะสร้างประโยชน์ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกเงาะในพื้นที่ เป็นทางเลือก ทางรอด และโอกาสของเงาะเมืองสุราษฎร์ธานี

2. ประโยชน์จากการจดทะเบียน GI

- การเพิ่มมูลค่าของสินค้า
- เพื่อเป็นเครื่องมือทางการตลาด
- เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานสินค้า เนื่องจากจะต้องมีการตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา
- เป็นการคุ้มครองสินค้า โดยมีกฎหมายรองรับโดยกระทรวงพาณิชย์
- ส่งเสริมอุตสาหกรรมในระดับรากหญ้า และ SMEs
- สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
- รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมการท่องเที่ยว

3. ข้อควรคำนึงในการจดทะเบียนสินค้า GI

- เมื่อทำการจดทะเบียน GI แล้ว ต้นทุนที่เกิดขึ้นหรือผลประโยชน์โดยรวมที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่
- เกษตรกรต้องมีการรวมตัวที่เข้มแข็งจึงจะประสบความสำเร็จ เช่น การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ใน 5 จังหวัดของภาคอีสาน มีความเข้มแข็งจนสามารถตั้งราคาขายเองได้ และเกิดความยั่งยืนในตัวสินค้า ตัวอย่างของผลไม้ที่ได้มีการจดทะเบียน GI แล้ว เช่น ส้มโอนครชัยศรี ส้มโอขาวแตงกวาของจังหวัดชัยนาท สับปะรดภูเก็ต และมะขามหวานเพชรบูรณ์ เป็นต้น

4. ความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ ต่อการจดทะเบียน GI

- ตัวแทนจากหน่วยงานจังหวัดแจ้งว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นด้วยกับการขึ้นทะเบียนเงาะโรงเรียนบ้านนาสาร
- ตัวแทนของกระทรวงพาณิชย์ยินดีที่จะเข้ามาช่วยเหลือและผลักดันในการดำเนินการจดทะเบียน GI ของเงาะโรงเรียนบ้านนาสาร
- เกษตรกรผู้ปลูกเงาะ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเห็นด้วยกับการจดทะเบียน GI

บทสรุป

การประชุมวิชาการและนิทรรศการจังหวัดสุราษฎร์ธานี “การพัฒนาอย่างสมดุลและรอบด้านบนฐานความรู้” ในระหว่างวันที่ 12-13 มิถุนายน 2551 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการและสร้างบรรยากาศระหว่าง นักวิจัย ผู้รับผิดชอบภาครัฐในพื้นที่ ตัวแทนภาคประชาชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนฐานความรู้จากการวิจัย ความเชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจของจังหวัด โอกาสและแนวทางในการพัฒนาอย่างสมดุลและรอบด้าน ได้ข้อสรุปดังนี้

1. ภาพรวมของฐานทรัพยากรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดของภาคใต้ และเป็นอันดับ 6 ของประเทศไทย มีพื้นที่ 13,726 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 972,960 คน แบ่งเป็น 19 อำเภอ 131 ตำบล 1,066 หมู่บ้าน 1 อบจ. 24 เทศบาล 112 อบต. มีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) 111,907 ล้านบาท เฉลี่ยรายได้ต่อหัว/ปี 114,753 บาท (พ.ศ. 2549)

สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมของสภาพทางภูมิศาสตร์และฐานทรัพยากรด้านต่างๆ ครบทุกด้าน ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล ฐานรากทางวัฒนธรรม การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว การเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีฐานความรู้ทั้งในระดับภูมิปัญญาชาวบ้าน งานวิจัยท้องถิ่น และงานวิจัยเชิงวิชาการระดับสูง โดยได้รับการสนับสนุนโครงการวิจัยจาก สกว. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ถึงปัจจุบัน รวมแล้ว 84 โครงการ (ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549 เป็นการสนับสนุนงานวิจัยแบบบูรณาการ เชิงพื้นที่) ฐานทรัพยากรดังกล่าวถือเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญอันจะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีและมีความสุขของประชากรในจังหวัด

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีทรัพยากรทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่

1. ยางพารา
2. ปาล์มน้ำมัน
3. ประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง
4. ผลไม้

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ปลูกยางพารา 1,830,161 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย สามารถผลิตยางพาราได้ 394,270 ตัน ต่อปี สร้างมูลค่าสูงถึง 44,607 ล้านบาท สูงกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมรอง คือการท่องเที่ยวซึ่งมากกว่า 2 เท่า (21,900 ล้านบาท) และสูงกว่ากลุ่มสินค้าเกษตรรอง คือ ปาล์มน้ำมัน 12 เท่า (3,682 ล้านบาท)

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งผลิตปาล์มน้ำมันมากเป็นอันดับ 2 รองจากจังหวัดกระบี่ และมีศักยภาพสูงในการขยายการผลิต มีพื้นที่ซึ่งสามารถปลูกปาล์มได้ถึง 9 ล้านไร่ แต่ปัจจุบันมีการปลูกเพียง

900,000 ไร่ ให้ผลผลิต 1,770,157 ตัน คิดเป็นมูลค่า 3,682 ล้านบาท โดยพื้นที่ที่ควรมีการส่งเสริมให้มีการปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้นได้แก่ พื้นที่ร้าง และพื้นที่เสื่อมโทรมซึ่งมีประมาณ 600,000 ไร่

อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งทรัพยากรที่สมบูรณ์ มีพื้นที่มากกว่า 400,000 ไร่ ครอบคลุมหลายอำเภอ ทั้งอำเภอไชยา ท่าฉาง พุนพิน เมือง กาญจนดิษฐ์ และคอนสัก มีความหลากหลายทางชีวภาพมาก เนื่องจากมีแม่น้ำหลายสายไหลลงสู่อ่าว ส่งผลให้มีห่วงโซ่อาหารที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาชีพและแหล่งรายได้ที่สำคัญ รวมถึงเป็นแหล่งอาหารของชุมชน มีชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์จากอ่าวบ้านดอน 6,560 ครอบครัว มีป่าชายเลน 19,587 ไร่ ในบริเวณอ่าวบ้านดอน ยังไม่เคยมีการสำรวจประเมินปริมาณสัตว์น้ำในภาพรวมของอ่าวบ้านดอน แต่มีรายงานว่าพบสัตว์น้ำชายฝั่งทุกชนิด รวมทั้งเป็นแหล่งลูกพันธุ์สัตว์น้ำทุกประเภททั้งปลา ปู กุ้ง หอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหอยที่ไม่ค่อยพบในแหล่งน้ำอื่นๆ เช่น หอยนางรม ให้ผลผลิตต่อปีประมาณ 50,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,000-8,000 ล้านบาท

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งปลูกไม้ผลเกือบทุกชนิด ที่มีผลผลิตจำนวนมาก รสชาติดีและที่มีความสำคัญต่อจังหวัดคือ เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง ให้ผลผลิตรวมต่อปี 109,823 ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม 1,098 ล้านบาท

ภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทั้งยางพารา ไม้ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และอาหารทะเลแช่เยือกแข็ง มีโรงงานจำนวน 850 โรงงาน เงินลงทุน 20,208.476 ล้านบาท คนงานจำนวน 27,433 คน

ภาคการบริการและการท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคใต้ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ เกาะสมุยและเกาะพะงัน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพหลายแห่ง และมีความหลากหลาย มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่รวมจำนวน 2,579,621 คน เป็นคนไทย 1,221,359 คน คนต่างชาติ 1,358,262 คน ก่อให้เกิดรายได้เข้าจังหวัดประมาณ 21,901.19 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโต 6.50%

จากฐานทรัพยากรที่ใหญ่ขนาดนี้ทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีโอกาสเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง การเกษตรยังเป็นจุดแข็งของจังหวัด และของประเทศ การสนับสนุนจากรัฐในบางประเด็นยังมีความจำเป็น

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา

ผลจากการประชุมได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดที่ผ่านมา และสมควรได้รับการแก้ไขในหลายๆ ประเด็น เช่น

2.1 ด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งพบว่ายังขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีความชำนาญและมีประสิทธิภาพในสาขาที่เป็นความต้องการอย่างแท้จริงของพื้นที่ เช่น ด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มมูลค่าฐานทรัพยากรการเกษตร เป็นต้น จึงควรเร่งจัดหาหรือสร้างบุคลากรดังกล่าวจากคนในพื้นที่อย่างจริงจัง

2.2 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

2.2.1 เนื่องจากการมีทรัพยากรธรรมชาติมาก ทำให้มีผู้ต้องการเข้าใช้ทรัพยากรจำนวนมากเช่นกัน ก่อให้เกิดการแข่งขันพื้นที่ และสร้างความขัดแย้งระหว่างผู้ต้องการใช้ประโยชน์ในระดับต่างๆ รวมถึงในชุมชนดั้งเดิมของพื้นที่ ดังนั้นรัฐจึงควรเข้าไปดำเนินการให้มีการจัดสรร แบ่งปันการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม โดยกำหนดมาตรการและควบคุมการใช้ประโยชน์อย่างเสมอภาค เข้มงวดและจริงจัง

2.2.2 การบริหารจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากร พบว่ายังขาดการบริหารจัดการและเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรในแต่ละส่วนของพื้นที่อย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น ด้านการท่องเที่ยว พบว่าทรัพยากรบนเกาะสมุยและเกาะ พังน ถูกใช้อย่างหนัก ในขณะที่พื้นที่อื่นๆ ซึ่งมีศักยภาพใกล้เคียงกันไม่ได้ถูกส่งเสริมหรือประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร การขาดการวางแผน ส่งเสริม และดำเนินการที่จริงจังสำหรับการจัดแบ่งบริเวณพื้นที่อย่างเหมาะสม (zoning) สำหรับการใช้ประโยชน์ในลักษณะหรือกิจกรรมต่างๆ เช่น พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่ทำประมง และพื้นที่อนุรักษ์ เป็นต้น

2.3 ด้านชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนและการเพิ่มจำนวนประชากรทั้งในลักษณะของประชากรดั้งเดิมในพื้นที่และประชากรแฝง ทำให้เกิดปัญหาด้านชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมตามมา ซึ่งปัญหาดังกล่าวในบางกรณีอาจต้องใช้ระยะเวลาและทรัพยากรอื่นๆ จำนวนมากในการดำเนินการแก้ไข เนื่องจากเป็นปัญหาที่สะสมมานาน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวก็ควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะด้านเด็กและเยาวชน ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชน การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการจัดการของเสียที่ระบายลงสู่พื้นที่อ่าวบ้านดอนซึ่งปัจจุบันส่งผลกระทบต่อตรงต่อคุณภาพ ความปลอดภัย และความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าประมงที่มีแหล่งผลิตในพื้นที่ดังกล่าว

2.4 ด้านบริหารจัดการและปลูกจิตสำนึก ในหลายๆ ประเด็น ที่มีการนำเสนอในที่ประชุมพบว่าปัญหาคือส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการเอารัดเอาเปรียบ ขาดจิตสำนึก ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม และขาดการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล ซึ่งปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และถูกต้องจะเป็นปัจจัยร้ายแรงที่จะค่อยๆ กัดกร่อนความมั่นคง ความอยู่ดีมีสุขของประชากรในพื้นที่

2.5 ด้านฐานความรู้ทางวิชาการ ฐานข้อมูลเบื้องต้นและฐานความรู้ทางวิชาการส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่แล้ว ที่ประชุมยังได้ช่วยนำเสนอถึงฐานความรู้ซึ่งยังเป็นที่ต้องการและจำเป็นสำหรับพื้นที่เพิ่มเติม รวมถึงโจทย์วิจัยที่น่าสนใจ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงจำนวนมาก ซึ่งโจทย์วิจัยดังกล่าวจะช่วยให้การแก้ปัญหาต่างๆ ทางวิชาการเป็นไปด้วยความถูกต้องและแม่นยำ โดยเฉพาะโจทย์วิจัยทางด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

3. ฐานเครือข่ายและความร่วมมือของภาคส่วนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การจัดการประชุม ๑ ครั้งนี้ นับเป็นมิติของการทำงานแบบมีเครือข่าย เป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมจริงๆ อย่างที่ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีได้พูดไว้ และเรียกเจ้าภาพร่วมจัดว่าเป็น “จตุภาคี” (สกว. จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชาชน/ชาวบ้าน และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี) ผู้มีเป้าหมายเดียวกัน มีใจเดียวกันคือมีความมุ่งมั่นที่จะให้ สิ่งดีงามเกิดขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาจัดการประชุมทั้งรูปแบบของการอภิปราย เสวนา และเวทีย่อย ได้ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเอาไว้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นปาล์มน้ำมัน ยางพารา การประมง การท่องเที่ยว เด็กและเยาวชน ไม่ผลที่จำเป็นต้องหาทางออก และ โศกณientoจะเป็นโอกาสใหม่ของคนสุราษฎร์ธานี

เครือข่ายที่เกิดขึ้นในครั้งนี้น่าจะเป็นเครือข่ายที่สมบูรณ์แบบ ที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนขององค์ประกอบที่สำคัญได้มาพบกัน ตั้งแต่ระดับกำหนดนโยบายของจังหวัด ระดับบริหารและปกครองท้องถิ่น ระดับสถาบันการสร้างคนที่จะเป็นพลังคนใหม่ ผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมและธุรกิจระดับต้นน้ำถึงปลายน้ำ และประชาชนชาวสุราษฎร์ธานี ผู้ที่จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนที่แท้จริง

องค์ความรู้ทั้งด้านฐานทรัพยากร ฐานวัฒนธรรมและฐานจังหวัดถูกนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ครั้งนี้ ได้มีการนำเสนอให้เห็นภาพทั้งหมดของฐานทรัพยากร อุปสรรคของการพัฒนา ข้อคิดเห็นและแนวทางสำหรับการพัฒนาจังหวัดโดยกระบวนการที่มีส่วนร่วมของประชาชนบนฐานความรู้ที่เท่าเทียมกัน แม้ว่าจะไม่สามารถลงรายละเอียดได้ แต่ก็ทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้รับทราบได้ในระดับหนึ่ง และสามารถติดตามเพิ่มเติมได้ง่ายขึ้นจากเครือข่ายนี้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จสู่กันและกัน จะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เข้าสู่กิจกรรมมีแนวทางปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จต่อไป

4. แนวทางการดำเนินงานต่อไป

จะเห็นได้ว่าอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่ได้เป็นปัญหาเดียวๆ จึงไม่ยากที่จะแก้ไขเฉพาะจุด แต่เป็นปัญหาที่ผูกโยงเรื่องต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน การดำเนินการด้านใดด้านหนึ่งหรือมิติใดมิติหนึ่งจึงไม่สามารถทะลุอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นไปได้ เช่นการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ โยงไปถึงความขัดแย้งระหว่างผู้ต้องการใช้ทรัพยากรด้วยกัน การขยายพื้นที่แบบบุกรุก การเกิดความไม่มั่นคงของครอบครัว และการเกิดปัญหาในเยาวชน

ความพยายามที่ทุกฝ่ายได้ลงไปในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานฝ่ายกำหนดนโยบายของรัฐที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดเป็นหลัก หน่วยงานปฏิบัติระดับชุมชนที่มุ่งทำหน้าที่ประสานงานกับชุมชนระดับล่าง และแม้แต่ สกว. ที่ดำเนินการในระดับบูรณาการงานวิจัยกับท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็นำเสนอข้อมูลเพื่อสนับสนุนนโยบายจังหวัดด้วยนั้น พบว่ายังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างอาชีพทางเลือกโดยใช้เทคโนโลยีจากงานวิจัยก็ยังไม่สามารถทำให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

การดำเนินงานต่อไปจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีใหม่โดย

1. ถ้าพัฒนาต้องพัฒนาอย่างสมดุล ทำให้ครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรธรรมชาติ และ ด้านการปรับตัวทางสังคม และวัฒนธรรม
2. ข้อมูลและฐานความรู้ที่จะนำมาใช้ ต้องเป็นข้อมูลที่เป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้และครบทุกมิติ ทั้งข้อมูลคนในจังหวัด (ข้อมูลรายได้/รายจ่าย/หนี้สิน เด็กและเยาวชน แรงงาน ฯลฯ) ข้อมูลฐานทรัพยากร ที่ดิน น้ำ ป่าไม้ และทรัพยากรชายฝั่ง และข้อมูลกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเกษตร อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว ฯลฯ
3. มีการทำงานร่วมกันทุกภาค หรืออย่างน้อยต้องทำแบบเป็นเครือข่าย หนุนเสริมซึ่งกันและกัน มีเครือข่ายพันธมิตรที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ
4. ทุกกิจกรรมต้องทำงานแบบให้เกิดการขับเคลื่อนของสังคม (Social movement) โดยคนในพื้นที่เป็นเจ้าของกิจกรรม
5. ต้องสร้างความหมายใหม่ให้คนสุราษฎร์ธานีตระหนักในการเป็นเจ้าของพื้นที่ และเจ้าของทรัพยากรอย่างแท้จริง
6. มีการบูรณาการองค์ความรู้จากทุกฝ่ายแบบเข้มข้นขึ้นโดยเปิดเวทีให้นำเสนอ และมีการสังเคราะห์ข้อมูล สร้างองค์ความรู้
7. สร้างกิจกรรมผ่านคนรุ่นใหม่มากขึ้น เด็กและเยาวชนเข้ามามีบทบาท มีผู้ปกครองและครูอาจารย์สนับสนุน
8. สร้างความกลมกลืนระหว่างนักวิชาการกับชุมชน โดยใช้วิธีเรียนรู้ร่วมกัน
9. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสังคมต้องใช้ “มืออาชีพ”
10. สกว.ควรดำเนินการต่อไป สนับสนุนงานด้านการเกษตรและท่องเที่ยวเป็นหลัก เชื่อมโยงไปถึงชุมชน เด็กและเยาวชน การใช้งานวิจัยตอบโจทย์ในพื้นที่ควรทำเพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพของชาวบ้าน สร้างความเข้มแข็งจากภายในสุราษฎร์ธานี เพิ่มคุณค่าในห่วงโซ่เศรษฐกิจของคนในพื้นที่ ร่วมมือกับจังหวัด เป็นส่วนหนึ่งของภาคีเครือข่ายในจังหวัดในการจัดโครงการกิจกรรมวิจัยต่างๆ เพื่อให้บรรลุผล
11. สกว.ต้องถึ้นต้องเข้มแข็งและเป็นหลักในการเข้าถึงของนักวิจัย นักวิชาการ รวมทั้งสร้างความกลมกลืนระหว่างนักวิชาการกับประชาชน

หากคนสุราษฎร์ธานี ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นต่างๆ ในทุกระดับ ได้นำข้อมูลที่ได้รับการประชุมวิชาการและนิทรรศการครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ ทั้งในลักษณะของการใช้เป็นส่วนประกอบเพื่อการจัดทำแผนงานหรือโครงการ รวมถึงการนำไปสู่การต่อยอดพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาหรือนำไปปฏิบัติจริง ก็จะทำให้วัตถุประสงค์ของการจัดประชุมฯ มีความสมบูรณ์และประสบ

ความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ตัวแทนองค์กรและประชาชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะได้รับประโยชน์ดังกล่าวโดยตรง เนื่องจากจากข้อมูลที่ได้รับมีความเชื่อมโยง ครอบคลุม และเกิดจากมุมมองของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่และนอกพื้นที่โดยอาศัยข้อเท็จจริงและฐานความรู้ที่ได้รับการปรับระดับให้เป็นระดับเดียวกัน

คณะผู้จัดทำ

รศ.ดร. จันทร์จรัส เรียวเดชะ	ผู้อำนวยการฝ่ายเกษตร สกว. (ที่ปรึกษา)
ผศ. มยุรี จัยวัฒน์	ผู้ประสานงานชุดโครงการ “อาหารปลอดภัยและ การพัฒนาอาชีพทางเลือกจ.สุราษฎร์ธานี”
ผศ.ดร. พงษ์เทพ วิไลพันธ์	ผู้ช่วยผู้ประสานงานชุดโครงการ “อาหารปลอดภัย และการพัฒนาอาชีพทางเลือกจ.สุราษฎร์ธานี”
ศ.ดร. นันทวัน บุญยะประภัศร	ผู้ประสานงานสำนักประสานงานวิจัยและพัฒนา “สมุนไพรเพื่อคุณภาพชีวิต”
ดร. นันทิภา พันธุ์สวัสดิ์	คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร. ชีระ เอกสมทราเมษฐ์	ผู้ประสานงานสำนักประสานงานวิจัยและพัฒนา “ปาล์มน้ำมัน”
ผศ.สมศักดิ์ ชอบตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
นางสาว เพชรีย์ มีแย้ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
นาง สุพิชชา สติชัยพนาร	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว.
นางสาว วรรณภรณ์ จันทรหอม	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว.
นางสาว จูติมา พิกุลทอง	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว.
นางสาว วชิรา จิตต์ปราง	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ สกว.
นางสาว ลัดดา ทรัพย์คงอยู่	เจ้าหน้าที่สนับสนุนโครงการ สกว.
นาย สมิง กัญหา	เจ้าหน้าที่ประจำชุดโครงการ สกว.